F568

AZ ORVOSI KÖNYVTÁROS

1988
28. évf.
3

ORSZÁGOS ORVOSTUDOMÁNYI INFORMÁCIÓS INTÉZET
ÉS KÖNYVTÁR BUDAPEST

CONTENTS AND SUMMARIES IN ENGLISH
СОДЕРЖАНИЕ И РЕЗЮМЕ НА РУССКОМ ЯЗЫКЕ

Az

ORVOSI KÖNYVTÁROS

Medical librarian

Медицинский Библиотекарь

1988 28. évf. 3. szám

ORSZÁGOS ORVOSTUDOMÁNYI INFORMÁCIÓS INTÉZET ÉS KÖNYVTÁR
Budapest

Felelős szerkesztő: dr FEDINECZ Sándor
Szerkesztő: dr BENDA Mária
Szerkesztőség: Országos Orvostudományi Információs Intézet és Könyvtár
Budapest, VIII., Szentkirályi u.21.
Tel.: 343-789

Számunk munkatársai: Elisabeth COLARD, az Institut Superieur de Nursing könyvtáros-dokumentalistája, Brüsszel; Dr Jan PEŠKA, az Ústav Vědeckých Lékařských Informací igazgatója, Prága; Dr NAGY Zsolt, a Szociális és Egészségügyi Minisztérium főosztályvezető-helyettese, Budapest; BAKONYI Péter, a MTA SZTAKI igazgatóhelyettese, Budapest; FÜREDI Mihály, a MTA Könyvtárának osztályvezetője, Budapest; Dr BENDA Mária, az OIK főigazgatóhelyettese, Budapest; Dr VARGA Dániel és KOLTAY Tibor, az Országos Orvostudományi Információs Intézet és Könyvtár tudományos munkatársai, Budapest.

HU ISSN 0030-6010

Felelős kiadó: dr Fedinecz Sándor
Készült: az Országos Orvostudományi Információs Intézet és Könyvtár
Sokszorosító osztályán
Felelős vezető: Selmeci Nándor
Pld.sz.: 300 B/5 1988

AZ ORVOSI KÖNYVTÁROS

Az Országos Orvostudományi Információs Intézet és Könyvtár Tájékoztatója

xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx

1988 28. évf. 3. szám

xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx

TARTALOM

Külföldi könyvtárosok írják

Oldal

Elisabeth COLARD: Est-ce-que vous avez des informations sur...? Ou: Comment repondre à la question 202

Elisabeth COLARD: Vannak információi ...-ról? Avagy: Hogyan válaszoljunk egy-egy kérdésre? 214

Jan PEŠKA: Az egészségügyi ágazat információpolitikája - az orvostudományi információellátás jelenlegi és várható helyzete 220

Konferenciák - Értekezletek

A magyar orvosi könyvtáros csoport alakuló ülése 233

NAGY Zsolt: A Szociális és Egészségügyi Minisztérium megváltozott feladatai és az ehhez kapcsolódó szakirodalmi információs feladatok 233

BAKONYI Péter: A hazai információs infrastruktúra programról. . 237

FÜREDI Mihály: A szakirodalmi információs rendszer továbbfejlesztése a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárában 238

BENDA Mária: A Műszaki Könyvtáros Szekció alakuló Orvosi Könyvtáros csoportjának hazai és európai vonatkozásai. . . 245

Munkabeszámolók

Beszámoló az Országos Orvostudományi Információs Intézet és Könyvtár 1987-ben végzett munkájáról 259

Oldal

Könyvtárosaink írják

KOLTAY Tibor: Az Intermedben feldolgozott folyóiratokról 304

Utibeszámolók

VARGA Dániel: Beszámoló a Német Demokratikus Köztársaságban, a berlini orvostudományi információs intézetben (IWIM) tett tanulmányútról 311

Referátumok

A VINITI "Onkologija" referáló lap és az Excerpta Medica 16. szekció (Cancer) összehasonlítása. Ref. KOLTAY Tibor. . . . 315

Könyvtári, információs és informatikai rövidítések

Kiegészítések a "Sziglák, fantázianevek és szövegben előforduló egyéb rövidítések" című részhez 318

Közlemények - Hirek 320

Personalia 321

THE MEDICAL LIBRARIAN

Bulletin

of the National Institute for Medical Information and Library

xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx

1988 Vol. 28. No. 3.

xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx

CONTENTS

Publications of foreign librarians

Elisabeth COLARD: Est-ce-que vous avez des informations sur...? Ou: Comment repondre a la question 202

Elisabeth COLARD: Have you got any information about...? or how to reply to a question? 210

Jan PESKA: Information policy of the health branch - present and expectable situation of supply of medical information. . 229

Conferences - meetings

Statutory meeting of the Group of Hungarian Medical Librarians. . 251

Zsolt NAGY: The modified tasks of the Ministry of Health and Social Affairs and the technical and scientific literary information duties connected 251

Péter BAKONYI: About the program of the national information structure 252

Mihály FÜREDI: Development of the technical literary information system in the library of the Hungarian Academy of Sciences . 252

Mária BENDA: National and European relations of the Medical Librarians' Group being founded within the Technical Librarians' Section 253

Reports

Report on the work of the National Institute for Medical Information and Library, 1987 295

Publications of our librarians

Tibor KOLTAY: About the periodicals processed in the Intermed 309

Travel reports

Dániel VARGA: Report on the study-tour at the Medical Information Institute (IWIM) in Berlin, GDR 311

Referats

Comparison of VINITI "Onkologija" to the 16. section (Cancer) of Excerpta Medica 315

Abbreviations

Addendum of "Logograms, fantasy names and other abbreviations in the text" 318

МЕДИЦИНСКИЙ БИБЛИОТЕКАРЬ

Бюллетень
Центрального института медицинской информации

xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx

1988 г. Год издания 28-й № 3

xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx

СОДЕРЖАНИЕ

Зарубежные библиотекари пишут

Элизабет КОЛАР: Имеете ли Вы информацию о...? или: как следует отвечать на поставленный вопрос 212

Ян ПЕШКА: Информационная политика в отрасли здравоохранения - современное и ожидаемое состояние снабжения медицинской информацией 231

Конференции - Совещания

Заседание, посвященное формированию группы венгерских медицинских библиотекарей 255

Жолт НАДЬ: Изменившиеся задачи Министерства социального обеспечения и здравоохранения и связанные с этим информационные задачи 255

Петер БАКОНЬИ: О программе венгерской информационной инфраструктуры 256

Михай ФЮРЕДИ: Дальнейшее развитие информационной системы специальной литературы в Библиотеке Венгерской Академии Наук 257

Мария БЕНДА: Венгерские и европейские особенности формирующейся Группы медицинских библиотекарей при Секции технических библиотекарей 258

Рабочие отчеты

Отчет о работе Центрального института медицинской информации в 1987 г. 299

Наши библиотекари пишут

Тибор КОЛТАИ: О периодиках, обработанных в рж "Интермед" 310

Зарубежные командировки

Даниель ВАРГА: Доклад о командировке в ИВИМ, Берлин 311

Рефераты

Сравнение РЖ ВИНИТИ "Онкология" с 16-й секцией Реф.: Т. Колтаи 315

Информационные сокращения и сокращения, принятые в информатике и библиотековедении

Дополнения к части под названием "Логограммы, придуманные названия и сокращения, встречающиеся в тексте" 318

x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x

Külföldi orvosi könyvtárosok írják

x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x

EST-CE-QUE VOUS AVEZ DES INFORMATIONS SUR...?
OU: COMMENT REPONDRE À LA QUESTION

Elisabeth COLARD
Institut Superieur de Nursing
Bruxelles

Avant d'aborder les besoins spécifiques et les tentatives de réponses, je tiens à faire un constat très général qui sous-tend tout travail d'information dans le cadre de l'enseignement.
Ce constat est le suivant:
Le temps dubibliothécaire en cache-poussière, conservateur des écrits doit être révolu.
Dans un contexte d'évolution de plus en plus rapide des technologies et par ailleurs, l'indespensable mobilité professionnelle, toute formation, quelle qu'elle soit , tout en livrant un contenu spécifique de connaissances se devra d'orienter aussi l'étudiant vers une maîtrise de plus en plus grande de méthodes de recherche et de reflexion.
Un centre de documentation peut, dès lors, être conçu comme atelier d'apprentissage et favoriser l'auto-formation la curiosité, l'esprit critique et la rigueur scientifique.

En Belgique , toute l'organisation de la lecture publique a été revue et a fait l'objet l'objet d'un décret (28 février 1978) de la communauté culturelle française.
Ce décret accorde plus de moyens,organise une réelle coordination et valorise les bibliothèques-centres de documentation comme instrument d'éducation permanente. A la même époque , le ministère de l'éducation nationale octroie un poste de bibliothécaire de titre universitaire dans toutes écoles supérieures de plus de 70 étudiants.

La bibliothèque de l'Institut Superieur de nursing dont je suis responsable,s'adresse à une population de plus de 500 personnes de l'institut et est accessible aux personnes extérieures.

Pour répondre aux besoins des utilisateurs, les objectifs essentiels me semble être:

1. La diffusion d'informations utiles.
2. Le travail d'animation afin de:
   a.développer une autonomie de recherche.
   b. transformer l'information en élément de formation.

1. LA DIFFUSION D'INFORMATIONS UTILES

Des informations,il y en a. En flux continu, elles submergent les centres de documentation.
Trier,traiter,classer,indexer est évidemment impératif et c'est là qu'une connaissance du public interessé ou potentiel est indispensable.
Cette connaissance est la donnée essentielle pour décider du type de traitement à adopter.
Il n'existait pas, en 1978, dans l'enseignemet supérieur en soins infirmiers, de structure de classement propre à ce domaine. C'eut été une erreure grave d'adopter, au mépris des utilisateurs, des modes de classements de sciences connexes (biologiques,medicales...)en les additionnant.
Il fallait écouter le public,construire à partir de là,organiser un classement des connaissances avec et pour l'utilisateur.

La démarche est généralement différente selon qu'il s'agit d'ouvrages;livres, plaquettes,monographies ou d'articles de périodiques.

Les ouvrages ont fait l'objet d'un classement inspiré du programme de formation tout en conservant certaines classes de la C.D.U.
Je voudrais rappeler ici qu'au début du siècle un hongrois, E. Szabó et des belges,Otlet et Lafontaine ont collaborés pour mettre

au point certaines parties de cette classification décimale universelle.
Elle est devenue obligatoire dans toutes les bibliothèques publiques en Belgique. Cette classification couvre le champs très vaste de toutes les connaissances. Malheureusement,elle perd en précision ce qu'elle gagne en étendue et ne convient donc pas aux bibliothèques spécialisées.
Le classement des ouvrages est,dans le cas qui nous occupe, relativement grossier.
Faute de temps,nous ne pouvons signaler tout ce qu'un livre contient. Les tables de matières et index de nots-clés des ouvrages eux-même aideront le lecteur a s'y retrouver.

Les articles de périodiques devaient, eux, être traités avec beaucoup de précision.
Cette source de documentation fournit un type d'informations plus actuel,synthétique et précis. Non traité,un article se perd à jamais dans l'oubli.
C'est alors qu'une collaboration s'est instaurée entre les responsables de différents centres de documentation en soins infirmiers pour élaborer ensemble un mode d'indexation commun.
Il fallait créer un lexique de mots-clés,lière étape vers un thésaurus en soins infirmiers.
Cette collaboration était indispensable pour mener à bien un travail d'une telle ampleur et s'est avérée être une occasion d'échanges très stimulants. (1)
Nous avons procédé, au départ , de façon empirique, en écoutant les termes utilisés (par le public et en repérant) les concepts utilisés dans la littérature professionnelle.
L'enjeu étant de faire en sorte que les questions aient le maximum de chance de trouver une réponse pertinente.

---

(1) Cette collaboration a donné naissance à une association de fait nommée DEDALE en 1979.

Nous avons donc mis au point une liste alphabétique de descripteurs avec relations d'équivalence.
Cette liste sert de liste d'autorité dans chacun des centres de documentation.
Le travail se poursuit afin d'établir des relations hierarchiques et relations d'association entre les termes descripteurs.

Diffuser l'information implique donc de traiter cette information pour la rendre disponible et adéquate mais aussi d'amener l'utilisateur à

-préciser sa question
-la reformuler en langage documentaire.

Le shéma ci-dessous permet de visualiser les deux opérations nécessaires à la communication entre documentalistes et utilisateurs.

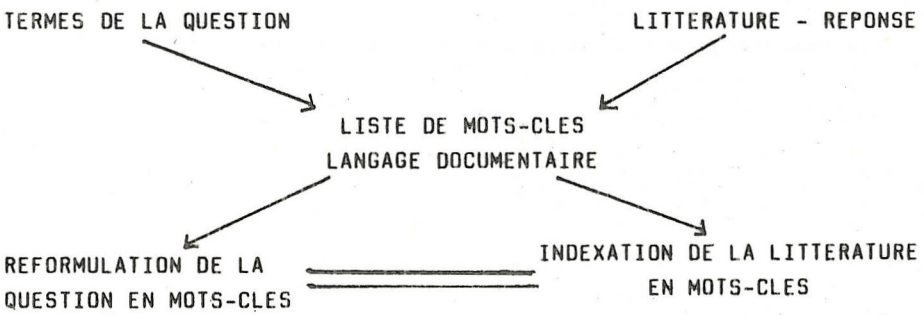

Toutefois cette opération d'adéquation de la réponse à la question ne se fera pas sans un réel travail d'animation des centres de documentation.

2. ANIMATION D'UN CENTRE DE DOCUMENTATION

Une série d'activités d'animation de bibliothèque, sont devenues classiques:

diffusion d'un guide du lecteur

. visite d'accueil,reconnaissance des lieux,des ressources, des services.
. Boite a suggestions
. Vitrine des nouveautés.
. Promotion de l'information visuelle (vidéocassette...)
. Expositions par thème ou auteurs .....

J'insiterai pour ma part sur deux aspects de l'animation, à savoir:
A) developper un maximum l'autonomie de recherche en bibliothèque. Le libre accès aux documents est par conséquent primordial.
En outre, proposer des scéances d'initiation concrète à la recherche documentaire:travailler en mots-clés,manipuler les fichiers,observer un document,sa date,son origine...est-ce une traduction? est-ce un document primaire ou secondaire? etc... Encourager à noter correctement les références et éventuellement a constituer son propre fichier de documentation.
Enfin, prendre connaissance des ouvrage de base dans le domaine: dictionnaire,traité,ouvrages de statistiques ou de législation...
B) Transformer l'information en éléments de formation
Je reprendrai ici, l'expression d'A. Moles (1) de "culture mosaique" pour désigner ce flot de co issance que nous recevons chaque jours,ces informations désord ies et pléthoriques qui "impressionnent" sans avoir une grande conésion.
Les morceaux de mosaïque peuvent cependant s agencer pour trouver leur cohésion.
Stimuler l'opération d'agencement des connaissances relève aussi du travail de documentaliste.

En effet, un(e) étudiant(e) qui,après un stage pratique, trouve en bibliothèque un support théorique à son expérience, intégrera l'information nouvelle en enrichissant l'expérience. Elle organisera sa propre cohésion.
Dans l'enseignement,la structuration des connaissances,le cadre de référence fondamental sera bien entendu dispensé par les enseignants. Des échanges entre enseignants et documentaliste

---

(1) MOLES (A) "Sociodynamique de la culture"
Paris: Mouton, 1967 p. 28

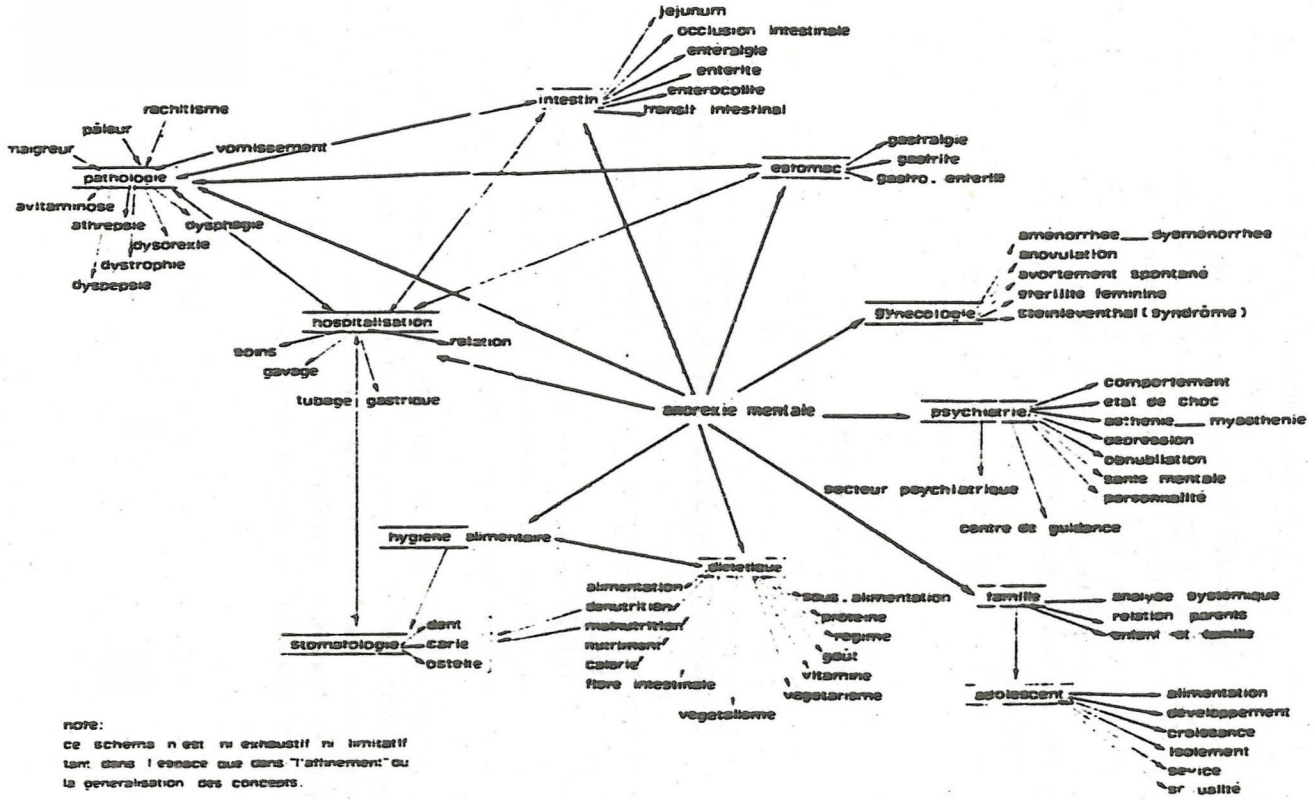

note:
ce schema n est ni exhaustif ni limitatif tant dans l espace que dans "l'affinement" ou la generalisation des concepts.

s'avèrent donc tout à fait souhaitables.

Inviter l'étudiant qui "cherche" à construire un shéma flèché sera aussi une opération de structuration. Le shéma flèché (semblable aux champs sémantiques qui servent de supports a certains thésaurus) se construit à partir d'un concept central auquel viendront s'accrocher au fur et à mesure de la réflexion, des concepts associés éventuellement reliés entre eux. Il n'existe pas, pour ce faire, une logique précise, la technique est semblable à celle du "brain storming", la structuration s'inscrira à postériori.

L'exemple ci-dessous illustrera mon propos.

L'intérêt de ce procédé, au départ d'une recherche est d'aider à:

. déterminer son sujet.
. En repérer les limites.
. Percevoir le sujet dans son contexte.
. Decider de l'axe que va prendre la recherche.

Il existe d'autres procédés encore,pour stimuler l'intégration de l'information. Notamment, mettre à la disposition du lecteur des dossiers constitués d'articles volontairement contradictoires. Une forme de provocation qui contraint à se positionner face à l'information.

Enfin, privilégier les articles de recherche et les ouvrages de méthodologie,mettre en évidence les grilles d'analyse,échelles d'évaluation, toutes formes d'outils qui aident a gerer l'information.

C'est ainsi que je conçois mon travail. Je terminerai en vous disant que je trouve une réelle satisfaction à voir quelqu'un entrer dans la bibliothèque et y trouver, non par hasard,mais grâce au travail préalable de classement, indexation ...et d'animation l'information dont il avait besoin.

Elisabeth Colard
Bibliothécaire-documentaliste.

BIBLIOGRAPHIE

CHAUMIER (J.) Travail et méthodes du/de la documentaliste. Paris: éditions sociales de France,1980.

MOLES (A.) Sociodynamique de la culture. Paris: Mouton,1967.

TESSIER (Y.) Une approche pédagogique renouvelée de la documentation: la formation documentaire. Quebec:université Laval,1977.

COLLECTIF La lecture publique: le décret illustré et commenté. Bruxelles:J.E.B. Ministère de la culture française, 1978.

HAVE YOU GOT ANY INFORMATION ABOUT .....?, OR HOW TO REPLY TO A QUESTION?

by Elisabeth COLARD

According to the experiences of the higher training school of nurses directed by the author, the readers' demands can give answer to the users in the best way if 1./ they obtain applicable information and if 2./ they learn the method of individual seeking with the help of "animation work".

The information can be applied only if the librarians know well the reading circle potentially concerned and if the methods of exploration and information follow the demands of this circle. Recognizing all these, the library of the nurses' Brussels training school modified the technical method which did not take the circle of nurses into consideration and which adapted a medical technical system only. The librarians had consulted the users and attached new terms to the new technical system that was used for classification of books.

A more considerable key-word list is necessary for classifying the articles of periodicals. This was collected in an empiric way, with the help of the students as well as the users. The official terms of the technical literature were collected later. The step was the drawing up of the descriptors' alphabetic list and the equivalence relations.

The user asks with his own words which should be put into the language of the key-word list, or the thesaurus, on basis of which the documentalist should find the relevant document.

It is worth, however, developing the individual seeking of users. For this purpose, it would be good to organize document seeking courses together with practical ones that, in addition to the familiarization with the animation methods, put the user on the way to adequate seeking, in order to find the answer individually.

If the user finds the correct answer, no better one can be obtained.

There are no exact logical rules for the determination of seeking structure, as the technics is similar to brain storming. The steps of the procedure are

- the determination of subject,
- the termination of subject,
- finding of subject in the context and

the determination of the axis of seeking. The direction is already determined, the work can be commenced.

A good method is to give contradictory articles to the users, this stimulating them to seek for new information.

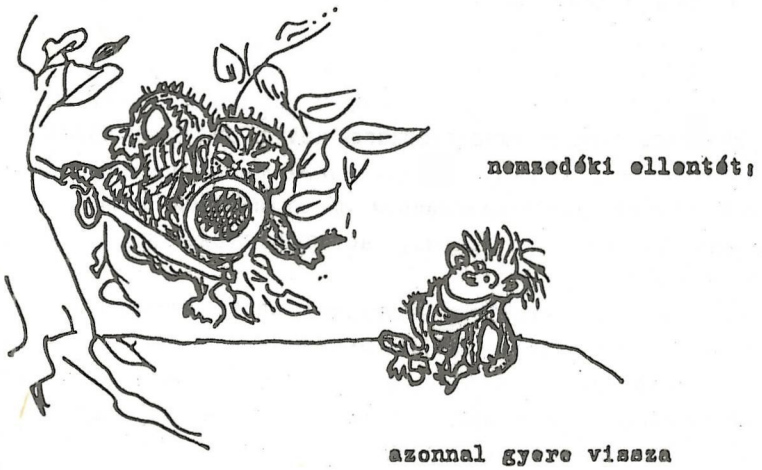

ИМЕЕТЕ ЛИ ВЫ ИНФОРМАЦИЮ О...? ИЛИ: КАК СЛЕДУЕТ ОТВЕЧАТЬ НА ПОСТАВЛЕННЫЙ ВОПРОС

Элизабет КОЛАР
Брюссель

На основании опыта, накопленного в Институте, дающем высшее образование медицинским сёстрам, читательские потребности могут быть удовлетворены в должной мере при выполнении следующих условий: I/ если имеется удобная информация и 2/ если читатели научатся у библиотекарей методам самостоятельного поиска.

Информация может быть удобно использована только в том случае, если библиотекари хорошо знают круг интересов заинтересованных читателей и свою информационную работу подчиняют этим интересам. Библиотека Института медицинских сестёр в Брюсселе, приняв во внимание эти соображения, перестроила свою информационную систему с учётом читательского круга, состоящего из медицинских сестёр. До этого интересы этого читательского круга не были приняты во внимание и библиотека работала на основании врачебной информационной системы. После консультирования с читателями были созданы новые термины для новой системы, которые стали применять для классификации книг.

Для классификации журналов необходим более подробный список ключевых слов. Такой список был эмпирически составлен с помощью студентов и читателей. После этого был составлен список официально принятых специальных выражений. Затем была проведена дешифровка и установлены эквивалентные соотношения.

Читатель задаёт вопросы с помощью привычных ему выражений. Лицо, занимающееся документацией переводит этот вопрос с помощью ключевых слов или на язык тезауруса и таким образом находит необходимый документ.

В то же время у читателей следует развивать максимальную самостоятельность в поиске документов. С этой целью следует организовать курсы, обучающие поиску документов. При таком обучении

читатель не только знакомится с источниками информации, но и в "живом виде" знакомится с правильными методами поиска, чтобы самому найти правильный ответ на поставленный вопрос. Если читатель способен самостоятельно ответить на поставленный вопрос, то никто другой не сможет этого сделать лучше, чем он.

Для определения структуры поиска нет точных логических правил, техника такого поиска больше всего похожа на процесс формирования бессвязного ряда идей (brain storming) с последующим установлением логической структуры.

Основные этапы поиска заключаются в следующем:

- определение объекта
- его точное отграничение
- нахождение объекта в контексте
- нахождение сути поиска

Основное направление уже на руках - можно начать поиск. Хорошим методом является выдача читателю противоречивых документов, чтобы спровоцировать его на дальнейшие поиски.

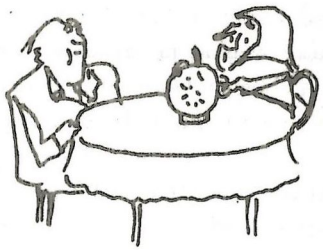

Futurológia

VANNAK INFORMÁCIÓI ...-RÓL? AVAGY: HOGYAN VÁLASZOLJUNK EGY-EGY KÉRDÉSRE

Elisabeth COLARD
Institut Superieur de Nursing
Brüsszel

Mielőtt a válaszadás sajátos szükségleteire és kísérleteire térnék, általános megállapítást kell tennem: elmúlt már az az idő, amikor a kékköpenyes könyvtáros nem tett mást, csak az írásműveket őrizgette.

A rohamosan gyorsuló technikai fejlődés és a foglalkozások nagy mobilitásának korában mindennemű információnak - túl azon, hogy specifikus ismereteket közvetít -, arra kell ösztönöznie a felhasználót, hogy tudományos módszerekkel és másfajta gondolkodásmóddal fogadja az információkat. Ebből a szemszögből nézve a dokumentációs központ olyan műhely, ahol a figyelem felkeltésén túl kritikai szellem elsajátítására és tudományos pontosságra is megtanítják az olvasót.

Belgiumban minden közkönyvtár állapotát, az egész könyvtárügyet felülvizsgálták. Az eredményeket a Francia Kultúrális Közösség 1978. február 28-i dekrétuma foglalja magában, egyúttal összehangol több módszert, szervezi és értékeli a könyvtári központok és dokumentációs intézetek - mint az állandó képzés eszközeinek - munkáját. Ezzel egyidőben a nemzeti oktatásügyi minisztérium minden, 70-nél több diákot oktató felsőfokú intézményben létrehozott egy-egy egyetemi könyvtárosi állást.

A vezetésem alatt álló Felsőfokú nővérképző intézet könyvtárának munkatársai az intézet több mint 500 dolgozójának és külső munkatársaknak a véleményét megkérdezték.

Szerintem a felhasználói igények kielégítésére az alábbiakat kell megvalósítani:

1. hasznos információk átadását;
2. "animációs munkával" fejleszteni kell az önálló keresés

képességét és az információt a képzés, az oktatás egyik elemévé kell alakítani.

1. Hasznos információk átadása

Sok információ jut el az emberhez. Folyamatos áramuk feltölti a dokumentációs központokat. Szelektálni, kezelni, osztályozni, indexelni ezeket az információkat nyilvánvalóan lehetetlen az érdekelt vagy a feltételesen érdekelt felhasználói kör ismerete nélkül. A kör ismerete döntő a megválasztandó információkezelési módszer meghatározásában. 1978-ban a felsőfokú növérképzésben egyáltalán nem volt a szakterületre jellemző szakirodalmi struktúra vagy osztályozás. Súlyos hiba volt - és a felhasználók is kifogásolták -, hogy a társtudományokban elfogadott osztályozást adaptáltuk (biológia, orvostudomány stb.) úgy, hogy egyes terminusokkal kiegészítettük.

Meg kellett hallgatnunk a felhasználókat, a tőlük nyert adatokból kiindulva kellett megszerveznünk az ismeretek osztályozását. Az osztályozást a képzési program alapján úgy alakítottuk ki, hogy megtartottuk az Egyetemes Tizedes Osztályozás bizonyos osztályait is.

Itt szeretnék emlékeztetni arra, hogy a század elején a magyar Szabó Ervin és a belga Otlet és Lafontaine működött közre a fenti osztályozó rendszer kidolgozásában.

Az Egyetemes Tizedes Osztályozás (ETO) minden belga közkönyvtárban kötelezővé vált. Ez a rendszer az összes ismeret igen széles spektrumát fedi le. Sajnos, amit nyer terjedelmében, annyit veszít pontosságában, nem felel meg a szakkönyvtárak igényeinek.

A mi esetünkben a művek osztályozása viszonylag durva. Idő hiányában nem tudjuk jelezni mindazt, amit egy könyv tartalmaz. Az olvasó eligazoldását segítik a tématáblázatok és a kulcsszavak indexe.

A folyóiratcikkeket jóval nagyobb pontossággal kell kezelnünk.

Ez a dokumentumtípus aktuálisabb, szintetizáltabb[*], pontosabb információkat nyújt. Ha nem foglalkozunk vele, a cikk örökre elvész, a feledés homályába merül.

Ennek megakadályozására léptek együttműködésbe a különböző dokumentációs központok vezetői, hogy egységes indexelő módszert dolgozzanak ki[1].

Össze kellett állítani egy olyan kulcsszójegyzéket, amely az adott témakörben később tezaurusszá fejleszthető. Együttműködés nélkül elképzelhetetlen egy ilyen volumenű munka elvégzése, emellett igen élénk információcserét is feltételez. Először empírikus módon szedtük össze az anyagot, meghallgatva, regisztrálva a hallgatóság, ill. a felhasználók által használt terminológiát, majd a hivatalos szakirodalmi koncepciókat. A cél az volt, hogy megállapítsuk, mely kérdéseknek van a legnagyobb esélyük arra, hogy választ is kapjanak.

Összeállítottuk ezután a deszkriptorok betűrendes listáját az ekvivalencia relációkkal.

A következő lépés a relációk hierarchiájának és a deszkriptorok közötti asszociációs kapcsolatoknak a meghatározása.

Az információterjesztésben úgy kell kezelni az információt, hogy az hozzáférhető és a kérdésnek megfelelő legyen, másrészt ösztönözze a felhasználót

- kérdésének pontos megfogalmazására,
- dokumentációs nyelvre való átültetésre.

Az alábbi séma jól mutatja a dokumentátor és a felhasználó közötti kapcsolat két szükséges műveletét:

---

[*] Szerintünk szintetizált információkat éppen a könyv nyújt s nem a folyóirat, mert gyors megjelenése, aktualitása éppen nem engedi, hogy egy-egy cikkben szintézis jöhessen létre. A szerk.

[1] Ez az együttműködés eredményezte egy új szövetségnek, a DEDALE-nak a megszületését 1979-ben.

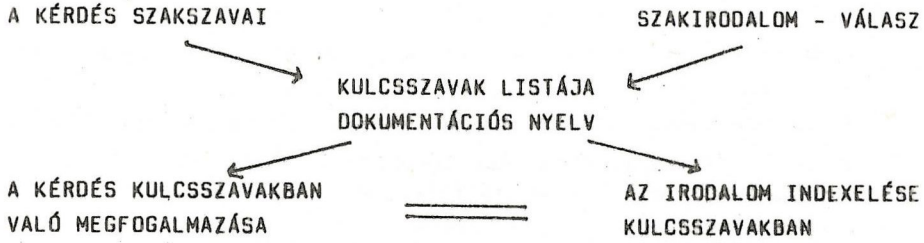

Mindenesetre a válasznak a kérdéshez igazítási művelete nem képzelhető el a dokumentációs központok animációs tevékenysége nélkül.

2. A dokumentációs központ animációs tevékenysége

A könyvtárosi munka elemeinek egész sorozata immár klasszikusnak számít, ilyenek:

- az olvasó eligazítása,
- az olvasó fogadása, megismertetése a lelőhelyekkel, forrásokkal, szolgáltatásokkal,
- az olvasói vélemények összegyűjtése,
- újdonságok polca,
- a vizuális információ terjesztése (videokazetták),
- téma vagy szerző szerinti összeállítások...

Magam csak az animációs munka két aspektusára térek ki:

A/ Maximális önállóság kifejlesztése a keresés folyamatában, aminek elsőrendű követelménye a dokumentumok hozzáférhetősége. Javasolhatunk konkrétan a dokumentumkereséssel kapcsolatos kezdőtanfolyamokat: munka kulcsszavakkal, katalógus használata, egy-egy dokumentum vizsgálata (mikor írták, milyen eredetű, fordítás-e, elsődleges vagy másodlagos-e stb.).

Bátorítani kell az olvasót az irodalom adatainak korrekt regisztrálására, esetleg saját dokumentáció összeállítására.

Meg kell ismertetni a szakterület bázisműveivel: szótár, kézikönyv, statisztikai vagy jogszabályozással kapcsolatos művek.

B/ Át kell alakítani az információt létrejötte elemeire.

Itt A. Moles kifejezését használom, a "mozaikkultúrát" - azon ismeretáramlat jelölésére, amellyel nap mint nap találkozunk. Ez koordinálatlan, pletorikus információk halmaza, amely úgy "hat", hogy az egyes elemek között nincs kohézió. Ezeket a mozaikdarabokat úgy is lehet irányítani, hogy összekapcsolhatók legyenek. Az ismeretek közötti kapcsolatok felismerését célzó művelet stimulálása szintén a dokumentalista feladata.

Ugyanis, ha egy hallgató a könyvtárban a gyakorlati munkáját, tapasztalatát alátámasztó elméleti munkát talál, az új információ befogadásával gazdagítja tapasztalatát is. Ő maga találja meg az összefüggést, a kohéziót az információk között. Az oktatásban az ismeretek struktúrájának kereteit, az alapismereteket természetesen az oktatók adják meg. Ezért is kívánatos az együttműködés az oktatók és a dokumentalisták között.

A strukturalizálás műveletéhez tartozhat az is, ha meghívunk egy "szóbokrot kereső" hallgatót. A szóbokor (hasonlóan egyes tezauruszok szemantikai mezőihez) egy központi fogalomból indul ki, körülötte helyezkednek el a vele és egymással is társuló fogalmak. Erre nincsen pontos logikai művelet, a technika hasonló a "brain storming"-éhoz, a strukturalizálódás à posteriori alakul ki. Az alábbi példa jól illusztrálja az elmondottakat.

A kutatási eljárás lépései:

- a tárgy meghatározása,
- behatárolása,
- fellelése a kontextusban,
- a keresés tengelyének meghatározása.

De vannak más eljárások is az információk integrálásának serkentésére. Így pl. adhatunk az olvasónak szándékosan egymásnak ellentmondó közleményekből összeállítást. Így provokáljuk, szembesítjük az információval. Végül adhatunk kutatással, információkereséssel kapcsolatos vagy módszertani műveket, ismertethetjük az elemző és értékelő módszereket, felhasználhatunk minden eszközt, amely segíti az információ befogadását.

Ennyiben tudom összefoglalni munkámat. Azzal a megjegyzéssel fejezem be, hogy nagy megelégedéssel tölt el, ha azt látom, hogy a könyvtárba bejövő felhasználó nem véletlenül találja meg a neki szükséges információt, hanem előzetes osztályozó, indexelő, animációs munka eredményeképpen.

Gyors ügyintézés

AZ EGÉSZSÉGÜGYI ÁGAZAT INFORMÁCIÓPOLITIKÁJA - AZ ORVOSTUDOMÁNYI INFORMÁCIÓELLÁTÁS JELENLEGI ÉS VÁRHATÓ HELYZETE

(Informační politika resortu zdravotnictví - Stav a výhledy vědeckých lékařských informací)

Jan PEŠKA
Ústav Vědeckých Lékařských Informací, Praha

A hetvenes évek folyamán Csehszlovákia egészségügyi információellátásának infrastruktúrája az egészségügyi rendszerek szerves részeként működött, felölelve azok minden lényeges elemét: az orvostudományok ágazatait és a gyakorlati orvoslást, beleértve a higiénikusok munkaterületeit is.

Az irányítás - közös központi irányítószervezet híján - a két szövetségi minisztérium hatáskörébe tartozott, az egymás között felosztott feladatok szerint. A prágai Orvostudományi Információs Intézet (ÚVLI), ügyrendje szerint az orvostudományok információival foglalkozik, míg a bratislavai Egészségügyi Információs Intézet (ÚVZI) működési engedélye a szakvezetési információs rendszerek és az orvosi-jogi információk kezelésére vonatkozik.

A kölcsönösen elfogadott ügyviteli szabályzat a két információ-központot ügyrendileg elhatárolja és ez meghatározó momentuma lett a külső integrációs folyamatok beindulásának, a KGST-hez tartozó országok, valamint a fejlett nyugati országok orvostudományi információs intézeteivel való kapcsolat felvételének is. A két intézet egyaránt föderatív hatáskörrel bír, az egymáshoz való közvetítés funkcióját kölcsönösen ellátják, de egyes esetekben az ügyrendi határokat átlépve az egész Köztársaságot érintően kell eljárniuk. A lehetséges párhuzamosság megelőzésére a két intézet, többek között, együttműködési megállapodást kötött és az irányítási eljárásokat folyamatosan egyezteti.

Az információs infrastruktúra filozófiája mind hazai, mind nemzetközi szempontból a felhasználói kör jellegéből és igényeiből indul ki, figyelembe véve a hazai gyakorlati egészségügy és

tudományos kutatás mindenkori állapotát és prognózisát.

A felhasználói kör szükségletei és igényei az információs infrastrutúra korrekciós és fejlesztési tényezőjének is tekinthetők és egyben a KGST országok egészségügyi trendjeire rávilágító tényezőknek.

Az oly gyakran bírált reszortizmust egy közösen elfogadott, az ODIS (ágazati információs központ) föderatív hatáskörét ügyrendileg szabályozó alapelvvel szüntették meg. Az ágazati megközelítésre ennek ellenére sor kerülhet, akár éppen egy törvényhozást érintő interpretációban vagy más reszort-tényező hatására. Az a követelmény, hogy az egészségügyi ágazat tudományos információit a két intézet számára tartalmilag elkülönítsék, úgy, hogy az orvostudományi információkat az OSVLI (orvostudományi információk ágazati rendszere), az egészségügyieket az OSVZI (egészségtudományi információk ágazati rendszere) gondozza, egyre kevésbé tartható fenn, körülményes és megterhelő, s a két rendszer létrehozásának eredeti célja a kívántnál kevésbé teljesül.

A hetvenes évek végén a két információs rendszer egységesítésére közös központi intézkedést fogadtak el. A számítógépes egészségügyi információfeldolgozási és egészségügyi számítógépes vezetői rendszerek kidolgozásában és fejlesztésében mintegy 10 éve működik közre minisztériumi tanácsadóként a két szövetségi ország egészségügyi minisztériumából delegált kormánybizottság, amely nagy részt vállal mindkét köztársaság egészségügyi információs rendszerének kialakításában. A két nagy témában a közigazgatási egységek információs munkahelyeinek vezetői, kijelölt titkárai azok, akik partnerei a kormánybizottságnak. Az együttműködést a rendszeres, a két szövetségi ország kormánybizottságával folytatott megbeszélések garantálják. A Cseh Szocialista Köztársaság egészségügyi reszortját az ÚVLI (a prágai orvostudományi információs intézet), az Egészségügyi információs és statisztikai hivatal, a Társadalombiztosítási és egészségügyi szervezési intézet látja el, míg ugyanezen intézmények szlovákiai megfelelői a Szlovák Szocialista Köztársaság megfelelő szakembereinek információs igé-

nyeit vannak hivatva ellátni.

Az említett kormánybizottság felelős többek között a most működő rendszerek módosítására vonatkozó javaslatok elbírálásáért, felelős a számítógépes rendszerek elfogadásáért, jóváhagyásáért, a rendszerek követelményi megfelelésének elbírálásáért és a szükséges fejlesztések elindításáért. Tevékenységük az 1986. évi 6.sz. Irányelvben foglaltaknak felel meg. A kormánybizottságok javaslatot tehetnek egészen új információs rendszerek kidolgozására is. Elmondható tehát, hogy a bizottságok az egészségügyi ágazatnak olyan ellenőrző és egyben koncepcionális tanácsadói, amelyek az egész ágazat információs rendszereit integrálhatják. Sikeres működésük előfeltétele az olyan új felfogás, amely a komplex feldolgozás érdekében kész elmosni az információk tartalmi differenciálásának határait. A 8. ötéves terv előírásaiban kiemelt "Egészségügyi automatizált vezetési rendszer 1986-1990-ra" c. feladat rendszertervét a cseh kormánybizottság elfogadta (ennek analógiájára a szlovák kormánybizottság jóváhagyta a projektet). Ennek a rendszertervnek része az az alrendszer, amely az orvostudományok információs rendszerébe fejlettebb elemeket visz, összefüggésben a KGST és a világ többi országaira vonatkozó tudományos és gyakorlati információ-igényekkel.

Nemzetközi szocialista integráció

A KGST keretébe tartozó országok közös, egységes orvostudományi információs rendszerét, a Medinform-ot 1976-ban fogadták el. A rendszer célját és feladatait a következőkben határozták meg: az információkat felhasználó szféra rendelkezésére kell bocsátani olyan releváns információkat, olyan struktúrákban és olyan eredetből az idő-paraméterek megőrzése mellett, amilyeneket igényel. A többirányú együttműködésre, az országok és intézmények munkájából eredő információk terítésére és cseréjére a hagyományos eszközök állnak rendelkezésre. Az új rendszer szervei (a szakemberek és a rendszertanács) koncepcionális, szervezői-koordináló funkciót betöltve arra törekednek, hogy az információs rend-

szereket működtető gépek, felszerelések egymással kompatibilisek legyenek, mert ez a közös fejlesztés lehetőségeinek előfeltétele. A rendszerfejlesztés első, inkább proklamatív fázisát egy józanabb, realisztikusabb kooperációs időszak váltotta fel, amelynek mértékét a résztvevő intézmények sajátosságai és lehetőségei határolják körül. Az ÚVLI és az ÚVZI mint a szövetségi köztársaságok orgánumai következetesen és a rendszerek adekvát lehetőségein belül a világ fejlettebb országainak információs rendszere felé igyekeznek. Ez idő szerint működő és a továbbiakban fejlesztendő információs rendszerben közreműködő országok: Bulgária, Csehszlovákia, Kuba, Magyarország, a Német Demokratikus Köztársaság, Lengyelország és a Szovjetúnió. Megfigyelői minőségben vesz részt a Vietnami Sz. Köztársaság és a Mongol Népköztársaság. A rendszer a tagok lehetséges számát tekintve nyitott: további szocialista országok fogadására kész a KGST stratégia által megszabott kiterjedésben.

A nemzetközi kormánybizottsági tanács eddig három automatizált alrendszer üzemszerű működését fogadta el (orvosi-jogi alrendszer, Medik dokumentografikus információ, Medperiodik című periodika nyilvántartó rendszer). Említésre méltó az a tény, hogy a fent említett alrendszerek a felhasználók körében igen kedvező visszhangot keltettek és például Kuba által a latin-amerikai reprezentatív egészségügyi szervek saját szervezetükkel feltöltve alkalmazták (a WHO regionális szervezete).

Az egészségügyi-jogi (szervezési) alrendszer bázisintézete a bratislavai ÚVZI, amely az egész Csehszlovák Szocialista Köztársaság illetékes szerveit látja el az egészségügyi vezetési információfeldolgozás termékeivel. A Medinform alrendszer tervezőit dinamikusan áthatotta a szocialista egészségügyi ellátás céljainak követése. Fontos azonban az a körülmény is, hogy ez a kiadvány nem csupán a hazai szocialista társadalomnak szól, hanem egy világméretű orvosbiológiai rendszerbe illeszkedik, reális lehetősége van a kiadvány bővülésének, más releváns külföldi periodikából származó cikkekkel.

A Medinform rendszert a KGST komplex problémái közé sorolhatjuk és az egészségügyekben való szocialista együttműködésre szolgáló állandó bizottságok megszűnése után is központi, minisztériumi irányításra és problémáinak sokoldalú együttműködésben való megoldására számíthat. A Medinform csehszlovák tanácsadó testülete, amely a komplex problémák koordinálásának nemzeti elnöklője, a vezető orgánumok álláspontját és a hazai szakértőbizottság véleményét a szakértői tanácstestület ülés-sorozatán egységesíti, hozza közös nevezőre. Ez idő szerint az egyik kulcsfeladat a KGST-hez tartozó országok módosított, komplex tudományos-műszaki programjának teljesítése 2000-ig. A tudományos eredmények nemzetközi terjesztése nélkülözhetetlenné teszi az információs rendszerekben való együttműködést és az információs rendszerek szerepének átértékelését. Ennek a tendenciának a Medinform rendszere teljes mértékben megfelel (pl. az amerikai MEDLARS/MEDLINE rendszer egyes részleteinek átvétele stb.). A nemzetközi együttműködésben végzett tudományos kutatás feladatainak felülvizsgálatával összefüggésben a KGST egyre nagyobb súlyt helyez a felhasználók megfelelő informáltságára. A Szovjetunióban folyó átalakításban az új kezdeményezését a moszkvai Medinform-tag, az Össz-szövetségi orvos-egészségügyi kutatóintézet (a VNIIMI) ragadta meg. Ennek keretében elvégzi a belső integrációt a Központi Tudományos Könyvtár, a kiadó-terjesztő szervezet és saját számítóközpontja között és nagy figyelmet szentel a könyvtári és automatizált tudományos információszolgáltatásnak, valamint a vezetési metódusoknak. A csehszlovákiai önfinanszírozási és hozrascsot (jövedelmezőség-szemléletű) tapasztalatokat is gyűjtik a jövőbeni gyakorlati alkalmazásra. Hatásukra hasonló reformokat hajtanak végre a többi szövetségi egészségügyi és fejlesztési intézmények, tudományos intézetek és könyvtárak. A fent vázolt folyamat hatására lassan átalakul az információfeldolgozásban és szolgáltatásban dolgozók helyzete is: megnyílnak az anyagi érdekeltség távlatai és megerősödik társadalmi presztizsük. A Medinform rendszer fejlesztésének továbbra is fennmaradt korlátja a heterogén alaptechnika (az egységesítést az export-import rendeletek akadályozzák), valamint az országonként eltérő informá-

ciókezelési (kiadási) törvények. A szorosabb és könnyebb együttműködést gátolja továbbá a nagyon is eltérő kommunikációs szint (például az elektronikus posta berendezései és feltételei még távlatokban is irreálisak hazai viszonylatban).

A Medinform rendszer a folytonos fejlesztés állapotában van; szolgáltatásainak spektruma nyitott, meglévő szolgáltatásait rendszerszerűen, folyamatosan finomítjuk. Mind reálisabbak azok a feladatok, amelyek a környező rendszerekkel való kooperációt és a KGST rendszereknek az Európai Gazdasági Közösséghez való közelítését célozzák, s ebben pozitív szerepet játszhat az Egészségügyi Világszervezet.

Az integrálódás lehetőségei az európai régióban

A Medinform NDK-beli kijelölt nemzeti szerve az IWIM (Institut für Wissenschaftsinformation in der Medizin, Berlin) kapcsolatba lépett az Egészségügyi Világszervezet európai, koppenhágai regionális irodájával, amelynek többek között információval összefüggő tervei is vannak.(Pl. az egészségügyi alapellátásban dolgozók, a társadalomegészségügyi problémák információval való ellátása. A berlini intézet vezetője, Weiss professzor a terület szakértője s mint a Medinform rendszertanács tagja, informális kapcsolatot biztosít a Világszövetséggel. Az orvosi könyvtárosok 1. európai konferenciája 1986-ban Brüsszelben volt, 1988-ban a 2. konferenciát Bolognában fogják megtartani.) Az említett intézet igazgatója képviselte itt a szocialista országokat és elősegítette részvételüket az európai integrációs törekvésekben. Az 1. konferencia kezdeményezésére 1987 augusztusában létrejött az EAHIL (az európai informácós intézmények és könyvtárak szövetsége). A Szövetség független, nemprofit szervezet, célja az Európai Gazdasági Tanács tagországaiban működő információs szakemberek és könyvtárosok törekvéseinek összefogása. Elő akarja segíteni az információs szakemberek továbbképzését, fejleszteni kívánja szolgáltatásaikat, biztosítani akarja a könyvtárosok és információs szakemberek képviseletét a

megfelelő szervezetekben (elsősorban az Egészségügyi Világszervezetben és az Európai Gazdasági Közösségben) és elő kívánja segíteni az IFLÁ-ban, a nemzetközi könyvtárszövetségben és más nemzetközi, európai és egyéb világrészekre vonatkozó egészségügyi szervezetekben való közreműködést. A szocialista országok asszociált tagok lehetnek, ami az európai szövetség sokféle akciójában biztosítja a részvételt, kivéve a szavazást. A szervezetben az intézményi tagságon kívül egyéni és kollektív tagság is létezik (csehszlovák viszonylatban például kollektív tagságot képviselhet a Purkyňe egyesület orvostudományi és egészségügyi szekciója). A Medinform rendszertanácsának 12. ülésszakán 1987-ben határozatot fogadtak el arról, hogy a tagintézmények vegyenek részt nemzetközi, független és nagy hatáskörű szövetségek munkájában. A KGST-országok aktivizálódása az új szövetségben hozzájárulhat az integrációs tendenciák felerősödéséhez és ezzel megszilárdíthatja az egészségügyi rendszerek információs infrastruktúráját.

Orvostudományi információs kutatások

A prágai orvostudományi információs intézet a múltban részt vett az ágazati műszaki-tudományos fejlesztési terv kidolgozásában. Mostanában az állami műszaki-tudományos program 13. pontjával foglalkozik. A főbb feladatok közül a 45-01-es "A csehszlovákiai automatizált információszolgáltatás az egészségügyben" című feladatcsomagból 7 részfeladatot sikerült megoldani. (A modern technika kifejlesztése és kutatása az egészségügyi intézményekben; az ÚVLI könyvtári munkái számára az új technológia megismerése és megvalósítása; a Bibliographia Medica Čechoslovaca adatbankjának párbeszédes lekérdezése; mikroszámítógépek alkalmazása az információszolgálatban; részvétel a Medinform kutatási programjában; módszertani útmutató az egészségügyi dolgozók főiskolai képzéséhez és a MEKARES rendszer; a bibliográfiai leírások automatizált indexelése).

A kiemelt kutatási témákban való még aktívabb részvétel elő-

feltétele a technikai háttér fejlesztése, ezért az Intézet a KGST keretében arra törekszik, hogy lehetőleg olyan technikai eszközöket szereztessen be, amelyek a csehszlovákiai rendszerrel kompatibilisek. Az Intézet a világ legfejlettebb rendszereihez való csatlakozás felé halad és ennek feltételeit igyekszik megteremteni. Eddig ki nem tölthető hézagot jelent a faktografikus információk kezelésének és - bizonyos mértékig - az egészségügyi vezető szervek automatizált információellátásának a hiánya. Ez utóbbinak nélkülözhetetlen feltételei a Csehszocialista Köztársaság egészségügyi ágazatában fokozatosan alakulnak ki.

Információs és könyvtári szolgáltatások

Az eddigi szolgáltatások terén szerzett tapasztalataink megszabják további automatizálási feladatainkat. Intézetünket információszolgáltató és könyvtári központként fogadták el és ez azt jelenti, hogy az információk primer, forrásszintű szolgáltatása is a mi feladatunk. Az ÚVLI már 10 éve felhasználója a holland Elsevier Science Publishers, Biomedical Division szolgáltatásainak az Excerpta Medica által forgalmazott mágnesszalagok révén. Az ÚVLI 1987-ben 1526 orvosi és 5218 kapcsolódó profilban szolgáltatott információkat. A többi szolgáltatással együtt a felhasználóknak eléggé széleskörű, sokoldalú és viszonylag friss információkat tudtunk nyújtani. A publikációk megszerzésével járó devizális nehézségek fékezik az aktuális információk folyamatos megszerzését. Ezt a környező országokból másodlagos információként beszerzett kópiákkal igyekszünk ellensúlyozni. Éppen a korlátozott beszerzési lehetőségek folytán a Csehszocialista Köztársaság egészségügyi ágazatában koordinálási jogot kapott az Állami orvosi könyvtár. Mindezen törekvések és intézkedések ellenére be kell látnunk, hogy szolgáltatásaink a világszínvonal alatt maradnak. A jövőben nagyobb figyelmet kell fordítani az elektronikus publikációs lehetőségekre és a videofilmekre. Az ÚVLI vállalkozik a holland Elsevier Science Publishers -ADONIS projektjének kísérleti alkalmazására az ehhez érkező modern technika segítségével.

A cseh orvostudományi információs rendszer (OSVLI) ez idő szerint 140 munkahelyet fog össze (többek között 8 regionális és 84 megyei egészségügyi intézményt), amelyeknek személyi és technikai ellátottsága különböző.

A rendszer hatékonyságának fokozása érdekében elkészült "Az OSVLI fejlesztési koncepciója 1986-1995 között" és előkészítettük az OSVLI működéséről kiadandó irányelvet is, amely szabályozni fogja a 21/1985 számú rendelet végrehajtását a tudományos, technikai és közgazdasági információk kezelésére vonatkozó irányelvekhez hasonlóan az egészségügyre vonatkoztatva.

Összefoglalás

A Csehszlovák Kommunista Párt 17. kongresszusán kiadott főbb irányelvek és az öt évre előirányzott gazdasági mechanizmus feladatai között olyan intézkedések megtétele szerepel, amelyeknek az orvostudományi információs rendszer közvetítésével közvetlenül hatniuk kell az egészségügyi ellátás, gondozás javítására és az orvostudományok fejlődésére.

Az orvostudományi információt az egészségügy műszaki-tudományos fejlődésében nélkülözhetetlen tényezőnek kell tekinteni. Az információk szolgáltatásának fejlesztése azonban csak nagyobb devizális áldozatok árán, a megfelelő technika és a megfelelően képzett szakemberek kifejlesztésével lehetséges.

A fejlett nyugati országok mögötti lemaradás ellensúlyozására erőfeszítéseket teszünk arra, hogy a KGST-hez tartozó országokkal együttműködve, a mérvadó nemzetközi tendenciákat figyelembe véve dolgozzunk ki koncepciót. A Medinform rendszer ezeknek a törekvéseknek jó színteret szolgáltat, mert együttesen képviseli a jelentős szervezeteket.

INFORMATION POLICY OF THE HEALTH BRANCH - PRESENT AND EXPECTABLE SITUATION OF SUPPLY OF MEDICAL INFORMATION

by Jan PEŠKA
Prague

In Czechoslovakia the medical-health information was divided into two parts in the 1970s: medical information belonged the UVLI of Prague and the health one to the UVZI of Bratislava. This strict separation was, however, no more durable.

A governmental committee was established by the Ministries of Health of the two federative countries which makes operational plans in a new view. The information systems of the branch are integrated, the outlines of the information tasks become dim for the sake of complex process.

The committee accepted the target "Automated, health management system by 1986-1990" emphasized in the VIII. Five-year-plan. A part of this target is the medical information system which should be made perfect in itself as well and it should be established in conformity with the other information systems all over the world.

The collective medical-biological information system of the COMECON's member-states is the Medinform which is based on the multilateral cooperation of the countries. The member-states exchange the information, in most cases with the help of traditional means; new data-basises are, however, being established, such as "MEDIK" storing technical literary data, the "MEDPERIODIK" storing the data of medical-biological periodicals and a medical-legal information system. In spite of this fact, the cooperation is very difficult because of the heterogeneous basic technique, the different laws of the countries concerning information supply, the different communication level, etc.

As a result of the European medical librarians' conference held in Brussels in 1986, the European Association for Health

Information and Libraries was established which provides opportunity for the European integration.

In addition to the inclusion in the international cooperation, the medical information system of Prague is dealing with own research program, the title of which is: "The automated health information supply in Czechoslovakia". In frame of the program seven tasks were performed, such as the dialogic questioning of the national technical bibliography's (Bibliographia Medica Cechoslovaca) data-bank; the study on the application of micro-computers in the information service; the information directives applied for the training of health workers, etc.

Additionally, the UVLI is the active user of the computer services of Excerpta Medica. In 1987 the UVLI gave information concerning 1,526 medical and 5,218 other relevant profiles.

ИНФОРМАЦИОННАЯ ПОЛИТИКА В ОБЛАСТИ ЗДРАВООХРАНЕНИЯ - СОВРЕМЕННОЕ И ОЖИДАЕМОЕ СОСТОЯНИЕ СНАБЖЕНИЯ МЕДИЦИНСКОЙ ИНФОРМАЦИЕЙ

Ян ПЕШКА
Прага

В Чехословакии в 70-х годах информация по медицине и здравоохранению была разделена между институтами в Праге (UVLI - медицинская информация) и Братиславе (UVZI - информация по вопросам здравоохранения). Время показало несостоятельность такого строгого подразделения.

Министерства Здравоохранения двух федеративных республик сформировали правительственные комиссии, разработавшие новые планы работы с учетом внедрения ЭВМ. Проводится интеграция информационных систем, в интересах комплексной обработки данных стираются границы между информационными задачами.

Комиссия приняла задачу, особо отмеченную 8-летним 5-летним планом под названием "Автоматизированная система управления здравоохранением на 1986-1990", частью которой является медицинская информационная система, которая еще требует усовершенствования, с другими информационными системами мира.

Медико-биологическая информационная система СЭВ Мединформ (с 1976 г.) формировалась на основании многопрофильного сотрудничества государств, по ходу которого страны обмениваются информацией, но пока что этот обмен проводится традиционными средствами. Уже сформированы базы данных на ЭВМ: база данных "Медик", обрабатывающая специальную литературу, база данных "Медпериодик", регистрирующая данные медико-биологических периодик мира и система медико-правовой информации. Несмотря на достигнутые успехи, сотрудничество затрудняет гетерогенность базовой техники, различные законы по передаче информации в разных странах, различный уровень коммуникации и т.д.

На конференции медицинских библиотекарей, проведенной в

1986 г. в Брюсселе, сформировалась Европейская Ассоциация медицинских информационных институтов и библиотек, что дает возможность проведения европейской интеграции.

Кроме международного сотрудничества в медицинской информационной системе, мы занимаемся и собственной исследовательской программой под названием: Автоматизированное обеспечение информацией в области здравоохранения в Чехословакии. За прошедшие годы было выполнено 7 частичных задач, среди которых следует упомянуть поиск в диалоговом режиме базы библиографических данных "Bibliographia Medica Cechoslovaca", исследование возможностей применения микроЭВМ для информационной службы, информационная инструкция для повышения квалификации работников в области здравоохранения и т.д.

Кроме этого, UVLI активно использует автоматизированные услуги, предоставляемые Excerpta Medica. В 1987 г. UVLI выдал информацию по 1526 медицинским и 5218 пограничным профилям.

Könyvtárosaink szakértelme elmarad az uj követelményektől

Abszolut szakértelem:

"Ez az a mosógép"?

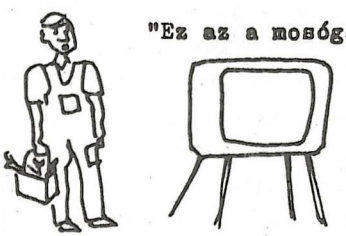

A MAGYAR ORVOSI KÖNYVTÁROS CSOPORT ALAKULÓ ÜLÉSE

1988. május 13-án megalakult a Magyar Könyvtárosok Egyesülete Műszaki Szekciójának keretében az orvosi könyvtárosok csoportja 164 taggal.

Az alakuló ülést az Országos Széchenyi Könyvtár előadótermében tartották. A program:

Dr Nagy Zsolt (Szociális és Egészségügyi Minisztérium): a Szociális és Egészségügyi Minisztérium megváltozott feladatai és az ehhez kapcsolódó szakirodalmi információs feladatok.

Bakonyi Péter (MTA SZTAKI): A hazai információs infrastruktúra programról.

Füredi Mihály (MTA könyvtára): A szakirodalmi információs rendszer továbbfejlesztése Magyarországon.

Dr Benda Mária: A Műszaki Könyvtáros Szekció alakuló Orvosi Könyvtáros Csoportjának hazai és európai vonatkozásai.

Az előadások:

A Szociális és Egészségügyi Minisztérium megváltozott feladatai és az ehhez kapcsolódó szakirodalmi információs feladatok

NAGY Zsolt

Szociális és Egészségügyi Minisztérium, Budapest

1987. december 15-ével az Egészségügyi Minisztérium (EüM) feladatai bővültek és egy új struktúrával létrehozták a Szociális és Egészségügyi Minisztériumot (SzEM). Az új főhatóság megszervezését annak a szétaprózottságnak a megszüntetése tette szükségessé, amely a szociálpolitika állami irányítását eddig jellemezte. A

különböző tárcáknál a szociális feladatok ellátása a fő tevékenységek mellett szükségképpen háttérbe szorult, sok gazdája volt a szociális ügyeknek a tanácsi szervezetekben is. A hosszadalmas és nehézkes koordináció, a fejletlen szociális érdek érvényesítési mechanizmus nehezen áttekinthetővé és alacsony hatásfokúvá tette az egyébként is szűkös pénzügyi források felhasználását. Az új főhatóság kialakítását az is indokolja, hogy a kormány munkaprogramjával összefüggésben, a gazdasági reformfolyamat megfelelő támogatást kaphasson erről a területről. Mindezek alapján elkészült a SzEM Szervezeti és Működési Szabályzata. Ennek koncepcióját korábban az Országgyűlés Szociális és Egészségügyi Bizottsága is megvitatta. A Szabályzat szerint az új főhatóság feladatkörébe tartozik, hogy

"kialakítja, figyelemmel kíséri, elemzi a szociális és egészségügyi ellátással kapcsolatos nyilvántartási, információs rendszert."

Szervezeti oldalról a változások új minisztériumi szervezet kialakítását tették szükségessé az informatika vonatkozásában is. Így jött létre a XIII. Tervezési, Rendszerfejlesztési és Informatikai Főosztály.

A Szociális és Egészségügyi Minisztérium ágazati információs rendszere lényegében három fő részre, az egészségügyi információs rendszerek és a társadalombiztosítás, valamint a munkavédelem információs rendszerének területeire tagozódik. Ez a három terület az esetek nagy részében szakirodalmi információs feladatokkal fonódik össze. Igazán kialakult rendszer az egészségügyi információs rendszereknél van, míg a társadalombiztosítás és a munkavédelem területén inkább csak különböző statisztikai adatok gyűjtése, nyilvántartása és bizonyos korlátozott mértékű feldolgozása folyik. Mindezek három intézményhez kapcsolódóan realizálódnak:

1/ Egészségügyi Informatikai és Számítástechnikai Intézet (EISzI)
2/ Gyógyító Ellátó Információs Központ, Szekszárd (GYÓGYINFOK)
3/ Országos Orvostudományi Információs Intézet és Könyvtár (OIK)

Ezek közül az OIK feladataiból célszerű kiemelni a kiadói tevékenységet, ami több periodikus kiadvány, ill. folyóirat szerkesztését és előállítását foglalja magában, így pl. az Egészségügyi Vezetői Gyorsinformáció összeállítását. Hasonlóan az OIK részt vesz nemzetközi tanulmányok készítésében is. Szolgáltatásai között a legfontosabbak egyike a szakirodalmi információs tevékenység, ezen belül is a számítógépes szakirodalomkutatás. A szakirodalmi információs rendszerek és tevékenység élesen elkülönül a korábban elmondottaktól. Más az adatok tartalma, más a felhasználók köre (ált. tudományos kutatók) és a cél is különbözik.

Nemcsak az adatok/információk létét, hanem az adatbázisokhoz való minél jobb hozzáférhetőséget is biztosítani kell. A korszerű követelményeknek egyre inkább csak számítógépes módszerekkel lehet eleget tenni és mindinkább szükséges bekapcsolódásunk a nagy nemzetközi adatbázisokba.

Az információ ügye, a tudományos-technikai fejlődés utolsó néhány évtizedében vált meghatározó szerepű társadalmi, gazdasági tényezővé. Ma már az információ a társadalmi és gazdasági fejlődés nemzeti erőforrásainak egyike. Az utóbbi időszakban több olyan fontos politikai döntés, ill. állásfoglalás született, amelyek megteremtik a fejlődés feltételeit és körvonalazzák az ezen a téren előttünk álló feladatokat. Az MSzMP KB mellett működő Agitációs és Propaganda Bizottság a Művelődési Minisztérium előterjesztése alapján 1987. novemberi ülésén áttekintette a könyvtárügy helyzetét és úgy foglalt állást, hogy a további munka egyik legfontosabb célja "a tudományos kutatás és a felsőoktatás támogatása a könyvtári szolgáltatások, valamint az információs technika korszerű módszereinek és eszközeinek felhasználásával, a szakirodalmi információs tevékenység fejlesztésével". Ugyanakkor 1988-ban a SzEM is elkészített egy munkaanyagot a szociális és egészségügyi információs rendszer újjászervezésének programjáról. Ennek célja a SzEM, valamint az irányítása alatt működő szervezetek eredményes működését támogató komplex információs rendszer kialakítása.

A feladatok megvalósításában igen fontos segítséget jelentett az OTKA Informatikai Infrastruktúra pályázatán a SzEM felügyelete

alá tartozó intézmények által elnyert 16,5 millió Ft támogatás. Ez elsősorban nem az ágazati, hanem a szakirodalmi információs feladatok, az orvostudományi egyetemek és az OIK ilyen irányú tevékenységéhez nyújt hasznos segítséget.

Mint látjuk, a szociális és egészségügyi feladatokhoz kapcsolódó információs munka legfontosabb alapjainak kimunkálása megtörtént. A közeljövő és a jövő feladata a szolgáltatások színvonalának emelése kell legyen.

Könyvtárban már a port is csak diplomás törölheti

Vajon felvesznek-e?
Nincs még diplomám!

A HAZAI INFORMÁCIÓS INFRASTRUKTÚRA PROGRAMRÓL (IIP)

BAKONYI Péter
MTA Számítástechnikai és Automatizálási Kutató Intézet
(SZTAKI) Budapest

A hazai kutatás eszközeinek színvonala a 6. ötéves terv végén alacsony. A MTA ennek emelésére hozta létre az információs infrastruktúra programot. A cél: a korszerű információszolgáltatás valósuljon meg széles körben; ehhez megfelelő eszközrendszert kell biztosítani. Az utóbbi években szép számú személyi számítógép került be az országba, ezek azonban nincsenek egymással kapcsolatban.

Az információs infrastruktúra programnak - többek között - ezt a hiányt kell pótolnia. Mintája a SCANNET és az EURONET (csomagkapcsolt hálózatok, online elérhető adatbázisok).

Első lépésben, a Tudománypolitikai bizottság határozata alapján, a kutatási-fejlesztési (K+F) infrastruktúrát hozzák létre s ennek lényeges része az Országos Tudományos Kutatási Alap (OTKA) program.

A program feladata, hogy szorgalmazza a postai adatszolgáltatások hálózatának kialakítását: egy csomagkapcsolt rendszerét, amelyre a személyi számítógépek rákapcsolódnak. Ez a rendszer biztosítani tudja az országon belüli kompatibilitást.

A program megindulása lökést adhat olyan magyar számítógépes adatbázisok létrehozásának, amelyek az információkat a postai adatszolgáltatási hálózat révén külföldre tudják sugározni.

De a program minden bizonnyal elősegíti a könyvtári munkák automatizálását és a mikrogépes kultúra terjesztését is. Ez utóbbi célból klub alakul, amelybe bárki ingyenesen beléphet.

Az információs infrastruktúra program 1989-90-ben olyan szolgáltató központot tervez létrehozni, amely az embargó határáig minden nagy külföldi adatbázist be tud hozni.

Összefoglalóan: a program olyan keretként fogható fel, amelybe szabad fejlesztési elképzelések is belefférnek.

A SZAKIRODALMI INFORMÁCIÓS RENDSZER TOVÁBBFEJLESZTÉSE A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRÁBAN

FÜREDI Mihály
MTA Könyvtára, Budapest

Nem érzem magam hivatottnak a téma átfogó magyarországi áttekintésére, ezért a továbbiakban inkább a MTA Könyvtárának szakirodalmi információs rendszerére és ennek terveire fogok szorítkozni.

Hazánk szakirodalmi információellátásához a MTA Könyvtára a hazai és a külföldi információs rendszerekben való részvételével, illetve ezek igénybevételével, a könyvtári kapcsolatok kiszélesítésével, új szolgáltatások és gépi adatbázisok bevezetésével, illetve ezek rendszeres használatával járul hozzá. Ezek mellett a MTA Könyvtára foglalkozik a belső könyvtári munkafolyamatok gépesítésével is, ez a folyamat közvetve segíti a szakirodalmi információs szolgáltatásokat.

A Társadalomtudományi Információs Munkacsoport (TIM) eredménye, hogy az OTKA II. pályázatban a TIM-tagkönyvtárak mintegy 50 MFt-ot kaptak (a könyvtárak országosan 66 MFt-ot). Távlatilag nagyon helyesnek bizonyult annak a három-központú számítógépes szakirodalmi információs hálózat kialakítását célzó pályázatnak a benyújtása, amelynek eredményeképpen az OSZK és a MTAK egyaránt 22-22 MFt-ot kapott központi célú számítógépes információs hálózat vagy rendszer kialakítására, egy-egy nagyobb teljesítményű számítógép beszerzésére.

1987 fordulópontot jelentett a MTAK életében a számítógépesítés eszközbázisának megteremtése terén. Ma már 12 IBM PC XT vagy AT, illetve ezekkel kompatibilis személyi számítógép működik a különböző osztályokon, s ez év januárjától már lézerprinter is működik a MTAK Kiadványszerkesztésében. A beszerzési források különbözőek: OTKA pályázat, MTA - Soros Alapítvány, UNESCO, saját anyagi eszközök. E gépek közül néhányat lokális hálózatba is kívánunk kötni, jelentősebb részük azonban már most olyan könyvtári feladatok ellátásában és megoldásában vesz részt, amelyek személyi számító-

gépen is kellő hatékonysággal végezhetők, s később áttelepíthetők nagygépre.

A könyvtári folyamatok gépesítésének előkészítésére és bevezetésére 1987 októberében létrejött a MTAK főigazgatójának közvetlen irányítása alá tartozó Könyvtárgépesítési Csoport. A gépesítési csoport alapvető feladatai a szerzeményezés, a könyvcsere, a katalógusépítés, az olvasószolgálat munkájának segítése, a könyvtári munkafolyamatok számítógépes szempontú leírása, az ezekkel kapcsolatos rendszerszervezési és programozási feladatok elvégzése. Ugyancsak a gépesítési csoport feladata a MTAK munkatársainak számítástechnikai felkészítése és továbbképzése. Természetesen ezek a feladatok egyszerre, de nem azonos súllyal jelentkeznek, s a megoldásokban külső munkatársak és cégek, intézmények segítségét is bevonjuk.

A belföldi munkakapcsolatok terén meg kell említenem az igen jó munkakapcsolatot a MTA SZTAKI és az OSZK munkatársaival. Ez a jó kapcsolat teszi reményteljessé a hazai információs hálózat kiépítését, a KF Infrastruktúra Kft jövőbeni hatékony működését.

A külföldi intézményes munkakapcsolatokat - egyebek között - a moszkvai SZUTA INION intézetének Nemzetközi Társadalomtudományi Információs Rendszere (orosz nyelvű rövidítése: MISZON), a philadelphiai Institute for Scientific Information intézetének Science Citation Index adatbázisa, az Európai Társadalomtudományi Információs Együttműködés (= ECSSID), az UNESCO részére összeállított Selective Inventory of Information Services in the Social Sciences jegyzéke, UNESCO megbízás alapján az INTERCOCTA (= Nemzetközi Terminológiai Bizottság) előkészítése, a Nemzetközi Tudományos Műszaki Információs Rendszer (NTMIR), valamint a MTA keretében létrejött Bibliológiai Munkaközösség jelentik.

A továbbiakban néhány szót szólok a MTA Könyvtárának szakirodalmi információs szolgáltatásairól.

1. A MTAK nagygépen alapuló szakirodalmi információs szolgáltatásai

A MTAK eddigi erőfeszítéseit a szakirodalmi információterjesztés terén már sokan és régóta ismerik. Ezek az ASCA és az ASCATOPICS

elnevezésű ún. off-line jellegű szolgáltatások, amelyek 1980-tól egy évig térítésmentesen, azóta pedig szinte minimális költségtérítéssel rendszeresen üzemelnek a MTAK Természettudományos Gépi Adatbázisok Osztályának keretén belül.

Az ASCA heti gépi szakirodalomfigyeléssel kapcsolatos szolgáltatás, közel 3200 természettudományokra orientált folyóiratban mintegy 562 ASCA-Profil hetenkénti rendszeres követését jelenti, míg az ASCATOPICS - ugyanilyen időintervallumonként 341 tudományos téma figyelése kb. 5000 folyóiratban, ezek között kisebb részben társadalomtudományi vonatkozású témák is vannak. Folyóirattartalom figyelése és cikkek, szerzők idézettségének rendszeres ellenőrzése is megrendelhető. Mindezeket a szolgáltatásokat a Philadelphiában székelő Institute for Scientific Information intézettel kötött szerződés alapján rendszeresen Magyarországra küldött IBM formátumú mágnesszalagok biztosítják. (Maga a számítógépes feldolgozás jelenleg a MTA SZTAKI IBM 3031 típusú nagygépén folyik.)

Az orvoskönyvtárosok részére érdekességet jelenthet az új, ún. BIO-MIX szolgáltatás, amely 229 témában - a biotechnológia, a biokémia, molekuláris genetika és molekuláris biológia területén - ad szakirodalmi információt, valamint az AIDS-MONITOR, amely válogatott témabibliográfiát tartalmaz az AIDS legfrissebb tudományos híreiből.

A számítógépes kapcsolatok és hálózatok, valamint az ún. letöltési (download) és feltöltési (upload) technika alkalmazásával ma már egyre nehezebb élesen különválasztani bizonyos nagygépes és kisgépes szolgáltatásokat, ma már ezek együttműködve biztosítják sok esetben a felhasználók jobb információs ellátottságát. A mikrogépek széleskörű megjelenésével az ASCA és ASCATOPICS szolgáltatás is bővült. Ma már úgy is megrendelhetők ezek a szolgáltatások, hogy a megrendelő a kívánt típusú és formázottságú hajlékony mágneslemezre kigyűjtve is megkaphatja anyagait (persze kapja tovább papíron is), ezt aztán saját számítógépén szövegszerkesztővel módosíthatja, bármilyen adatbáziskezelő program alá is beviheti a további rendezések, nyilvántartások, bibliográfiák készítésének

céljaira. A nagygépes keresési eredmények mikrogépre, azon belül MICRO-ISIS adatbázisba való átültetése Kovács Zsolt kollégám műve.

Az ASCA és az ASCATOPICS szolgáltatások a KF Infrastruktúra Kft létrehozása kapcsán behozandó IBM (vagy azzal kompatibilis) számítógép installálása után már a MTAK épületén belül is működtethetők lesznek, a működési feltételek kialakításában nagy mértékben számítunk a MTA SZTAKI munkatársainak szakmai támogatására. Az Információs Infrastruktúra Programról bővebben Bakonyi Péter, a MTA SZTAKI igazgatóhelyettese fog beszámolni.

2. A MTAK CD-ROM adatbázisokon alapuló szolgáltatásai

A MTAK-ban már rendszeresen folyik on-line CD-ROM szolgáltatás (ma még nem számítógépes hálózaton keresztül) két IBM PC AT típusú személyi számítógépen, erről a sajtóban és a televízióban mindenki értesülhetett. E szolgáltatást jelenleg elsősorban az UMI Dissertation Abstracts Ondisc interdiszciplináris szakirodalmi adatbázisa jelenti, amely az amerikai egyetemeken 1982 és 1986 között megvédett Ph.D. disszertációk és tézisek egyenként kb. 300 szavas kivonatait és bibliográfiai leírását tartalmazza. A keresés alapján szükségesnek ítélt disszertációk 8700 forintért meg is rendelhetők. A keresés maga térítésmentes a tervek szerint ez év végéig. A MTAK megvásárolta a Library of Congress teljes angol nyelvű adatbázisát 1965-től napjainkig, s hamarosan megkapjuk az 1900-tól napjainkig terjedő nem angol nyelvű LOC adatbázist is. Ez az adatbázis nemcsak a kutatók, hanem a könyvtárosok munkáját is hivatott segíteni.

Egyes CD-ROM adatbázisokat maguk az olvasók is használhatnak (sőt, már aktívan használnak is) a MTAK Olvasószolgálatánál, ilyen tájékoztató célú adatbázisok az Ulrich's Plus folyóiratokat tartalmazó adatbázis, a Grolier Elektronikus Enciklopédia, valamint McGraw-Hill Műszaki Enciklopédia. Ezek a tájékoztató célú szolgáltatások a jövőben is térítésmentesek lesznek. Az Olvasószolgálat munkatársai gyorsan elsajátították a CD-ROM és a számítógép kompakt együttesének kezelését, s szükség esetén az olvasók-felhasználók rendelkezésére állnak. A kezelő programok jól kidolgozottak, menü

rendszerük biztosítja a gyors áttekinthetőséget és könnyű kezelhetőséget, s ami a legfontosabb: használatukhoz egyáltalán nem szükséges sem mélyebb angol nyelvismeret, sem matematikai vagy számítástechnikai szakképzettség.

Célszerűnek látszott a már megvásárolt CD-ROM adatbázisok bővítése, a rendszeres ún. 'update' biztosítása, valamint újabb lézerlemezes adatbázisok beszerzése (pl. Life Sciences, MEDLINE, a Library of Congress idegennyelvű, azaz nem angol anyaga stb.), ezek megvásárlása folyamatban van.

Nagyon fontosnak tartjuk nemcsak a bibliográfiai információ közvetítését, hanem - szükség esetén - magának a dokumentumnak a megszerzését és az olvasóhoz való eljuttatását is. E célból a MTAK megfelelő mennyiségű kemény valutát deponált külföldön, ennek terhére tudjuk megrendelni a DAO adatbázisban tárolt disszertációk microfiche másolatait.

A MTAK Társadalomtudományi Gépi Adatbázisok Osztálya (a MTAK-on belül ez az osztály foglalkozik a CD-ROM adatbázisokkal) ez év végére tervezi egyes CD-ROM adatbázisok számítógépes hálózatba való bekapcsolását is, ennek kidolgozása, az ehhez szükséges rendszertervek és programok tervezése, előkészítése jelenleg már folyamatban van. Ez Telcs András feladata. A MTAK kezdeményezte négy újabb, egymáshoz is kapcsolható CD-ROM meghajtó egység beszerzését e szolgáltatások eszközhátterének biztosítására.

3. A témát nem (le)záró megjegyzések

Saját számítógép épületen belüli üzemeltetése sok más szakirodalmi információs szolgáltatás, valamint egyéb könyvtári szakfeladatok megoldását (gépesítését) is lehetővé fogja tenni. Az alábbi felsorolás természetesen nem is lehet ilyen szempontból teljes.

- Az ASCA és ASCATOPICS raktáron lévő mágnesszalagjainak retrospektív, azaz több évre visszamenő felhasználását, speciális szakirodalmi bibliográfiák meghatározott igények szerinti készítését.

(Mivel a biológiai és az orvostudományok elég nagy súllyal

szerepelnek ezeken a mágnesszalagokon, reméljük, hogy a biológus és az orvoskutatók között ez a tervezett szolgáltatásunk nagy népszerűségnek fog örvendeni. Az információk elévülési ideje ezeken a területeken elég gyors, így nagyon jó eredményeket lehetne elérni talán 3 vagy 5 évi teljes anyag tallózásából is.)

- Az ASCA és ASCATOPICS szolgáltatások eredményei igény szerint akár hajlékony lemezen, akár számítógépes hálózaton keresztül is továbbíthatók, terjeszthetők lesznek.

- Megvalósulhat egy olyan központi számítógépes katalógus, amely messzemenően kiaknázza a Library of Congress 1965-1987 közötti, 3 és fél millió tételt számláló lézerlemezes adatbázisának a MTAK-ban meglévő és még rendelés alatt álló újabb anyagait, ezekkel jelentős mértékben segítve a jövőben a címleírás igen bonyolult folyamatát.

- A fokozatosan kiépülő számítógépes hálózat segítségével összefogja a MTAK könyvtári hálózatába tartozó tudományos könyvtárak számítógépes adathordozón (jelenleg elsősorban hajlékony mágneslemezen) meglévő, illetve most még csak tervezett katalógusait.

- A számítógépes hálózattal lehetővé válik a rendszeres szakirodalmi információ visszakeresés külföldi adatbázisokból is a MTAK épületéből. Jelenleg csak a MISZON moszkvai adatbázisában tudunk keresni a VEIKI-be telepített postai vonalon keresztül. Ez a helyzet a jövőben gyökeresen megváltozik az Információs Infrastruktúra (IIF) fejlesztése kapcsán, bár bizonyos szakmai és pénzügyi vonatkozások még kidolgozásra, illetőleg döntésre várnak.

- Az olvasói nyilvántartás és a katalógus számítógépen tárolt tételei logikai kapcsolatba hozhatók, tehát a kölcsönzés is bizonyos idő múlva teljesen gépesített lehet.

- A folyóiratkatalógus is gépre kerülhet a jövőben, bár a könyvtárosok jelenlegi visszakeresési igényeit a kardex-rendszer kellőképpen kielégíteni látszik.

- Vannak újabb elképzelések a CD-ROM alapú adatbázisok anyagainak szelektív szempontú kigyűjtésére, ezen anyagok egyéni kezelésére.

x x x

Természetesen nem látunk bele a jövőbe. Még nem ismerjük pontosan annak a számítógépnek a pontos fizikai paramétereit, amivel a MTAK-ban a közeljövőben dolgozni fogunk, e gépnek csak néhány megkövetelt (a pályázatban közzétett) számítástechnikai paramétere ismert, s ezek sem igazán biztosak. Jelenlegi erőfeszítéseink főleg arra korlátozódnak, hogy a gondos előkészítés mellett a MTA Könyvtárán belül is, a MTAK könyvtári hálózatán belül is olyan egymással kompatibilis, összeférő bibliográfiai adatállományokat hozzunk létre IBM PC XT és AT típusú, vagy ezekkel kompatibilis mikrogépeinken, amelyeket majd könnyen át tudunk menteni bármilyen típusú nagy- vagy középgépre. Úgy véljük, hogy csak így szolgálhatjuk kellőképpen a hazai szakirodalmi információszolgáltatás ügyét, annak jövőjét.

A MŰSZAKI KÖNYVTÁROS SZEKCIÓ ALAKULÓ ORVOSI KÖNYVTÁROS CSOPORTJÁNAK HAZAI ÉS EURÓPAI VONATKOZÁSAI

BENDA Mária

Országos Orvostudományi Információs Intézet és Könyvtár, Budapest

Az európai gondolat

Európa, az óvilágban a legnyugatibb földrész - állítólag innen van a neve is -, az újvilági civilizáció bölcsője. Bár összefügg Ázsiával, szerepe az emberi kultúra fejlődésében teljesen önálló földrésszé teszi.

Már Herodotos, a történetírás atyja is azt tartotta, hogy Európa hivatása: férfiakat nevelni, Strabo görög földrajzíró szerint pedig szabad és művelt nemzedék fejlődésére nincs alkalmasabb földrész. Az emberi haladás főbb mozzanatai is Európa keretében folytak 200 évvel ezelőttig. Akkor a kezdeményező szerepet Amerika (az Egyesült Államok) vette át.

Az óhaza a fiatal Amerika eredményeit elismeréssel vegyes féltékenységgel nézi és a -szerinte - túlzott amerikai befolyás ellen védekezik, európai összefogással próbálja elmaradását behozni.

Ilyen gondolatok vannak az Európa Tanács, az Európai Közös Gazdaság működésének hátterében is, függetlenül a politikai és katonai érdekektől.

De ilyen gondolatok jegyében született az egyik legújabb európai kezdeményezés: az egészségügyi információs intézmények és könyvtárak európai szövetsége is. És az sem véletlen, hogy éppen az orvosi-egészségügyi könyvtárak működését terelik a szövetségbe. Az Egészségügyi Világszervezet "Egészséget mindenkinek 2000-ig" programja ugyanis viszonylag könnyen valósulhat meg Európában, ahol a földrajzi széttagoltság (Kelet - Nyugat) és a nagyon különböző gazdasági viszonyok ellenére viszonylag egységes az egészségügy. Nincsenek nagy járványok, nem jellemzők a trópusi betegségek, a

lakosság nagy tömegeit nem kell már a higiénia alapelemeire oktatni, minden országban súlyt helyeznek a megelőzésre, igyekeznek a kórházi technikát fejleszteni, de ugyanígy általános probléma csaknem minden országban az alkoholizmus, a kábítószer és az AIDS terjedése.

S ha ez így van, az információnak is azonosak vagy nagyon hasonlók a feladatai.

Az új szövetség létrejötte

Együtt könnyebb, mint külön-külön. Ne menjen veszendőbe egyetlen tapasztalat sem. Tegyük közkinccsé minden eredményünket. Lépjük át a földrajzi és a nyelvi határokat - ez a szövetség létrehozásának az indítóoka. A klasszikus könyvtárak még ma is az európai kultúra hordozói, a hagyományos könyvtárügy minden országban jó színvonalú, ennek bizonyítékai a nemzeti könyvtárak és a szerep, amit minden országban magukra vállalnak. Az információ alapelemei is megvannak, a kirívó különbségek az információs technológia kiugró fejlődése óta jöttek létre. Nemcsak a számítógépek terjedtek el nagymértékben, főként nyugaton, hanem nagyot fejlődött a távérintkezés, a telekommunikáció is, egymás adatbázisait egyre gyakrabban kérdezik le a különböző országok.

Aki ebbe a lendületes változásba nem kapcsolódik be, az lemarad. Walckiers szerint a könyvtárosok nagy többsége nem ismeri az új technológiákat és ez akadálya a könyvtárak információs állomássá válásának. Vagy az következik be, hogy a könyvtárak elavulnak, múzeumokká válnak, vagy pedig az, hogy a fenntartók a könyvtáros részvétele nélkül kénytelenek gépesíteni s ilyenkor az átalakítás nagyon sokba kerül és az eredmény gyakran csalódást okoz.

Amerikában a gépesítéssel párhuzamosan, néhol azt megelőzően a könyvtárosok kiképzésével kezdték. Európában azonban ez sokkal nehezebben megy a felszabdalt földrész és a sok nyelv miatt.

Az Európai Gazdasági Közösség az utóbbi években többféle könyvtári információs programot is megvalósított, egyikükről, az Euronet-hálózatról körünkben is sokszor szó esett már. Létrejött

az ún. Apolló program a dokumentumok műholdas közvetítésére.

A legutóbbi időkben pedig két nagy terv megvalósítása kezdődött meg: az ADONIS-programé (a 220 vezető európai orvosi-biológiai periodikum szövege kompakt lemezen) és a MEDATAROM-terv: kompakt lemezen a Medline, az Excerpta Medica és a Pascal adatbázis.

E nagy eredmények azonban nem jutnak el minden országba, a telekommunikációs hálózat nem hálózza be igazán az egész földrészt, a könyvtárosok és a tájékoztatók egy része nem tud a korszerű lehetőségekkel élni.

Az új szövetség minden erejével azon lesz, hogy ezek a hiányosságok megszűnjenek.

Ursula Hausennek, a WHO könyvtárosának kezdeményezése a szövetség létrehozására ilyen előzmények után nagy visszhangot keltett. 1986 októberében 26 ország majdnem 300 könyvtárosa gyűlt össze Brüsszelben, ahol elhatározták a szövetség létrehozását s ezt 1987-ben az IFLA brightoni konferenciájának keretében meg is tették.

A Szövetségnek immáron deklarált célja:

- minden európai orvosi könyvtáros legyen naprakészen tájékozott minden olyan dologról, amely tájékoztató munkájában fontos vagy azt fejlesztheti; az orvosi könyvtárosok tanulják meg az új technológiákat abból kiindulva, hogy a számítógép az új ABC; a könyvtárosok ismerjék meg egymást személyesen; egymás munkáját ismerjék meg helyben; az európai orvostudomány eredményeit tárják fel közösen. Szó van egy orvosi-biológiai Európa-bibliográfia létrehozásáról, az európai egészségügyi-orvosi könyvtárak címtárának létrehozásáról (azaz egy speciális európai World of Learning-ről). A közös újság: a "Newsletter to European Health Librarians" már létrejött, 2. és 3. számában hálózatunk történései, adatai is szerepelnek.

Mit várhatunk a Szövetségtől és mit vár a Szövetség tőlünk?

Az első lépést a Szövetség tette felénk. Akar együttműködni Kelet-Európával. Ennek 1986-ban bizonyítékát is adta, amikor minden

KGST-ország egy-egy küldöttének az első, brüsszeli konferencián való részvételét elősegítendő, a költségeket a WHO-tól előteremtette. Be akarja építeni orvostudományunk, egészségügyünk, ehhez kapcsolódó könyvtárügyünk szakirodalmát, eredményeit az összeurópaiba. Azt akarja, hogy távközlési hálózatukba kapcsolódjunk. Azt várja, hogy reagáljunk kezdeményezéseikre: vegyünk részt programjaikban, konferenciáikon, adjunk adatokat, közleményeket közös újságunk, a Newsletter számára. Mindehhez erkölcsi támogatását adja. A Szövetségnek nincs anyagi bázisa s 1988-ban az Egészségügyi Világszervezet sem tud anyagi támogatást adni.

Az anyagiakat különböző támogatóktól nekünk magunknak kell megszereznünk.

A nyitással akkor tudunk élni, ha a kollégákkal beszélni fogunk tudni. Első legfontosabb feladatunk: tanuljunk meg minél többen angolul. Ha az érintkezés nyelvi gátját sikerül elhárítanunk, közvetlen közelről megismerkedhetünk az informatika új világával, együttműködhetünk az intézményekkel, szerződéseket köthetünk velük, részt tudunk venni az európai könyvtáros, informatikus tanfolyamokon, kiképzéseken. Ha lesznek saját adatbázisaink, azokból információkat tudunk adni.

A szükséges anyagiak előteremtése a technikai eszközök beszerzésére nem tőlünk függ, de a pénzadókat befolyásolni tudjuk. Az Európai Közös Gazdaság - könyvtári és információs programjait a kultúrális miniszterek elé terjesztette azzal a kívánsággal, hogy azokat vegyék be a kormányok programjába. A KGST és a Közös Piac közötti együttműködés még nem jött létre, de ahhoz, hogy könyvtári-informatikai területen magas szintű együttműködés alakuljon ki, hogy például a mi kultúrális minisztereink is a kormányprogramba vegyék a könyvtárügy és informatika fejlesztését, a légkör elég jó.

Miért most kerül sor az orvosi-könyvtáros csoport megalakítására?

A Magyar Könyvtárosok Egyesületében éveken át arra inspiráltak bennünket, hogy hozzuk létre az önálló orvosi könyvtáros szekciót. Mi éveken át ellenálltunk, mert az volt a véleményünk, hogy a

magyarországi orvosi könyvtári hálózat van hivatva arra, hogy az orvosi könyvtárügy és tájékoztatás problémáival foglalkozzon. A külön egyesület vagy szekció - mondtuk -, csak megduplázná a könyvtárosok találkozási alkalmait, fölösleges átfedéseket eredményezne. Az egyesület ott fontos, ahol nincs élő hálózat.

Időközben azonban megváltozott a helyzet.

Ki kell lépnünk határaink mögül, mert másképpen lemaradunk. Be kell kapcsolódnunk az európai könyvtári együttműködésbe, ennek feltétele pedig a hazai kollektív tagság, egyesületi szekció vagy csoport megalakítása.

Ami helyzetünket az európai könyvtáros szövetségben illeti: ún. "asszociált" tagok vagyunk mindazon országok könyvtárosaival és egyesületeivel együtt, amelyek nem tagjai a Közös Piacnak. Az asszociált tagság egyetlen hátránya, hogy nincs szavazati joga, ami azonban a mai törekvések mellett, amelyekkel egyetértünk, nem jelent valódi hátrányt.

A tagdíjat a Soros Alapítvány fizette be helyettünk. A brüsszeli értekezleten egy fő részvételi díját az Egészségügyi Világszervezet fedezte. Az ez évi áprilisi munkaértekezletre való meghívásnak úgy tudtam eleget tenni, hogy a Magyar Könyvtárosok Egyesülete vállalta a repülőút költségeit. A támogatást ezúton is köszönöm. Az idén novemberben Bolognában tartják meg az új szövetség 2. konferenciáját, amelyre három előadást jelentettünk be, mindhárom összefoglalóját elfogadták. A gond: hogyan jutunk ki.

Mindent meg kell próbálnunk, hogy a meglévő kapcsolataink megmaradjanak és tovább fejlődjenek, erre soha nem volt jobb alkalom.

Reméljük, a második lépés is olyan sikeres lesz, mint az első.

Az előadások elhangzása után az újonnan megalakult csoport tagjai az alábbi javaslatokat, észrevételeket tették:

1. Az orvosi-egészségügyi könyvtári hálózat szakembereinek az elmúlt években tapasztalt nagy fluktuációja miatt sok az olyan szakember a hálózatban, aki eddig nem szakkönyvtárban dolgozott. Munkájuk során orvosi terminológiai és speciális tájékoztatási feladatokkal kell megbírkózniuk. Többek között ezért is tartozzék a csoport feladatai közé a könyvtárosok szakmai színvonalának emelése. A

csoport munkaprogramjának összeállításakor a leendő vezetőség kísérje figyelemmel

- az újonnan belépett kollégák nehézségeit,
- a szakma aktuális problémáit, továbbá
- segítse a gyorsan fejlődő informatikai ismeretek elsajátítását.

2. A hazai szakmai kapcsolatok kiszélesítése érdekében segítse elő az orvosi könyvtárosok publikációs tevékenységét; ezért olyan továbbképzési formát alakítsanak ki, amely a cikkírás problematikájával foglalkozik.

3. A csoport színvonalas munkája érdekében a tagok aktívan működjenek közre a programok kialakításában.

4. A csoport - a MKE tekintélyét felhasználva - igyekezzen a fenntartókat olyan irányba befolyásolni, hogy a könyvtárakat a kívánalmaknak megfelelően korszerűsítsék.

5. A szervezet az orvosi könyvtárosok, informatikus szakemberek érdekvédelmét is szolgálja. Vizsgálja meg a fluktuáció okát; a könyvtárosok szociális helyzetét, hasson oda, hogy a feltárt problémák felsőbb fórumokon orvoslást nyerjenek.

6. Tegye érdekeltté a könyvtárosokat a szakmában maradásra; készítsen szakmai munkát értékelő lapot; az a külföldi kiküldetések alkalmával a javaslatok egyik szempontja legyen.

7. A Műszaki Szekció igen színvonalasnak tartott programjai mellett a csoport olyan programokat állítson össze, amelyek az orvosi könyvtári terület speciális kérdéseivel foglalkoznak.

8. A csoportprogramok ne legyenek Budapest-centrikusak.

9. A működéshez szükséges anyagi bázis megteremtése érdekében igyekezzünk - a fenntartó intézményeken kívül - egyéb intézeteket, szervezeteket is megnyerni pártoló tagoknak.

A hozzászólások elhangzása után Ottovay László, a MKE Műszaki Könyvtáros Szekciójának elnöke ismertette a jelölő bizottság javaslatát az újonnan megalakuló csoport vezetőségére. Az alakuló ülés résztvevői egyetértettek Ottovay László azon javaslatával, hogy a csoport vezetősége 3 tagú legyen (a javaslat alapja: a 160-as taglétszám) - továbbá egyetértettek a javasolt személyekkel is, így nyílt szavazással dr Benda Máriát (OIK) elnöknek, Almásyné Kovács Évát (OIK) és dr Virágos Zsoltnét (DOTE) vezetőségi tagoknak megválasztották. Ottovay László ezek után közölte, hogy a vezetőségből egy főt kooptálnak majd a Műszaki Könyvtáros Szekció vezetőségébe. A MKE vezetősége jóváhagyólag tudomásul vette, hogy a csoport a nemzetközi kapcsolattartás során a MKE Orvosi Könyvtárosok Csoportja rövidített elnevezés idegennyelvű megfelelőjét használja.

The Group of Medical Librarians was established within the Society of Hungarian Librarians on the 13. of May, 1988. At the statutory meeting the group, that has 164 members, elected the board and provided opportunity for delivering four lectures which are as follows:

THE MODIFIED TASKS OF THE MINISTRY OF HEALTH AND SOCIAL AFFAIRS AND THE TECHNICAL AND SCIENTIFIC LITERARY INFORMATION DUTIES CONNECTED

by Zsolt NAGY
Budapest

On the 15. of December, 1987 the tasks of the Ministry of Health were extended and the Ministry of Health and Social Affairs was established by a new structure. The Organizational and Operational Rules of the Ministry say that "the new Ministry elaborates, follows with attention and analyses the registration and information system of the health and social care". The task was given to the Department of Planning, System-Development and Information. The information system of the branch has three important parts: the health information systems, the information system of social security and labour safety. All these are connected with technical and scientific literary information tasks.

Earlier the information work was realized in three institutions:

1./ Institute of Health Informatics and Computer Technique (EISZI)
2./ Information Center of Treatment and Care (Szekszárd, GYÓGYINFOK)
3./ National Institute for Medical Information and Library (OIK)

The availability of the foreign data-basises was commenced, the research institutes and the libraries of same should,. however,

be encouraged to establish own data-basises. This work is hastened by the program "National Scientific Research Fund" which allocated 16.5 million forints to the institutions of the Ministry for purchasing PCs.

ABOUT THE PROGRAM OF THE NATIONAL INFORMATION STRUCTURE

by Péter BAKONYI

The level of the national research was out-of-date at the end of the VI. Five-year-plan. As a renewal the Hungarian Academy of Sciences set up the program of the information structure. Recently a good many PCs have been brought to Hungary, but they did not form a system.

The basis of the new program is the SCANNET and the EURONET.

The task of the program is to set up the network of the postal data services (online data-basises, mail-boxes, etc.).

In the period of 1989-1990 the IIP wants to establish a service center which is able to import all foreign data-basises not restricted by the embargo.

DEVELOPMENT OF THE TECHNICAL AND SCIENTIFIC LITERARY INFORMATION SYSTEM IN THE LIBRARY OF THE HUNGARIAN ACADEMY OF SCIENCES

by Mihály FÜREDI

The author demonstrated the development of the technical and scientific literary information system of the library of the Hungarian Academy of Sciences. This library is actively included in the foreign information systems and introduces foreign data--basises.

There are 12 IBM/PC ATs, or XTs in the library and laser-printer has been used for editing the publications since January of 1988. The computerization of working processes was commenced in 1987.

Among the foreign institutional connections the Philadelphia ISI (ASCA) and the Moscow MISZON are worth mentioning. The author gave a full demonstration on the services based on the BIOMIX and ASCA data-basises, and the possibilities of the Academy for purchasing CD-ROM.

NATIONAL AND EUROPEAN RELATIONS OF THE MEDICAL LIBRARIANS' GROUP BEING FOUNDED WITHIN THE TECHNICAL LIBRARIANS' SECTION

by Mária BENDA

Recently the idea of "one Europe" has become stronger, so have the efforts for giving and obtaining information. The EEC has set up a special committee for coordinating the information activity and that of the library. The program ADONIS, the establishment of the program MEDATAROM and the preparation of plans dealing with the computerization of libraries can be attributed to the committee mentioned. In 1986 the Europe Council, in collaboration with the WHO, organized the 1. European Conference of medical as well as health information and libraries. The conference decided to establish the European Association of Health Information and Libraries that was realized in Brighton in 1987 summer. The program of the association is to inform librarians about all events and news that are published in the branch and that can be useful for readers, further to educate librarians especially in the field of computer technique.

The Hungarian librarians should be included in this activity, they should be better educated. It is absolute necessary to encourage the librarians for learning languages. The members of

the medical library network should have closer connection with the European colleagues, they should deal with the technical literature and should actively be included in the European meetings and other events.

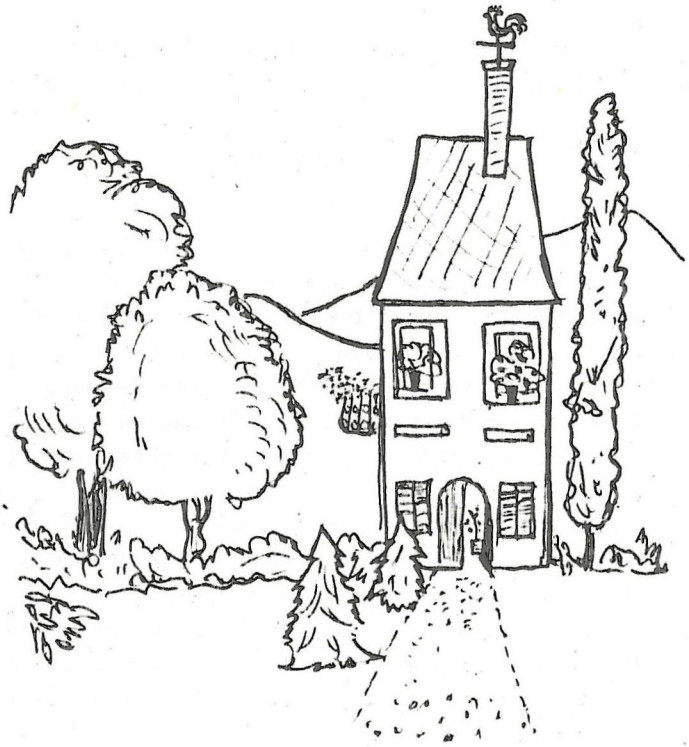

В РАМКАХ ОБЩЕСТВА ВЕНГЕРСКИХ БИБЛИОТЕКАРЕЙ СФОРМИРОВАЛАСЬ ГРУППА МЕДИЦИНСКИХ БИБЛИОТЕКАРЕЙ (I3 МАЯ I988 Г.)

Группа, состоящая из I64 членов на организационном собрании избрала руководство, а также, воспользовавшись случаем, заслушала 4 доклада по следующим темам:

ИЗМЕНИВШИЕСЯ ЗАДАЧИ МИНИСТЕРСТВА СОЦИАЛЬНОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ И ЗДРАВООХРАНЕНИЯ И СВЯЗАННЫЕ С ЭТИМ ИНФОРМАЦИОННЫЕ ЗАДАЧИ

Жолт НАДЬ
Будапешт

С I5 декабря I987 года был расширен круг задач Министерства Здравоохранения и было создано Министерство социального обеспечения и здравоохранения. В соответствии с новыми организационными и рабочими правилами "... Министерство формирует, следит и оценивает информационную систему, связанную с социальным обеспечением и здравоохранением". Эта задача была возложена на Главный отдел планирования, развития и информатики. Информационная система этой отрасли состоит из 3-х частей: информационные системы здравоохранения, информационная система социального страхования и охраны труда и информационные задачи по специальной литературе.

До этого информационные задачи выполнялись следующими тремя институтами:

I. Институт вычислительной техники и информатики здравоохранения (EISZI),

2. Информационный Центр по лечебной работе, г. Сексард (Gyógyinfok),

3. Центральный институт медицинской информации.

Начался доступ к иностранным базам данных, однако следует ускорять создание собственных баз данных в библиотеках научно-

-исследовательских институтов. Эту работу ускорит государственная программа финансирования научных исследований, согласно которой институтам, относящимся к министерству, было отчислено I6.5 миллионов форинтов для закупки персональных компьютеров.

О ПРОГРАММЕ ВЕНГЕРСКОЙ ИНФОРМАЦИОННОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ

Петер БАКОНЬИ

К концу 6-го пятилетного плана уровень научных исследований в Венгрии снизился. С целью его повышения Академия Наук Венгрии создала программу информационной инфраструктуры. За последние годы большое количество ЭВМ было закуплено Венгрией, однако, они не образовывали единой системы.

Программа инфраструктуры была сформирована по образцу SCANNET и EURONET . В задачу программы входит создание почтовой информационной сети (базы данных, доступные on-line , "почтовые ящики", сеть коммутации пакетов).

В I989-I990 гг. планируется создание центра услуг, который связан со всеми крупными иностранными базами данных в пределах эмбарго.

ДАЛЬНЕЙШЕЕ РАЗВИТИЕ ИНФОРМАЦИОННОЙ СИСТЕМЫ СПЕЦИАЛЬНОЙ ЛИТЕРАТУРЫ В БИБЛИОТЕКЕ АКАДЕМИИ НАУК ВЕНГРИИ

Михай ФЮРЕДИ

Библиотека Академии Наук Венгрии рассмотрела вопросы развития информационной системы специальной литературы. Библиотека Академии Наук принимает активное участие в работе отечественных и иностранных информационных систем, внедряет новые виды услуг и базы данных.

В библиотеке функционирует I2 ЭВМ IBM AT или XT, а с января I988 г. в Библиотеке применяется лазерный принтер для редактирования публикаций. Компьютеризация рабочих процессов в Библиотеке началась в I987 г.

Среди различных связей с иностранными институтами следует особо отметить связь с Филадельфией (ASCA) и Москвой (МИСОН). Докладчик детально рассмотрел виды услуг BIOMIX, основанные на базе данных ASCA и возможности приобретения Академией CD-ROM.

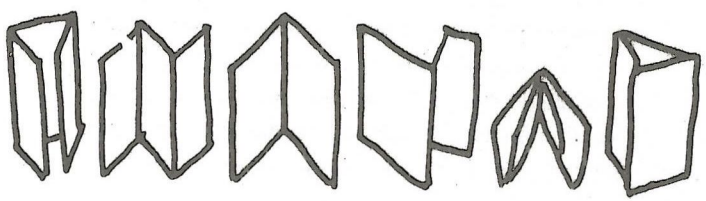

ВЕНГЕРСКИЕ И ЕВРОПЕЙСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРУЮЩЕЙСЯ ГРУППЫ МЕДИЦИНСКИХ БИБЛИОТЕКАРЕЙ ПРИ СЕКЦИИ ТЕХНИЧЕСКИХ БИБЛИОТЕКАРЕЙ

Мария БЕНДА

В последнее время усиливается идея о создании "единой Европы", о получении и выдаче информации в широком смысле слова. Европейский общий рынок создал специальные комиссии по согласованию библиотечной и информационной работы. В результате работы этих комиссий была создана программа "ADONIS", "MEDATAROM" и планы компьютеризации библиотек. В 1986 г. Европейский Совет совместно со Всемирной Организацией Здравоохранения созвал I-ю европейскую Конференцию медицинских библиотекарей и лиц, занимающихся медицинской информацией. На Конференции было принято решение, а летом 1987 г. в Брайтоне была создана Европейская Ассоциация медицинской информации и библиотекарей (European Association of Health Information and Libraries). В программе Ассоциации подчёркивается необходимость информирования библиотекарей о новостях и событиях по их специальности, которые могли бы быть полезны читателям, а также обучение и повышение квалификации библиотекарей, особенно в области компьютеризации.

Венгерским библиотекарям следует включиться в эту работу, библиотекарей следует более основательно подготавливать и стимулировать к интенсивному изучению иностранных языков. Представители сети медицинских библиотек должны дать знать о своём существовании европейским коллегам, должны лучше знакомиться со специальной литературой и участвовать на европейских совещаниях.

x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x

Munkabeszámolók

x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x

BESZÁMOLÓ AZ ORSZÁGOS ORVOSTUDOMÁNYI INFORMÁCIÓS INTÉZET ÉS KÖNYVTÁR 1987-BEN VÉGZETT MUNKÁJÁRÓL

I.

Az Országos Orvostudományi Információs Intézet és Könyvtár, valamint költséghelyeinek bruttó módosított költségvetése 142.277.000 Ft volt, a teljesítés 135.897.000 Ft (95,5%), az OIK előirányzata 14.903.000 Ft, az átkerült volt Esztik-részlegek előirányzata 2.891.000 Ft. A bevételi előirányzat: 10.540.306,90 Ft, a teljesítés 10.634.539,90 Ft (100,9%), ebből az OIK előirányzata 2.708.000 Ft, a teljesítés 2.671.343 Ft (98,6%); a volt Esztik-részlegek bevételi előirányzata 13.000 Ft, a teljesítés 45.136 Ft (347,2%).

Megkezdtük a Magyarországra importált folyóiratok adatainak számítógépbe táplálását. Az importált orvosi-biológiai folyóiratok választéka tovább bővült.

Sikeresen lezajlott a Medinform Rendszertanács 12. ülése és az orvosi könyvtárosok és orvostanácsadók 14., Győrött megtartott tájértekezlete.

Az Országos Tudományos Kutatási Alap (OTKA) pályázat révén 8 IBM/PC/AT számítógépet nyertünk a hálózat számára. Az installálás 1988-ra húzódott, de a számítógépek feladatairól a fogadó könyvtárak illetékeseivel megbeszélést tartottunk, a régióközpontok könyvtárosaival együtt megtekintettük a SOTE Számítástechnikai Intézetében a folyóirat regisztráló program működését. Megszerveztük, hogy e programot, valamint a MTA SZTAKI által magyar nyelven terjesztett Microisis programot a fogadó intézmények megvásárolják.

1987. július 1-jén átszervezés folytán intézetünkhöz került a

volt ESZTIK Nemzetközi egészségügyi tájékoztatási szolgálata és az ugyancsak az Egészségügyi Minisztérium székházában működő könyvtár.

Az év folyamán kilépett 20 fő, az új belépők száma 23.

II.

Az egyes munkaterületek célkitűzéseinek és feladatainak teljesítése

1. Vezetés, igazgatás

Szervezeti intézkedések

Az év során 13 alkalommal vezetőségi ülést tartottunk.

Minthogy költségvetésünkben könyvek beszerzésére igen kis összeg áll rendelkezésünkre, igyekeztünk más forrásokból könyveket beszerezni, pl. kötelespéldány-válogatási jogkörünk kiszélesítésével és ajándékok megszerzésével. (Így pl. könyveket kaptunk a Központi Statisztikai Hivatal könyvtárából, a Külügyminisztériumtól és a Soros-Sabre alapítványtól.)

Bel- és külföldi kapcsolataink

Felettes hatóságainkkal kapcsolatunk élénk volt. Részt vettünk az OKT és az egyetemi könyvtárigazgatók ülésein, a MTA Minősítő Bizottsága informatikai témákkal foglalkozó ülésein, az OTKA-pályázat lebonyolításával kapcsolatos megbeszéléseken, a MTA SZTAKI piackutatással foglalkozó kerekasztal konferenciáján, az OSZK központi szolgáltatásokkal foglalkozó ülésein, a KMK-nak az országos feladatkörű könyvtárakkal kapcsolatos megbeszélésein, a MTA-TIM (Társadalomtudományi Információs Munkaközösség) ülésén.

Tapasztalatcsere céljából a következő intézetekben tettünk látogatást: Országos Széchenyi Könyvtár (Szente Ferenc főigazgató-helyettes elmondta az OSZK terveit), Országos Műszaki Információs

Központ és Könyvtár (Ágoston Mihály főigazgató bemutatta az intézet pénzügyi tevékenységét, kiadvány- és szolgáltatástervét, kiadói munkáját), Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára (Dr Rózsa György főigazgató a könyvtár új épületével és az átköltöztetéssel kapcsolatos problémákat ismertette, Dr Braun Tibor főigazgatóhelyettes ismertette a MTA számítógépes munkáit és terveit), a Kultúra könyvimport osztálya (Beck Éva főosztályvezetőnél szóba kerültek a leendő külföldi könyvkiállítások és az, hogy a leendő budapesti könyvkiállítások anyagából hogyan kaphatnánk mutatványpéldányokat), Országgyűlési Könyvtár (Dr Veredy Katalin főigazgató ismertette a könyvtár tevékenységét, állománygyarapítási gondjait), Országos Gyógyszerészeti Intézet (Dr Paál Tamás főigazgató és Dr Hamvas József főigazgatóhelyettes a leendő gyógyszerészeti információról, terveikről adott áttekintést. A megbeszélésen megegyezés született a kiadásunkban megjelenő Gyógyszerészeti Dokumentációs Szemle megszüntetéséről s a Spectrum Pharmaceuticum referálólappá történő átalakításáról), a Heves megyei Kórházban (Dr Gyetvai Gyula főigazgató az 1988. évi tájértekezlettel kapcsolatos terveit ismertette).

Dr Medve László egészségügyi Miniszter és dr Juszt László miniszterhelyettes áprilisban meglátogatta intézetünket.

Az év folyamán vendégeink voltak még (a kétoldalú szerződések keretében fogadott kollégákon kívül): An Li, a Kínai Nagykövetség (Budapest) munkatársa; Cai Fenlan (Peking), a kínai orvostudományi akadémia és orvostudományi egyetem könyvtárának igazgatóhelyettese; Radomir Dabanović (Anglia), az ISI kereskedelmi igazgatója; C.Dabral (New Delhi), az indiai országos orvostudományi könyvtár igazgatóhelyettese; Dr R.Coenen (Cham), a svájci Meducation Foundation munkatársa; P.S.Snijders (Amsterdam), az Elsevier nemzetközi kereskedelmi igazgatója; Runtag Tivadarné osztályvezető és Dobos Márta főosztályvezető a Kultúrától; Dr Forgács Iván és tanszéke (Orvostovábbképző Egyetem, Budapest).

Részt vettünk az Intermed című, gyakorló orvosoknak szánt referálólap szerkesztésében, mi végeztük az anyag válogatását, a referáltatást, a lektorálási és korrektúra munkákat.

2. Hálózati és módszertani osztály

A hálózati könyvtárakkal való kapcsolattartás legfontosabb elemei a regionális értekezletek, a győri tájértekezlet, valamint az OTKA-pályázat elnyerésével új feladatként jelentkező számítógépesítés előkészítő megbeszélései voltak.

Sajnálattal kellett tapasztalnunk, hogy néhány alközpontunknál státusz-csökkentésre került sor. Ez veszélyezteti a könyvtárak működését s főképpen az alközponti szervezőmunkát.

Kiemelt feladatot jelentett az osztály számára a hálózati és koordinációs köri folyóirat lelőhelyjegyzék automatizált előállításához szükséges adatelőkészítés és adatbevitel. Az év második felében megkezdtük az 1987-es adatok gépre vitelét.

November 15-én a főigazgató az osztály élére Kovács Katalint nevezte ki osztályvezetőnek. Az eddigi osztályvezető, dr Benda Mária függetlenített főigazgatóhelyettes lett.

Tervteljesítés az egyes feladatcsoportokban

Instruktor munka

Az öt regionális értekezlet legfontosabb témája az 1988. évi külföldi folyóiratrendelések koordinálása volt. A folyóiratok drágulása egyre nehezebbé teszi a beszerzést. Az áremelkedések és a költségvetési gondok legégetőbben az orvostudományi egyetemek könyvtárainál jelentkeztek.

Az év során további tizenhárom könyvtárat látogattunk meg. A pécsi folyóiratkoordinálással foglalkozó regionális értekezlet előtt a Somogy megyei Kórház szakkönyvtára szervezett területi megbeszélést. Alközponti Könyvtári Tanácsülést csak Bács-Kiskun megyében szerveztek, házigazdája az idén a kecskeméti KÖJÁL könyvtára volt. Továbbra is szorgalmazni kívánjuk a megyei AKT-k rendezését, amelyek jó alkalmat jelentenek az alközpontok és a tagkönyvtárak szakmai kapcsolatainak erősítésére, a napi problémák megbeszélésére.

Több helyiséggel és új berendezéssel bővült a Heves megyei

alközpont Egerben, a Hajdú-Bihar megyei alközpont új helyiségekbe költözött és elkészült a Békés megyei alközpont épületének bővítése és rekonstrukciója Gyulán.

Képzés, továbbképzés

Megszerveztük a 4. könyvtárkezelői tanfolyamunk 1987. évi konzultációit és a vizsgákat. Az 1986. szeptemberében 24 fővel indult tanfolyam hallgatói közül tizennégyen jelentkeztek vizsgára.

A tanfolyam során gondot okozott a terminológiai jegyzet hiánya. A hallgatók összetételében is problémák voltak: néhányan csak rövid ideje és csak átmenetileg dolgoztak könyvtárban, a szakkönyvtári ismeretek elsajátításában pedig komoly gondot jelentett a nyelvismeret hiánya.

Megszerveztük a regionális központok, alközpontok és az országos intézetek számára meghirdetett számítógépes továbbképző tanfolyamot. A résztvevők száma 20 volt. A hallgatók szerint a tanfolyam igen hasznos volt, de - bár több számítógépes bemutatót is tartottunk - az a vélemény alakult ki, hogy hasonló tanfolyamok esetén még több gyakorlati, szemléltető oktatásra kell sort keríteni.

Az 1987. évi 14. tájértekezletet Győrött tartottuk. A sikeres konferencia fő szervezője Dr Ostorharics Györgyné, a Győr-Sopron megyei alközpont vezetője volt. A tájértekezleten 80 fő vett részt.

Két alkalommal szerveztünk továbbképzést a hálózat és a koordinációs kör könyvtárosai számára. Az első alkalommal a Kossuth Nyomda munkájával ismerkedtünk meg. Második továbbképző napunk előadója dr Horváth Tibor, az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum főigazgatóhelyettese volt, aki nagy érdeklődés mellett tartotta meg előadását a PRECIS információkereső nyelvről.

Elkészült az Orvosi Könyvtáros négy száma. 21 külföldi orvosi könyvtáros jelezte, hogy a lap számára cikket fog küldeni, az év folyamán ezek közül 3 megérkezett.

Intézetünk munkatársai számára 3 referáló ülést szerveztünk a következő témákban: Új fogalmak és értelmezések az információban

(Benda Mária), Finnországi tapasztalatok (Kovács Katalin), A kubai orvostudományi könyvtárügyről (Szilágyi Vilmosné).

Nyilvántartások, központi katalógusok

Központi könyvkatalógusunknak 60 hálózati és 3 koordinációs köri könyvtár 3536 műről küldött katalóguscédulát. (1986-ban 66 könyvtár 3046 könyvről.)

A hálózati és koordinációs köri könyvtárak bejelentései alapján összeállítottuk az 1987-ben Magyarországra járó külföldi orvostudományi és humán biológiai folyóiratok lelőhelyjegyzékét.

A hálózati könyv- és folyóiratkatalógus alapján a könyvtárunkhoz érkezett könyvtárközi kérésekkel együtt 553 esetben adtunk felvilágosítást (1986-ban 459 esetben).

Egyéb tevékenység

Végeztük a microfiche-szolgáltatással kapcsolatos teendőket. Az előző évhez képest kis mértékben nőtt a szolgáltatás iránti igény: 13 megrendelő 76 féle folyóiratra 129 példányban fizetett elő (1986-ban 12 megrendelő 71 féle folyóiratra 119 példányban).

Kérésre 48 féle folyóiratról microfiche-másolatot küldtünk moszkvai társaintézetünknek.

Együttműködve az OSZK-KMK-val, megszerveztük a Sabre-Soros ajándékkönyv akció keretében beérkezett könyvek szétosztását a hálózatban. Első lépésben 730 szakkönyv érkezett.

Elvégeztük a jugoszláviai és a magyarországi orvostudományi folyóirat lelőhelyjegyzékek összehasonlítását és az esetleges cserekapcsolat előkészítését.

Az Országos Orvosi Rehabilitációs Intézet kezdeményezésére, hálózati könyvtáraink segítségével felmérést végeztünk az egészségügyi intézményekben készített tudományos és oktató filmekről. A felmérést az Egészségügyi Minisztérium által jóváhagyott és támogatott, a Debreceni Orvostudományi Egyetem munkatársai által készített számítógépes nyilvántartás adatainak megfelelően szerveztük. A DOTE számítógépes rendszere jelenleg az orvostudományi

egyetemeken készült tudományos és oktatófilmek adatait tartalmazza. Az előzetes megbeszélés szerint bekerülnek a számítógépes katalógusba az országos felmérés adatai is, amelynek alapján kiadványt készítünk.

Felvettük a kapcsolatot az OPKM módszertani osztályával. A jövőben - velük együttműködve - szorosabb kapcsolatot alakítunk ki az egészségügyi szakiskolák és szakközépiskolák könyvtáraival. Az OPKM felkérésére Almásyné Kovács Éva előadást tartott iskolai könyvtári szakfelügyelők és alközpontvezetők továbbképzésén "Egy szakkönyvtári hálózati központ lehetőségei az iskolai könyvtárak szakmai támogatását illetően" címen. Az ETI-ben két alkalommal ismertettük az OIK-ot, a könyvtári hálózatot, a szolgáltatásokat a megyei tanácsok egészségügyi osztályainak illetékesei és az egészségügyi szakiskolák oktatói és igazgatói részére.

Medinform és bibliográfiai összevont osztály

3. Medinform osztály

A Medinform rendszer helyzetének és az osztály tevékenységének általános jellemzése

A Medinform rendszeren belül legjelentősebb produktum 1987-ben a Medperiodik adatbázis alapján előállított "Medicinszkie periodiki mira" c. sajtóbibliográfia II. része volt, amely a Medinformon kívüli, azaz gyakorlatilag a nyugati országokban kiadott orvosi és határterületi periodikákat tartalmazza, többféle mutatóapparátussal.

A MEDIK adatbázis fejlesztésében és működésében az előző évhez képest nem történt lényeges változás. A tervteljesítésben - mind mennyiségi, mind minőségi szempontból - Magyarország és Csehszlovákia felelt meg a követelményeknek. Referátumot továbbra is csak Magyarország és Bulgária visz be az adatbázisba.

Az év folyamán 9 db egyesített mágnesszalag érkezett, kb. 36.000 rekorddal. A szalagok egy részét javítás céljából ismét meg kellett küldenünk a szófiai bázisszervnek. A rekordoknak a

szalagokon való megoszlása egyenletesebb volt, így az SDI keretében hat alkalommal tudtunk felhasználóinknak anyagot szolgáltatni.

Az osztály kiemelt feladata volt a 12. Rendszertanács-ülés megszervezése és lebonyolítása.

Tervteljesítés az egyes feladatcsoportokban

A MEDIK adatbázis fejlesztése és felhasználása

Adatszolgáltatásunk mennyisége meghaladta a tervezettet, a rekordok száma 7079 volt. A bevitt referátumok száma elmaradt a tervezettől, 1100 angol, 135 orosz referátumot vittünk be az adatbázisba.

A MEDIK-ből nyújtott információs szolgáltatások és kiadványok

Az év folyamán retrospektív irodalomkutatásra 20 megrendelés érkezett, ezeket elég jó relevanciával sikerült lekérdezni. Bár a szolgáltatásokat nem propagáltuk, az SDI-ben figyelt profilok száma három új profillal növekedett, tehát 78 témát kérdeztünk le folyamatosan. A megrendelők száma 15-tel nőtt, azaz 83 megrendelőhöz juttattuk el az anyagot, a megrendelések száma 249-ről 340-re emelkedett.

A számítógépes irodalomfigyelés (SDI) keretében hatszor küldtünk anyagot, az összes profilra 14.220 adatot szolgáltattunk.

A MEDPERIODIK adatbázis építése és felhasználása

Az adatbázist aktualizáltuk az 1985-86-os lelőhelyadatokkal, a számítógépes programok fejlesztéséhez specifikációkat készítettünk, kontrolláltuk a társintézmények által küldött gépelőtti formátumokat, feldolgoztuk a Magyarországra járó folyóiratok változási adatait.

E munkák eredményeképpen előállíttattuk a "Medicinszkie periodiki mira" c. kiadvány 2. részét, amely a nyugati orvosi periodikákat tartalmazza, mintegy 12.400 kiadvány adatait. A bibliográfia

- a lelőhelymutatóval, a tárgymutatóval és a rövidített címek mutatójával együtt öt kötetes, az 1-3. kötet sokszorosítása elkészült, s megküldtük azokat a Medinform-tagországoknak, továbbá 30 más, külföldi intézménynek.

A "Medicinszkie periodiki mira" c 1985-ben elkészült 1. részéhez elkészítettük a változások és kiegészítések bulletinjét.

Lingvisztikai munka

- 120 új deszkriptort fordítottunk oroszról magyarra, s azokat két nyelven számítógépre vittük.

- A Medinform munkaterve szerint a magyar fél feladata volt 3 tezaurusz-almező tartalmának összevetése a MeSH 6 almezejével. (1400 angol és 840 orosz deszkriptor összevetése).

- Jegyzéket készítettünk a Medinform-ban meglévő, de a MeSH-ből hiányzó deszkriptorokból.

- Elkezdtük a felülvizsgált MeSH-almezők deszkriptorainak magyarra fordítását, ezekhez az angol és magyar utalórendszer kialakítását.

Az egészségügyi-jogi információs rendszerben való részvétel

Az év folyamán 132 jogi dokumentumot (jogszabály, bírósági határozat, szakirodalom) dolgoztunk fel magyar és orosz nyelven a rendszer számára. Ezzel a teljesítménnyel a magyar fél a rendszer teljes évi anyagának 30%-át szolgáltatja. Többször kértünk információt a rendszer bázisszervétől és tagországaitól az Eü. Min. számára, amely az anyag alapján másolatokra (185 old.) is igényt tartott.

Egyéb információs és adatszolgáltatási tevékenység

A Medicinszkij Referativnüj Zsurnal számára 135 orosz referátumot küldtünk.

Bibliográfiai leírásokat készítettünk orosz nyelven az egészségügyi metodikai dokumentumokról, az új külföldi orvosi könyvekről és a nemperiodikus orvosi bibliográfiákról a bázisszerv

(GCNMB, Moszkva) számára. Ezek száma összesen: 40.

Tudománymetriai kutatások

Kidolgoztuk a tudománymetriai kutatások 1990-ig szóló tervét, amelyet a Medinform rendszer elfogadott.

Ennek értelmében a kutatás tárgya a Medinform-országokban 1986-1990 között elfogadott, onkológiai tárgyú kandidátusi és nagydoktori disszertációk vizsgálata.

Kidolgoztuk az anyaggyűjtéshez szükséges instrukciót a tagországok számára, amelyek megkezdték az adatok és anyagok szolgáltatását.

Elkezdtük a tudománymetriai adatfeldolgozás számítógépes rendszerének előkészítő munkálatait.

Nemzetközi együttműködés

Lebonyolítottuk a devizamentes szakembercsere keretében ki- és beutazó munkatársak tanulmányútjához szükséges munkákat. Külföldi tanulmányúton részt vett munkatársaink: NDK (IWIM) Dr Fedinecz Sándor, főigazgató, Dr Marton János (Szeged), aki a tudománymetriai szakértői értekezleten felkért szakértőként vett részt. Csehszlovákia (Prága, UVLI): Dr Fedinecz Sándor és Dr Benda Mária. Csehszlovákia (UVZI, Bratislava): Kovács Katalin és Berecz Katalin, akik elsősorban a módszertani munkát tanulmányozták a központi intézményben és 1-2 hálózati könyvtárban. Lengyelország (GLB, Varsó): Korsós Lászlóné (Eger) és Szikszay Márta (Salgótarján), a könyvtári és információs tevékenységgel ismerkedtek meg. Szovjetunió (Moszkva, VNIIMI, GCNMB): Dr Fedinecz Sándor.

Az alábbi külföldi munkatársakat fogadtuk: az NDK-ból B.Zenker osztályvezetőt és I.Aichel módszertani instruktort, akik a hálózati tevékenységünket tanulmányozták. Csehszlovákia (Prága): M.Goloubková, B.Obenbergerová és A.Tavnicková, akik részint a hálózati-módszertani, részint a bibliográfiai munkát tanulmányozták, konzultáltak továbbá automatizálási és Medinform-ügyekben. Mindhárman meglátogatták az OSZK-t és néhány orvosi tagkönyvtárat (SOTE

Könyvtára stb.). Bratislavából K.Bustinová és M.Kadnarová vett részt tanulmányúton, a módszertani tevékenységet tanulmányozták és a Medperiodik kérdéseiben konzultáltak.

A szófiai társintézettől A.Vülcsev, az intézet igazgatója tett rövid látogatást intézetünkben.

Medinform-tanácskozások

Felkészültünk és részt vettünk három szakértői értekezleten (tudománymetriai, MEDIK, jogi rendszer értékezlete), lebonyolítottuk és szakmailag magyar részről előkészítettük a Rendszertanácsülést.

4. Bibliográfiai osztály

Az osztály fő feladata ez évben is a Magyar Orvosi Bibliográfia előállítása volt.

1987 folyamán elkészítettük az 1986/6. számot - az 1986-os év kumulált név- és tárgymutatóját - az 1987/1,2. számát, a 3-4. összevont számot. Az 1987/5. szám kéziratának leadására 1988 január első napjaiban került sor.

A kéziratok leadása általában a határidőkhöz képest 1 hónap késéssel történt meg. Ennek fő oka az intézetünkben folyó felújítási munkálatok voltak. Csekély mértékben késleltette munkánkat a ROSYTEXT szövegszerkesztő gépre való áttérés. Ez jelentősen megváltoztatta a szerkesztési munka menetét. Az új gép használatával a kiadvány tipográfiai minősége jelentősen javult. Az év folyamán az OSZK MNB Repertóriumának szerkesztősége a korábbi gyakorlat szerint megküldte a határterületi folyóiratok anyagát, amelyeket - előzetes szelekció után - ugyancsak felvettünk a bibliográfiába.

A MOB részeként a MEDINFORM osztályon elkészült a MOB Szupplementum, kongresszusi automatizált kiadvány és a Hungarian Medical Bibliography.

Elkészült a Gyógyszerterápiás Dokumentációs Szemle és a Spectrum Pharmaceuticum 1987/1-4. számainak kézirata.

5. Információs osztály

Az 1982/83-ban beindított számítógépes irodalomkutatás terén az 1987-es év jelentette az igazi áttörést: a szolgáltatás ötödik évében (1987-ben) közel kétszer annyi számítógépes irodalomkutatást végeztünk, mint negyedik évében (1986-ban).

A hagyományos irodalomkutatás iránti érdeklődés 7-8 évig tartó rohamos csökkenése megszűnt, e téren - az előző évhez viszonyítva - stagnálást tapasztaltunk.

Tervteljesítés az egyes feladatcsoportokban

Számítógépes szakirodalomkutatás

A szolgáltatást propagáló tevékenységünk során számos egészségügyi intézmény és orvosi könyvtár részére küldtünk ismertető-anyagot és megrendelőlapokat. Hasznosnak bizonyult, hogy az OIK szolgáltatásait ismertető 1987-es propagandakiadványban is különálló kérőlapot nyomtattunk a számítógépes irodalomkutatásra vonatkozó megrendelőlap igénylésére; ezt sokan felhasználták. Ugyancsak sikeresnek bizonyult, hogy az 1987-es propagandafüzet már egy kicsinyített megrendelőlapot is tartalmazott; ezt többen felhasználták a szolgáltatás megrendelésére.

A kész bibliográfiák másodlagos felhasználás céljából történő közzététele (Gyógyszereink) számos esetben felhívja a figyelmet magára a szolgáltatásra is; a másolatokat felhasználók is gyarapították azoknak a számát, akik számára nélkülözhetetlenné vált a szolgáltatás.

A leghatékonyabb, egyben legnehezebb és legidőigényesebb propaganda azonban egyértelműen a személyes kapcsolatteremtés - előadások, beszélgetések, telefonkapcsolatok létesítése formájában. Ez szinte egyetlen eszköze a meggyőzésnek és a lépéshátrány leküzdésének olyan esetekben, amikor más információs intézmény korábban beindított szolgáltatását már igénybe vevő kutatókról, intézetekről van szó. Nem nélkülözhetjük a jövőben olyan hirdetések szaklapokban történő közzétételét sem, melyek kiemelten a

számítógépes szolgáltatásokra hívják fel a figyelmet. Igen jó hatásfokúak a terminál melletti bemutatók, melyeket rövid előadás, valamint a keresendő téma és a stratégia ismertetése előz meg. 1987-ben ilyen bemutatót tartottunk az egészségügyi miniszter, több országos intézet vezetője, szaklapok főszerkesztője és az OTE Társadalom Orvostani Intézete részére.

Különös súlyt fektettünk 1987-ben is a szolgáltatás gyorsaságára: a megrendeléseket néhány napon belül, nem egyszer a beérkezés napján teljesítettük.

A kéréseket elsősorban a MEDLINE és az EMBASE (Excerpta Medica) adatbázisból végeztük. A tematikailag egyre inkább szerteágazó igények és az adatbázisok számának állandó emelkedése együttesen kívánják meg az adatbázisra orientált, célzott keresések növelését. Így végeztünk irodalomkutatásokat a BIOSIS (Biological Abstracts), Chemical Abstracts, AIDS, SEDBASE stb. adatbázisokból is. Igen hasznosnak bizonyultak az először 1987-ben végzett CROSS-file-ban történő keresések. Ezáltal - deszkriptorokkal nehezen megfogható, ill. nagyon kevés irodalommal rendelkező témák esetében - 40 biomedicinális adatbázisból tudtuk a legmegfelelőbbeket kiválasztani. Kazuisztikai publikációt megelőzően többen kértek információt arra vonatkozóan, hogy közöltek-e már hasonló esetet a világirodalomban. Ilyen esetekben is igen hasznos volt a CROSS-file.

Számos esetben a megrendelőnek biztosítottuk, sőt javasoltuk a terminál melletti jelenlétet, mert továbbra is meggyőződésünk: ha nemcsak a keresési stratégiát, hanem a felhasználót is gondosan előkészítjük, az nem zavarja, hanem segíti munkánkat.

1987. január 1-jétől a beszámolási időszak végéig 330 offline bibliográfiát készítettünk, 1986-ban ez a szám 173 volt. A növekedés még nagyobb, ha figyelembe vesszük, hogy az újonnan létesített super label (összevont) file-ok lehetővé tették egy bibliográfián belül több információ közlését. Ezen felül jó néhány esetben offline bibliográfia nem készült, hanem - sürgős esetben és alacsony találatszám mellett - online kiiratást végeztünk. Ez történt például az Országos Kardiológiai Intézet és a DOTE Sebészeti Klinika

kérésére is: mindkét esetben közvetlen életmentés volt az irodalomkutatás célja.

Kismértékben emelkedett az SDI-profilok száma: 89 téma futott annak ellenére, hogy 1987. január 1-jével 19 SDI témát mondott le a Chinoin Gyógyszergyár, mivel saját terminált kapott. A szolgáltatott adatok száma:

retrospektív	30.247 közlemény (1986: 20.037)
SDI	7.889 közlemény

Az offline bibliográfiák eredeti példányait archiváltuk, nyilvántartottuk, katalogizáltuk. Az egyes bibliográfiáknak magyar nyelvű címet adtunk abból a célból, hogy a tájékoztatás részére hozzáférhetők, a másodlagos felhasználás céljára pedig publikálhatók legyenek. Utóbbi cél érdekében folyamatosan megküldjük a számítógépes bibliográfiák adatait is a Gyógyszereink című folyóiratnak.

Másodlagos felhasználásra 1987-ben 153 számítógépes bibliográfia került, összesen 4965 oldal terjedelemben.

A leggyakrabban kért témák: Screening for colorectal cancer, Acupuncture and alcoholism 1975-82, u.a. 1983-86, AIDS, Surgery of breast tumors.

Az OMIKK illetékes osztályaival kialakított partnerkapcsolat kifogástalan és zavartalan volt. Az irodalomkutatásokat csaknem kizárólag a DATASTAR adatbázisból végeztük. Ennek az adatközpontnak az OMIKK mellett legnagyobb magyarországi felhasználója vagyunk.

1987 decemberére sikerült megszereznünk a hozzáférési lehetőséget ("password") a kölni DIMDI adatközponthoz, amely számos - máshol elérhetetlen, ill. saját előállítású - adatbázissal rendelkezik. Néhány online irodalomkutatást már végeztünk a DIMDI-ből (a HECLINET, a TOXLINE és a HEALTH PLANNING AND ADMINISTRATION adatbázisokból), - kölcsön password-del.

Hagyományos irodalomkutatás

keretében elkészült: 104 új bibliográfia. Relevancia hiányában az

archívumból nem tudtunk adatokat szolgáltatni, illetve néhány esetben a megrendelt hagyományos irodalomkutatás helyett már meglévő számítógépes anyagot küldtünk meg.

A témabibliográfiákban szolgáltatott adatok száma: 4584 (1986-ban 4896). Az átlagos tételszám bibliográfiánként 44 volt.

Csak magyar anyagot 17%-ban, csak külföldit 74,5%-ban igényeltek. A legfrissebb irodalmat (0-2 éves visszatekintő időszak) a megrendelők 22,5%-a kérte.

6 év retrospektív anyagára a megrendelők 53%-a, ennél is régebbi időszak anyagára 24,5%-a tartott igényt.

Több esetben készítettünk személyi bibliográfiát a TMB és egyéb intézmények felkérésére tudományos minősítés, életrajzi kiadványok, ill. alapítványok céljára.

A Gyógyszereinkben meghirdetett bibliográfiák másolataira beérkezett megrendeléseket minden esetben teljesítettük (86 bibliográfia: 2531 tétel 319 oldalon).

A hagyományos irodalomkutatási feladatok átvétele óta eltelt másfél év alatt számos esetben sikerült a hagyományos irodalomkutatást kérőket a számítógépes megoldásnak megnyerni. Hangsúlyozzuk, hogy részünkről a mérlegelés alapja (hagyományos vagy számítógépes irodalomkutatás) minden esetben kizárólag az volt, hogyan oldható meg jobb minőségben a feladat. Sok esetben pedig a hagyományos keresés teljesen eredménytelen volt (ún. 0 találat), ilyenkor a számítógép segített (az Index Medicusból hiányzó minor descriptorok, chech tag-ek, olykor szabad szöveges keresés stb. alkalmazásával).

Nemzetközi Egészségügyi Tájékoztató Szolgálat (NETSZ)

A Nemzetközi Egészségügyi Tájékoztatási Szolgálat (NETSZ) 1987. évi munkáját nagymértékben nehezítette a július 1-jével történt átszervezés, amely 8 fős létszámcsökkentéssel járt és fluktuációt okozott. Az átszervezéssel járó többletmunka, feszült hangulat

jelentősen próbára tette a főosztály vezetőit és munkatársait. Csökkentett létszámmal kellett megszerveznünk munkákat úgy, hogy a kitűzött feladatoknak eleget tudjunk tenni.

Az Egészségügyi Minisztérium döntése alapján a NETSZ-nek az átszervezés után alapvetően ugyanazokat a szolgáltatásokat kellett biztosítania, mint azelőtt. Változás csak néhány feladat vonatkozásában történt.

Az OIK-hoz történt csatolás után a Szakirodalmi Információs Osztály (SZIO) nem folytatta a SZAKINFO - számítógépes rendszer fejlesztését, továbbá a II. negyedévben kísérleti jelleggel indított SDI szolgáltatást. Az OIK vezetésének döntése alapján a SZIOnak külön irodalomkutatást, számítógépes fejlesztést nem kell végeznie, mivel az OIK ezeket a szolgáltatásokat egységesen biztosítja. A tájékoztatás színvonalának további folyamatos emelése érdekében az Egészségügyi Vezetői Gyorsinformáció gyűjtőkörét az új ágazati profilnak megfelelően alakítottuk át és a kiadvány belső struktúráját ennek megfelelően folyamatosan korszerűsítjük.
Ugyanez vonatkozik a külföldi országok egészségügyét bemutató országtanulmányokra is. Első félévi tevékenységünket jellemezte az is, hogy számos esetben kellett terven felül végeznünk különböző feladatokat (főleg sürgős fordításokat) a Minisztérium részére. A második félév nehéz időszak volt számunkra, feladatainkat ennek ellenére határidőre teljesítettük.

6. Szakirodalmi információs osztály

Folyamatosan végeztük a folyóiratcikkek és egyéb dokumentumok válogatását, referálását, indexelését formalizált adatlapokon.

Külföldi folyóiratok tartalomjegyzékének fordítása határidőre megtörtént. A tartalomjegyzék-összeállításokat kéthavonta folyamatosan megküldtük az igénylőknek.

Az ESZTINDEX 86 számítógépes bibliográfiai adatlapjainak ellenőrzése, leadása az OMIKK-nak határidőre megtörtént.

Az "Expressz Egészségügyi Információ"-ból négy számot állítottunk össze és megküldtük az EÜ.Minisztérium vezetői számára.

Az Egészségügyi Vezetői Gyorsinformáció 58-69. számainak összeállítása, nyomdai előkészítése határidőre megtörtént.

Az első félévi munkaterv alapján folytattuk a SZAKINFO rendszer fejlesztését és áprilisban kísérletképpen SDI szolgáltatást indítottunk.

Az első félévben 6 témában végeztünk irodalomkutatást.

7. Nemzetközi egészségügyi tájékoztatási osztály

A nemzetközi tájékoztatáshoz és az országtanulmányokhoz szükséges információs anyagok gyűjtését, aktualizálását és feltárását folyamatosan végeztük.

Hat tájékoztató tanulmányt állítottunk össze határidőre az Eü.Minisztérium igényei alapján a következő országokról: Albánia, Bulgária, Kanada, Svájc, Irán, Franciaország.

Két országtanulmányhoz (Csehszlovákia, Anglia) kiegészítő tájékoztatót állítottunk össze.

Az Egészségügyi Vezetői Gyorsinformáció számaiban folyamatosan végeztünk válogatást és készítettünk referátumokat az Eü.Világszervezet dokumentumaiból.

Folyamatosan végeztük a fontosabb egészségügyi mutatók gyűjtését az európai országokra vonatkozóan.

Szakirodalmi gyűjtést, válogatást és elemzést végeztünk az egészségügyi intézmények finanszírozásáról, gazdálkodásáról, valamint az egészségügyi szolgáltatások térítésének külföldi tapasztalatairól.

Tájékoztató anyagokat készítettünk 20 esetben az Eü.Minisztérium és országos intézetek szakemberei számára. A főbb összeállítások a következők voltak:

- a szakorvosi ellátottság főbb szakmánként egyes európai országokban,
- művi meddővé tétel,
- a gyógyszertérítés rendszere néhány európai országban,
- az európai országok "nyers" halálozási adatai 1950-től napjainkig,
- az egészségügyi finanszírozási rendszerek leírása.

8. Kiadói csoport

Megjelentettük az Egészségügyi Gazdasági Szemle 1986/4. és az 1987/1-3. számait, valamint a Népegészségügy 1987/1-6. számait.

A "Tanulmányok az egészségügyi munkaszervezés tárgyköréből" c. sorozatból elkészült Endrényi Ferenc gyógyszerutilizációról szóló kötete.

Egyéb feladatok

1987. első félévében 120 esetben végeztettünk fordításokat sürgős, ill. azonnali határidővel, 5000 oldal terjedelemben.

Tolmácsolási feladatokat a főosztály munkatársai 8 alkalommal láttak el (munkaterven felüli feladat).

9. Dokumentációs és szolgáltatási osztály

1987-ben az osztály munkája kiegyensúlyozottan, zavartalanul folyt. A felhasználók érdeklődése szolgáltatásaink iránt változatlan volt, egyes területeken, elsősorban az egészségügyi középkáderképzés és továbbképzés céljára készített anyagaink iránt jelentősen fokozódott, más esetekben differenciálódott.

Terveljesítés az egyes feladatcsoportokban

Gyorstájékoztató szolgálat

A szolgáltatás keretében 79 témakörben 538 megrendelőnek 12.396 bibliográfiai adatot szolgáltattunk. (1986: 604 megrendelőnek 12.626 adatot).

A megrendelések száma: 2.355 (1986-ban: 2.575).

A díjmentes szolgáltatások megoszlása az igénylő országok szerint: NDK 102, Románia 40, Csehszlovákia 4, Szovjetúnió 2, hazai 8.

A külföldiek közül az NDK-beli intézmények részesülnek a legnagyobb mértékben a szolgáltatásból, mind a bibliográfiai adatok, mind pedig a megrendelők számát illetően. Ennek alapja az OIK és az IWIM között létrejött bilaterális egyezmény.

A Semmelweis Orvostudományi Egyetem Központi Könyvtárában és intézetünkben csaknem 1.000 folyóiratot kísértünk figyelemmel és válogattunk cikkeiből.

A Gyorstájékoztató Szolgálat katalógusának szerkesztését folytattuk, ennek alapján adtunk tájékoztatást az érdeklődőknek.

Tömörítvények

Az egészségügyi szakdolgozók képzése és továbbképzése céljára 1987-ben 105 db tömörítvény készült 455 oldal terjedelemben. Jelenleg az egészségügyi szakdolgozók részére készített tömörítvény különgyűjteményünk 1.501 tételből áll.

233 megrendelő 3543 (tervszám: 1200) tömörítvényt igényelt 16.022 oldal terjedelemben (tervszám: 5.500 oldal). A forgalom mind a tervszámhoz, mind az 1986. évben teljesített tényszámokhoz képest (1986: 1.044, 4735 oldal) ugrásszerűen megnövekedett.

A forgalom ilyen jelentős növekedésének okát abban látjuk, hogy 1987-ben sikerült ajánló jegyzékeinket szélesebb egészségügyi dolgozói rétegekhez eljuttatni. A korábbi évekhez hasonlóan az "Egészségügyi Munka" c. folyóirat közölt ugyan ajánló bibliográfiákat, de rendszertelenül és kivonatosan. Emellett elkészült ajánló bibliográfiai jegyzékeinket ez évben nem a gyógyintézetek orvosi könyvtárainak, hanem az intézetvezető főnővéreknek küldtük meg. Úgy tapasztaltuk, részint élő visszajelentésekből, részint a jegyzékek megjelenése utáni forgalom növekedéséből következtetve, hogy ez a módszer hasznosabb az előbbinél, mert közelebb jut az információ az érdekeltekhez. Felvettük a kapcsolatot az Egészségügyi Minisztérium illetékes főosztályával, amellyel együttműködve az ápolás általános problémáival, nővér-beteg kapcsolattal foglalkozó tematikus különjegyzékünket az intézetvezető nővérek májusi, majd augusztusi konferenciáján terjesztettük. Jegyzékünket kérdőívvel egészítettük ki, melyben az érdeklődés irányáról, valamint a már nyújtott szolgáltatás hatékonyságáról kértünk jelzéseket.

Kapcsolatba léptünk az országos vezető védőnővel, aki rendel-

kezésünkre bocsátotta a védői hálózatban működők címjegyzékét, így szeptemberben a védőnők számára egy 40 tételből álló speciális különjegyzéket küldtünk meg. December végéig ennek a tematikus jegyzéknek az alapján 1.096 db tömörítvényt rendeltek.

Az Egészségügyi Szakdolgozók Továbbképző Intézetének főigazgatójával és könyvtárosaival is egyeztettük munkánkat. Ennek nyomán továbbra is havonta átadjuk nekik az elkészült tömörítvények 2-2 példányát. Könyvtárközi kölcsönzés keretében az ETI folyóiratállományát hasznosítjuk a szolgáltatásban.

Az ETI rendezésében az egészségügyi szakiskolák és szakközépiskolák igazgatói és szakoktatói részére megtartott értekezleten intézetünk Hálózati és Módszertani osztályának képviselője tömörítvényszolgáltatásunkat és tájékoztatót osztott szét a résztvevők között. Ennek nyomán 23 egészségügyi szakiskola 789 tömörítvényt rendelt.

A kérdőívekre érkezett válaszokból kitűnt, hogy a válaszolók egyharmada korábban nem ismerte a szolgáltatást. A témakörök közül főként az általános ápolási teendőkkel, nővér-beteg kapcsolattal, gyógyszertannal foglalkozó anyagokat részesítik előnyben. Minden válaszoló igényelne havonta vagy kéthavonta ún. referálólapot a címjegyzékben szereplő közleményekből.

Témafigyelő szolgálat

A szolgáltatás keretében az év első feléig 36, majd a második félévtől 38 témakört figyeltünk.

Január 1-jétől a "Hasi sebészet", majd júliustól újabb két téma, "A zsíranyagcsere zavarai" és "Az ortopédia aktuális kérdései" új témakörök figyelését kezdtük.

A megrendelések száma 3.336 (1986-ban: 2.512), amely az 1987-re tervezett megrendelésekhez képest (2.800 db) 536 további megrendelést jelent.

A legnagyobb érdeklődést továbbra is az új gyógyszerek és indikációikkal foglalkozó témák iránt tapasztaljuk. Az egészségügyi szervezés és munkaegészségügy témáinak referátumait 200-nál

többen rendelik. Tíznél több témakörben 100-150 a megrendelések száma, a többi témában átlagosan 70.

Az év folyamán kb. 30 fős külső munkatársi közreműködéssel kb. 4.500 referátumot készítettünk. Az elkészült sokszorosított anyagot 12 alkalommal postáztuk megrendelőinknek.

Intézetünk folyóiratállományán kívül a Semmelweis OTE központi könyvtára, a Heim Pál Kórház, az OGYI és az OMI, a MN Központi Kórháza kb. 50 féle folyóiratát is felhasználtuk szolgáltatásunkban.

A referáló szolgáltatás anyagát a referensz szolgálatban is hasznosítottuk.

Fordítószolgálat

1987-ben 668 közlemény, illetve egyéb dokumentum fordításáról gondoskodtunk, összesen 7.859 oldal terjedelemben (1986-ban: 655 db, 8.096 oldal). Ebből 347 jelölt (1986-ban: 474 db) 3.985 oldal (1986-ban: 6.226 oldal) terjedelemben.

A Gyógyszereink című folyóiratban 9 alkalommal publikáltunk jegyzékeket, összesen 592 közlemény fordítását. A meghirdetett fordítások csaknem mindegyike klinikai tárgyú.

A jelölt fordítások nyelvi megoszlása:

angolról:	189 db	2.418 oldal	60,7%
németről:	123 db	1.303 oldal	32,7%
oroszról:	20 db	139 oldal	3,5%
franciáról:	15 db	125 oldal	3,1%
	347 db	3.985 oldal	100,0%

Az év során 2.528 db fordításmásolatot igényeltek 30.913 oldal terjedelemben (1986-ban 3.698 fordításmásolatot 41.419 oldal).

A legtöbb példányban igényelt fordítások tematikai vizsgálatából kitűnt, hogy a legnagyobb érdeklődés továbbra is a szív- és érrendszeri betegségek és az egyéb belgyógyászati kórképek gyógyszeres terápiájával foglalkozó közlemények iránt mutatkozott.

A fordításmásolatok megrendeléseinek teljesítéséhez 20.774 oldal fénymásolat készült Könyvtári osztályunk nagyon készséges és pontos segítségével.

321 rendelt fordítás készült, 3.874 oldal terjedelemben (1986-ban: 181 db 1.870 oldal). Ebből idegen nyelvről:

angolról	146	2.090 oldal	63,9%
németről	60	658 oldal	20,1%
franciáról	15	143 oldal	4,3%
oroszról	34	382 oldal	11,7%
	255	3.273 oldal	100,0%

egyéb nyelvekről:

csehről	5	83 oldal	63,4%
olaszról	3	26 oldal	19,8%
románról	1	6 oldal	4,6%
lengyelről	1	16 oldal	12,2%
	10	131 oldal	100,0%

Idegen nyelvre 56 cikket fordítottunk 470 oldal terjedelemben.

10. Orvostudományi könyvtári osztály

Az osztály kiemelt évi tevékenysége

- az OIK Egészségügyi Könyvtár és az OIK Orvostudományi szakkönyvtár közötti kapcsolat kiépítése volt (gyűjtőköri elhatárolás, egyeztetett állománygyarapítás stb.).

- az 1986-ban végrehajtott teljeskörű állományellenőrzés végeztével, a jegyzőkönyv elfogadása és a hiány törlésének engedélyezése után elvégeztük a hiányként szereplő művek törlését az állományból, a nyilvántartásokból való kivezetést és a katalógusokból való kiemelést.

A könyvtár továbbra is valamennyi országos intézet könyvtáránál rosszabb helyzetben van, mind az állomány elhelyezése, mind a célnak nem megfelelő és kicsi olvasószobája, valamint kötött nyitvatartási lehetősége miatt.

Az olvasók számának stagnálása mindaddig várható, amíg megfelelő könyvtári környezetet nem tudunk teremteni.

Tervteljesítés az egyes feladatcsoportokban

Állományalakítás

A könyv- és folyóiratállomány 1987 folyamán a következőképpen alakult:

Induló állomány 1987. január 1-jén: 29.167 egység 20,323.217,- Ft
értékben, ebből könyvállomány 12.859 kötet 2,617.820,- Ft
folyóiratállomány 16.308 egység 17,705.397,- Ft

Gyarapodás (egybevetve az előző évi gyarapodás adataival):

könyv:	1987-ben		1986-ban	
vétel	149 kötet	229.610 Ft	151 kötet	172.357 Ft
kötelespéld.	354 kötet	30.262 Ft	271 kötet	17.947 Ft
csere,ajándék	84 kötet	20.400 Ft	61 kötet	13.800 Ft
összesen:	587 kötet	280.272 Ft	483 kötet	204.104 Ft
folyóirat:				
vétel	591 egység	2,657.268 Ft	523 egység	1,865.551 Ft
csere,ajándék	158 egység	325.930 Ft	106 egység	35.140 Ft
köttetés	-	106.288 Ft	-	100.512 Ft
összesen:	749 egység	3,089.486 Ft	629 egység	2,001.203 Ft

	könyv		folyóirat	
Az 1987. évi gyarapodás:	587 kötet	280.272 Ft	749 egys.	3,089.486 Ft
törlés:	411 kötet	39.722 Ft	24 egys.	23.876 Ft
különbözet:	176 kötet	240.550 Ft	725 egys.	3,065.610 Ft

A könyvtár állománya 1987. december 31-én:

könyv leltári állomány:	13.035 kötet	2,858.370,- Ft
f.irat leltári állomány:	17.033 egység	20,771.007,- Ft
összesen:	30.068 egység	23,529.377,- Ft

Az év folyamán állományba vett folyóiratok megoszlásának részletezése:

magyar kiadású folyóiratok				
vétel:	116 egység	48.691 Ft		
csere, ajándék	15 egység	8.450 Ft	131	57.141 Ft
szovjet folyóiratok				
vétel:	82 egység	15.334 Ft		
csere:	39 egység	3.800 Ft	121	19.134 Ft
népi dem. folyóiratok				
vétel:	61 egység	26.578 Ft		
csere:	16 egység	12.880 Ft	77	39.458 Ft
tőkés folyóiratok				
vétel:	332	2,566.665 Ft		
csere:	88	300.000 Ft	420	2,867.465 Ft
		EGYÜTTESEN:	749	2,983.198 Ft

Állománynyilvántartás

A könyveket betűrendes, szakrendi és tárgyszavas katalógusban tárjuk fel. Az új bibliográfiai leírás alapján készült katalóguscédulákat a szakrendi és tárgyszavas katalógusba folyamatosan beépítettük. Betűrendes katalógusunkat a régivel párhuzamosan építettük.

Olvasószolgálat

A kölcsönzési idő heti 40 óra; az olvasóterem heti 42 órában áll az olvasók rendelkezésére. Mindenképpen hátráltatja az olvasószolgálati munkát, elsősorban a helyben olvasást, hogy a könyvtár csak a könyvtárhasználók munkaidejében tud nyitvatartani.

Az olvasószolgálat adatai, az előző évi adatokkal egybevetve:

	1987-ben	1986-ban
A kölcsönzők száma:	449	471
A kölcsönzött könyvek száma:	1.259	1.242
A helyben olvasók száma:	2.759	2.010

	1987-ben	1986-ban
A helyben olvasott dokumentumok száma:	5.381	3.702
A könyvtárközi kölcsönzések száma:	3.312	2.672
Az elküldött másolatok száma:	23.717	21.593

Nemzetközi cserekapcsolatevékenységünk

Nemzetközi cserénk alapja a Hungarian Medical Bibliography, amelyből az 1986. évi első kötetet augusztus hóban, a másodikat októberben küldtük el partnereinknek (tavaly: szeptember-december). Ezen felül a Therapia Hungarica 1987-es évfolyamát küldtük el 45 cserepartnerünknek és előfizettünk további cserepartnerek részére 51 évfolyam különböző magyar orvosi folyóiratot.

Esetenként kiegészítésként küldtünk 19 kötet könyvet, amelyeket kötelespéldányként kaptunk többes példányban, továbbá NDK partnereink részére gyorstájékoztató kartonokat.

Cserepartnereink száma 203, közülük 148 tőkés és 55 demokratikus országbeli.

Viszonzásként kaptunk az év folyamán 249 féle periodikát, valamint 39 könyvet, 241 disszertációt, amelyeket a hálózat könyvtárainak ajánlottunk fel.

Folyóirat-tartalomjegyzék sokszorosítás

Szolgáltatásunkat 1987-ben 117 megrendelő vette igénybe; közülük egyéni megrendelő 60 fő volt. A közületi megrendelők száma 57 volt. Az előfizetők és az előfizetett folyóiratok száma csökkent az előző évihez képest. A megrendelések száma 436 volt.

190 féle folyóiratból küldtünk tartalomjegyzék-másolatot 12.000 oldal terjedelemben.

Másolatszolgáltatás

Az év folyamán a Soros Alapítvány keretében egy Xerox-1025

másológépet kaptunk. Ezzel a rendelkezésünkre álló gyorsmásológépek száma három. Közülük a Lumoprint-Solid típusú felújításra szorul, az év folyamán rendszeresen használaton kívül volt. Az 1987-ben elkészített xerox-másolatok száma: 217.303 oldal volt, ami másfélszerese az előző évi mennyiségnek.

A fölöspéldányjegyzékkel kapcsolatos tevékenység

A hálózat könyvtáraiból 21 fölöspéldányjegyzék érkezett sokszorosításra és a hálózatban való körözésre.

Saját állományunkból és fölöspéldányokból 4 duplumlistát állítottunk össze, s a jegyzéken szereplő dokumentumokat az igénylések szerint osztottuk szét a hálózat könyvtárainak.

Kutatás-fejlesztés nyilvántartása

1987-ben 150 bejelentés érkezett, ebből 9 disszertáció. Megállapítható, hogy egyre kevesebb bejelentés érkezik, nyilvánvaló, hogy az intézetek többsége, ahol kutatás folyik, nem jelenti ezt a tevékenységet. Az pedig megállapíthatatlan, hogy a kutatásokat mikor fejezték be. A befejezésekről csak az Országos Közegészségügyi Intézet küldött jelentést.

Nyilvántartásunk így - a megfelelő információk hiányában - nem tükrözheti a valós állapotot.

Egyebek

A magyar orvosi folyóiratok egy részét átköltöztettük a II. emeleti "gépterembe". Itt üzemeltetjük a sokszorosító gépeinket.

Új könyvbeszerzéseinkről 6 alkalommal (20 oldalon) készítettünk jegyzéket, tájékoztatva ezzel a hálózat könyvtárait és olvasóit.

Megjelentettük a "Tájékoztató a külföldi orvosi könyvekről" c. ajánló bibliográfia 4 számát.

11. Egészségügyi könyvtári osztály

Kölcsönzési forgalom

Szakkönyvtár

A kölcsönzők száma: 5.100 fő
ebből külső: 700 fő
házi: 4.400 fő
A kölcsönzött dokumentumok száma: 15.036 egység
ebből külső kölcsönzőnek: 2.702 egység
A helyben olvasott dokumentumok száma: 7.217 egység
Az olvasók közül csak fotómásolatot kapott: 1.087 fő
ebből házi: 967 esetben
külső: 120 esetben

Közművelődési szakszervezeti könyvtár

A kölcsönzők száma: 1.972 fő
A kölcsönzött könyvek száma: 9.018 egység

Könyvtárközi kölcsönzés

Küldött dokumentum: 122 alkalommal 154 egység
ebből eredetiben: 132 egység
Kért dokumentum: 247 alkalommal 255 egység
ebből eredetiben: 150 egység
másolatban (fotó): 105 egység

Nemzetközi kiadványcsere

11 intézetnek küldjük folyóiratért cserébe az Egészségügyi Gazdasági Szemlét.

Csere keretében

küldött dokumentum 117 egység
kapott dokumentum 90 egység

Állománygyarapodás

Szakkönyvtár

Könyv		1.106 db	230.987 Ft
ebből vétel:	543 db	228.172 Ft	
ebből			
külföldi	46 db	124.903 Ft	
hazai	497 db	103.269 Ft	
ajándék	563 db	2.815 Ft	

Közművelődési szakszervezeti könyvtár

Könyv	261 db	17.995 Ft

Folyóirat

1987-ben a könyvtárba 105 féle külföldi folyóirat és 207 féle hazai folyóirat járt.

Folyóirat gyarapodás	278	377.892 Ft	értékben.
ebből: vétel	215	305.303 Ft	
ajándék	33	-	
csere	30	-	
kötési érték		72.589 Ft.	

Az OIK teljes dokumentumállománya 1987. december 31-én

Orvosi szakkönyvtár:

Könyv	13.035	
Folyóirat	17.033	
Irodalomkutatási bibliográfia	12.898	
Számítógépes irodalomkutatási bibliográfia	933	
Fordítás	17.174	
Tömörítvény	1.518	
K+F és disszertáció bejelentés	3.632	
OIK orvosi könyvtár állománya:		66.223

(áth.)		66.223

Egészségügyi szakkönyvtár

Könyv	17.925	
Folyóirat	2.846	
Kéziratok	221	
Fordítás	4.581	
OIK eü.szakkönyvtár állománya:		25.573

Közművelődési (szakszervezeti) könyvtár

Könyv	8.158
MINDÖSSZESEN:	99.954

12. Reprográfiai osztály 1987. évben végzett munkája

Megnevezés	évi megj.	oldal-szám	évi példányszám	összes old.	for-mátum
1. MOB 1986/4.	1	170	325	55.250	B/5
2. MOB 1986/5.	1	176	320	56.320	B/5
3. MOB 1986/6.	1	188	324	60.912	B/5
4. MOB 1987/1-4.	3	572	973	185.408	B/5
5. MOB 1986.Suppl.	1	278	326	90.628	B/5
6. Az Orvosi Könyv-táros 1987/1-3.	2	284	663	94.326	B/5
7. Az Orvosi Könyv-táros 1986/4.	1	84	335	28.140	B/5
8. HMB 1986/1.	1	232	298	69.136	B/5
9. HMB 1986/2.	1	226	268	60.568	B/5
10. Gyógyszerészet 1986/3.	1	162	310	50.220	A/4
11. Spectrum 1986/3.	1	200	615	123.000	A/4
12. Gyógyszerészet 1986/4.	1	154	331	50.974	A/4
13. Spectrum 1986/4.	1	188	610	114.680	A/4
14. Gyógyszerészet 1987/1-3.	3	414	836	116.448	A/4
15. Spectrum 1987/1-3.	3	496	1.711	283.104	A/4

Megnevezés	évi megj.	oldal-szám	évi példányszám	összes old.	for-mátum
16. Táj.Külf.Orvosi Könyvekről 1987/ 1-4	4	72	796	14.342	A/4
17. Lelőhelyjegyzék	1	242	427	103.334	A/4
18. OIK Kiadv. és Szolg. 1988.	1	80	4.000	160.000	A/4
19. Medperiodik I-II-III.	3	884	594	177.032	A/4
20. OIK 1986. évi jel. és 1987. évi terve	1	70	157	10.990	A/4
	32	5.172	14.219	1.904.812	
21. Témafigyelő	12	909		118.000	A/4
22. Gyorstájékoztató	24	1.280		74.900	A/4
23. Borítólapok				25.000	A/4
24. Egyéb soksz.		52		39.780	
				2.162.492	
		+ 8% beigazítás		172.999	
				2.335.491	

13. A Gazdasági hivatal

intézte az OIK és az Egészségügyi Minisztérium ún. egyéb feladatainak (ETI, ETT stb.) költségvetési-gazdasági ügyeit.

Az OIK költségvetési előirányzata 15,575.000,- Ft, az év közben hozzá kapcsolt - volt ESZTIK - részlegek előirányzata 2,891.000 Ft. A teljesítés:

A bevételi előirányzat (a volt ESZTIK részlegekkel együtt): 2,721.000,- Ft, a teljesítés: 2,716.479,- Ft volt.

III.

A munkatársak képzése, oktató, tudományos és szakirodalmi tevékenysége

Almásyné Kovács Éva és Bisztrai Tibor befejezte tanulmányait az Eötvös Lóránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának könyvtár kiegészítő szakán. Herendi Grazsina befejezte tanulmányait az ELTE Bölcsészettudományi Karának lengyel szakán. Dr Vilusz Lászlóné megkezdte 3. évi tanulmányait az ELTE BTK szlovák szakán (és angol fakultációs szakán). Berecz Katalin megkezdte tanulmányait az ELTE BTK könyvtár kiegészítő szakán. Dr Forrai Judit megkezdte tanulmányait az ELTE BTK történettudományi szakának 3. évfolyamán. Nagy Ildikó megkezdte tanulmányait a SZOT Központi Iskola könyvtár-pedagógia szakának 2. évfolyamán. Süki Aliz megkezdte tanulmányait a budapesti Tanítóképző Főiskola rajz szakának 3. évfolyamán. Kiss János és Kertész Andrea befejezte az OIK könyvtárkezelői tanfolyamát. Berecz Katalin, Kovács Katalin és dr Kusnyerik Györgyné befejezte az OSZK osztályozási és indexelési továbbképző tanfolyamát.

Palotai Mária olasz haladó, Bognárné Sárosi Annamária angol középhaladó tanfolyamra járt. Nagy Borbála német középhaladó, Lux Lilla angol középhaladó tanfolyamot tartott az ESZTIK-dolgozók részére.

Koltai Tibor az ELTE BTK-n egyetemi doktori címet szerzett "A kapcsoló szerepű elemek néhány sajátosságának vizsgálata referátumszövegekben" című disszertációjával.

Az OIK könyvtárkezelői és továbbképző tanfolyamán oktatóként közreműködtek: Dr Benda Mária, Bisztrai Tibor, Dr Borsy Tamás, Kominka László és Dr Szilágyi Vilmosné.

Könyvtári és informatikai publikációk, tanulmányok

ARATÓ Lászlóné Lux Ágnes: A könyvtár alapítása és az első évtized. (Jubileumi ünnepség a Somogy megyei Arató Miklós Orvosi Könyvtárban) Orv.Könyvtáros, 1987, 27, 3, 167-171.

BENDA Mária: Az orvosi könyvtári hálózat hetedik ötéves tervéről. Orv.Könyvtáros, 1987, 27, 1-2. 25-33.

BENDA Mária: Beszámoló az orvosi könyvtárosok 1. európai konferenciájáról, Brüsszel, 1986. október 22-25. Orv. Könyvtáros, 1987, 27, 1-2. 146-150.

BENDA, Maria: Foreign medical and biological periodicals in Hungary. 73-75.in: Medical Libraries: Cooperation and New Technologies. Ed. by C. Deschamps, M.Walckiers. 1987. Elsevier Science Publishers B.V. (North-Holland).

BENDA·Mária: A könyvtárosi hivatás átalakulása változó világunkban. Könyvtáros, 1987, 37, 8, 453-456.

BONDÁR Éva: Az egészségügyi szolgáltatások térítésének külföldi tapasztalatai. Pénzü. Szle, 1987, 31, 4.

BONDÁR Éva: Az egészségügyi hálózat-fejlesztés finanszírozása. Pénzü. Szle, 1987, 31, 6.

BONDÁR Éva: Az egészségügyi intézmények finanszírozási kérdéseiről. Pénzü. Szle, 1987, 31, 5.

FORGÁCS Péter: Könyvtáraink gazdasági-műszaki ellátottsága. II. Orv. Könyvtáros, 1987, 27, 1-2. 116-123.

KOLTAY Tibor: A referálás jövőjéről. Orv. Könyvtáros, 1987, 27, 1-2. 131-135.

KOLTAY Tibor: Mondanivaló, mondat, szöveg. Orv. Könyvtáros, 1987, 27, 3, 188-191.

KOLTAY Tibor: Mire jó a szövegtan? Könyvtári Hiradó, 1987, 31, 1, 7.

KOLTAY Tibor: Annotáció, referátum, rezümé, recenzió. Könyvtári Híradó, 1987, 31, 5, 7.

KOLTAY Tibor: A szöveg érthetősége. Könyvtári Híradó, 1987, 31, 7-8, 13.

KOVÁCS Katalin: Az Unisist rendszerről. Orv. Könyvtáros, 1986, 26, 4, 72-76.

KOVÁCS Katalin: Könyvtárközi együttműködés Magyarországon. Orv. könyvtáros, 1987, 27, 3, 210-213.

KOVÁCS Katalin - BERECZ Katalin: Az állománygyarapítás kérdései. A külföldi orvosi folyóiratok beszerzésének alakulása. Orv. Könyvtáros, 1987, 27, 1-2. 59-72.

SZILÁGYINÉ CSÉCS Mária: Ob ocserednüh zadacsah, sztojascsih pered bazovüm organom Medperiodik. (12. Rendszertanácsülés, Bp.) 1987. 6 p.

SZILÁGYINÉ CSÉCS Mária - VARGA Dániel: Insztrukcija po szboru iszhodnüh dannüh diszszertacij k naukometricseszkim iszszledovanijam. Bp.1987. Kézirat. 3 p.

VALKÓNÉ CHONG Moi - BONDÁR Éva - SÁROSI Annamária - VILUSZ Lászlóné: Japán egészségügye. Népegészségügy, 1987. 68, 1, 54-62.

Előadások:

ALMÁSYNÉ KOVÁCS Éva: Egy szakkönyvtári hálózati központ lehetőségei az iskolai könyvtárak szakmai támogatását illetően. (Az iskolai könyvtári szakfelügyelők és alközpontvezetők továbbképző konferenciája, Budapest, 1987 október)

BENDA Mária: Az európai orvosi könyvtárak. (Az orvosi könyvtárosok és orvostanácsadók 14. tájértekezlete, Győr, 1987. június 29.)

BONDÁR Éva: Az egészségügy helye a gazdaságon belül. Pécs, Orvostudományi Egyetem.

BONDÁR Éva: Az egészségügyi gazdaságtan sajátosságai. Pécs, Orvostudományi Egyetem.

BONDÁR Éva: Az egészségügy finanszírozásának külföldi tapasztalatairól. Kecskemét, Kórházigazgatók szemináriuma.

BORSY Tamás: Információtervezés, információszervezés nemzeti keretekben. (Az orvosi könyvtárosok és orvostanácsadók 14. tájértekezlete, Győr, 1987. június 29.).

FEDINECZ Sándor: Néhány gondolat az orvostudományi és egészségügyi információ helyzetéről és perspektívájáról. (Az orvosi könyvtárosok és orvostanácsadók 14. tájértekezlete, Győr, 1987. június 29.).

SZILÁGYINÉ CSÉCS Mária: Informacija ob iszpolzovanii AISZ MEDIK v VNO VNR. (Szakértői értekezlet, Szófia, 1987.).

SZILÁGYINÉ CSÉCS Mária: Plan VNO VNR po provedeniju naukometricseszkih iszszledovanij. (Szakértői értekezlet, Berlin, 1987).

Az OIK mutatószámai 1987-ben

	1987.évi tervszám	1987.évi tényszám
1. Irodalomkutatási bibliográfiák száma (hagyományos és számítógépes)	400	475
2. Irodalomkutatási bibliográfiák tételszáma	26.000	34.831
3. Irodalomkutatási bibliográfia-másolatok száma	800	239
4. Fordítások száma	720	788
5. Fordítások oldalszáma	10.000	12.859
6. Fordításmásolatok	3.700	2.728
7. Fordításmásolatok oldalszáma	40.000	32.913
8. Referátumok a magyar szakirodalomból	1.450	1.235
9. Témafigyelésben figyelt témák száma (hagyományos, számítógépes)	190	205
10. Témafigyelést megrendelők száma	1.000	1.177
11. Témafigyelés megrendelések száma	2.800	3.765
12. a/ Témafigyelésben adott referátumok	4.320	4.500
b/ Számítógépes témafigyelésben nyújtott adatok száma	23.000	22.109
c/ A vezetői gyorsinformációban nyújtott referátumok száma	-	1.000
13. Tömörítvények a külföldi szakirodalomból	150	133
14. Tömörítvények oldalszáma	700	603
15. Tömörítvény másolatok száma	1.200	3.543
16. Tömörítvény másolatok oldalszáma	5.500	16.022
17. Gyorstájékoztatásban figyelt témák száma	80	79
18. Gyorstájékoztatást megrendelők száma	620	538
19. Gyorstájékoztatás megrendelések száma	2.600	2.335
20. Gyorstájékoztatásban nyújtott adatok száma	14.000	12.396

x/ A tényszámok néhol jelentősen eltérnek a tervszámoktól az év közepén bekövetkezett átszervezés miatt.

		1987.évi tervszám	1987.évi tényszám
Könyvtár			
21. Kölcsönzők száma (könyv)	a/	500	449
	b/	-	-
Kölcsönzések száma	a/	-	-
	b/	-	8.500
22. Kölcsönzött dok-ok száma	a/	4.000	4.571
	b/	-	15.036
23. Helyben olvasók száma	a/	2.400	2.759
	b/	-	-
24. Helyben olvasott dok-ok száma	a/	4.000	5.381
	b/	-	7.217
25. Gyorsmásolat megrend.száma	a/	2.400	3.387
	b/	-	57
26. Elkészített gyorsmásolatok sz.	a/	150.000	217.303
	b/	-	78.289
27. Tartalomjegyzék-másolatok sz.	a/	18.000	12.000
	b/	-	1.820
28. Elkészített mikrofilm-kockák száma		-	-
29. Mikrokártya megrendelők száma	a/	12	13
	b/	-	-
30. Mikrokártya megrendelések sz.	a/	120	129
	b/	-	-
ÖSSZINTÉZETI			
31. Kiadványféleség	a/	13	11
	b/	5	5
32. Kiadványok példányszáma	a/	13.900	14.219
	b/	-	5.700
33. Kiadványok oldalszáma	a/	6.534	5.172
	b/	-	1.990
34. Sokszorosított oldalsz. (nyomás)	a/	3.090.744	2.335.491

x/ a/ = az OIK Orvostudományi Könyvtára, ill. Reprográfai osztálya
b/ = az OIK Egészségügyi Könyvtára és NETSZ

REPORT ON THE WORK OF THE NATIONAL INSTITUTE FOR MEDICAL INFORMATION AND LIBRARY, 1987

The budget of the National Institute for Medical Information and Library (hereinafter OIK) was 14 million forints and the planned income 2.7 million in 1987.

During 1987 the Health Organizational and Planning Information Center of the Ministry of Health was reorganized, the Information Department was transferred to OIK, thus extending the staff to 84 full-time and 8 part-time workers.

The input of the imported medical-biological periodicals was finished; the data of same were published.

The 12. session of the System-Council "Medinform" as well as the 14. regional meeting of medical librarians and consulting physicians took place successfully. The latter one was held in Győr.

Leading, Management

Our connection with our superior authorities (Ministry of Health, Ministry of Education) as well as the national library committees is closer and closer. We participated in the sessions of the Scientific Qualifying Committee of the Hungarian Academy of Sciences (hereinafter MTA) that were dealing with information and libraries, further in the discussions aimed at the execution of the National Scientific Research Fund's competition, the MTA SZTAKI's conference dealing with market research, the OSZK's sessions held in connection with central services, the KMK's meeting reviewing the libraries with national tasks and in the session of the MTA's Social Science Information Team. In order to exchange experience we visited big libraries and information institutes, mainly those already having knowledge in the field of incomes originating from services.

Five of our colleagues working in the institute and two in

the library could take part in study tours abroad; we received nine foreign colleagues.

The Department of Network and Methodology

The choice of the imported periodicals could be extended to 2,500 ones, with the help of coordination.

In frame of our advisory activity we visited 18 libraries to try to solve their problems. Two new, or rather reconstructed libraries were opened in the network: one in the Debrecen County Hospital and an other in the County Hospital of Gyula.

12 people participated in our librarian training and a computer course was organized for 20 ones. 80 people were included in the regional meeting in Győr. The lectures were delivered on the establishment of computer data services and on the outline reception of information.

The Medinform Department

The department compiled a collection containing various data concerning medical-biological periodicals published all over the world (12,000 periodicals). The collection is ready for publication. 7,097 records were put into the data-basis "Medik" (1,100 reports in English and 135 ones in Russian). With the help of the data-basis, that is at experimental stage, 20 retrospective checking ups were made as well as SDI-services for 340 customers in 78 subjects.

132 legal documents were put into the health legal information system, the center of which is in Bratislava.

We have started with a work that is aimed at the examination of candidates' thesises of oncological subject accepted in the period of 1986-1990. We have drawn up our recommendations in connection with data-collection as well as the preparatory works of the computer system of data-process.

The Bibliographic Department

has published the Hungarian Medical Bibliography in 6 volumes and the selection of same in English as well. The department was dealing with the pharmaceutical and drug-therapeutical documents collected and processed by the National Pharmaceutical Institute, further with the editing and publishing of the Pharmaceutical and Drug-Therapeutical Documentation Review as well as the Spectrum Pharmaceuticum.

The Department of Information and Documentation

is dealing with the online literary research, with the help of the data-basis of Bern as well as of 40 other ones coming through the Data-Star. Retrospective literary research was made in 330 cases, 89 SDI profiles were run and cross-file research was also made on special request.

The bibliographic service based on the running over of 800 foreign periodicals, dealt with 79 subjects and the SDI one with 38; the number of customers has slightly decreased in both cases. The interest in the summaries made for nurses has, however, increased; the turnover has suddenly changed, in comparison to that planned and to the same of the previous year (3500 to 1200 planned). The increase can be attributed to the recognition of the demands being in hidden and to the better propaganda activity. Translation work had the same index as the last year (668 documents, 7,800 pages).

The International Health Information Department

has joined our institute as a result of the reorganization mentioned. The most important task of the department is to make country-studies that include appr. 140 countries with data concerning health organization, morbidity and mortality of the population, research subjects, treatment results, pharmaceutical situation, welfare relations. The data are processed and actualized

in form of studies that are used by the leaders of the Ministry of Health and Social Affairs as well as by Hungarian experts travelling abroad. In 1987 six studies were compiled.

Information Department (Health sciences)

The department makes studies on the subject given by the Ministry's leaders. In 1987 five studies were compiled, such as specialists' care in the European countries by professional field, artificial sterilization, description of health financing systems.

The department publishes the Managers' Information that includes referats, small studies, bibliographies concerning the most up-to-date problems, such as AIDS in 1987, each month.

This department edites also the Health Economic Review.

Since the reorganization OIK has had two libraries; the Medical Library within the institute and the Health Library in the Ministry. In 1987 the profiles were squared and the ordering for periodicals in 1988 were coordinated. The document stock of the two libraries as well as the other parts of OIK included 99,000 bibliographic units at the end of 1987.

The Medical Library

has bought 587 books and 591 periodicals; 3,000 readers obtained documents. The number of the interlibrary chargings was 3,300 and that of the copies posted 23,700. The library had 203 foreign exchange partners. 117 costumers obtained 190 periodical contents. The express copying service made 220,000 xerocopies.

The Health Library

provided the Ministry's workers with technical literature and information as a first. 1,106 books and 278 periodicals have been bought. 5,100 readers were given 15,000 documents. 400 documents were included in the interlibrary charging.

The Reprographic Department

had 20 publications and services in 1987 (2,335,000 pages).

ОТЧЕТ О РАВОТЕ ЦЕНТРАЛЬНОГО ИНСТИТУТА МЕДИЦИНСКОЙ ИНФОРМАЦИИ В 1987 г.

Буджет Института в 1987 г. составил 14 млн. форинтов, запланированные доходы - 2,7 млн. форинтов.

За прошедший год произошла реорганизация центра организации планирования и информации Министерства здравоохранения: Главный отдел информации перешел к ЦИМИ. Таким образом, количество полных штатов сотрудников Института увеличилось на 84 человека, а полуштатов - на 8.

Закончился ввод данных импортируемых в Венгрию медико-биологических журналов в ЭВМ. Эти данные опубликованы в издании.

Успешно проведено 12-е заседание Совета системы Мединформ и региональное 14-е Совещание медицинских библиотекарей, проведенное в городе Дьер.

Руководство, управление

Постоянно улучшаются связи с венгерскими библиотечными комиссиями и вышестоящими органами (с Министерствами Здравоохранения и с Министерством культуры). Представители Института участвовали на заседании Аттестационной Комиссии ВНР, рассматривавшей вопросы, связанные с информацией и библиотеками, на совещаниях, связанных с проведением конкурсов Фонда финансирования научных исследований, на конференции Института применения вычислительной техники ВНР по вопросам маркетинга, на заседаниях Государственной Библиотеки им. Сечени, посвященных вопросам централизованных услуг, на заседании Центра Библиотековедения и Методики по вопросам библиотек государственного уровня и на заседании Информационной группы общественных наук ВНР. С целью обмена опытом руководители Института посетили ряд библиотек и информационных институтов, прежде всего тех, у кого уже есть опыт использования доходов, поступающих за различные услуги.

5 сотрудников Института и 2 сотрудника, работающих в сети,

были посланы в командировку за границу, мы же, в свою очередь, приняли 9 иностранных коллег.

Отдел Методики и Сети

Путем координации удалось расширить перечень импортируемых журналов на 2500 названий.

В I8 библиотеках наши методисты помогли разрешить имеющиеся там проблемы. В сети было открыто 2 новых и переоборудованных библиотеки: в областных больницах г. Дебрецен и Дъула.

I2 сотрудников окончили курсы библиотекарей, а 20 человек - курсы по использованию ЭВМ. 80 человек приняли участие в региональном совещании в г. Дьор. Темы докладов касались создания компьютерных баз данных и доступа к информации в режиме on-line.

Отдел Медиинформ

Отдел подготовил издание, содержащее различные данные медико-биологических периодик мира (I2 000 названий). В базу данных Medik было введено 7097 записей (II00 английских и I35 русских рефератов).

В случаях проводился ретроспективный поиск на основании находящейся еще в стадии эксперимента базы данных. Для 340 заказчиков провели поиск ИРИ по 78 темам.

В медико-юридическую информационную систему, находящуюся в Братиславе, были введены данные I32 венгерских юридических документов.

Была начата работа в рамках принятой нами задачи по исследованию состояния науки по изучению кандидатских и докторских диссертаций по онкологии за I986-I990 гг. Провели подготовительную работу по компьютерной обработке этих данных и разработали предложения, касающиеся сбора материала.

Библиографический отдел

Было издано 6 томов венгерской медицинской библиографии.

избранные материалы были также изданы на английском языке. Отделом были изданы документы по фармацевтике и фармакотерапии, собранные и обработанные Государственным институтом фармацевтики, а также Фармацевтическое и Фармакотерапевтическое Обозрение и Spectrum Pharmaceuticum.

Отдел информации

Занимается поиском литературы на основании базы данных Medline и еще из 40 баз через Data-Star.

Ретроспективный поиск литературы был проведен в 330 случаях, ИРИ проводилось по 89 профилям. При особой необходимости поиск проводился и в Cross-file.

Отдел документации

Библиографические услуги представлены на основании 800 иностранных журналов по 79 темам, рефераты по 38 темам. В обоих случаях количество заказчиков несколько снизилось. Однако значительно возрос интерес к рефератам, написанным для медицинских сестер (по сравнению с запланированным и с прошлогодним спросом: вместо запланированных 1200-3500). Такое увеличение спроса объясняется потребностью, существовавшим уже в течение многих лет, а также лучшей пропагандой.

Количество переводов сохранилось на прежнем уровне (было переведено 668 документов общей сложностью на 7800 страниц).

Отдел международной информации по здравоохранению

Этот отдел причислили к нашему Институту в результате вышеупомянутой реорганизации в середине этого года. Основной задачей этого отдела является подготовка так называемых статистических обозрений стран: Отдел собирает данные 140 государств, касающиеся организации здравоохранения, данные заболеваемости и смертности населения, темы исследований, результаты проводимого лечения, состояние стран с точки зрения лекарств, данные по благосостоянию

населения. Эти данные обрабатываются и актуализируются в форме специальных изданий. Эти издания используются руководством в Министерстве соцобеспечения и здравоохранения, а также специалистами, выезжающими за границу. За прошедший год было сделано 6 таких исследований по странам.

Информационный отдел (литературы по здравоохранению)

В отделе подготавливаются издания по темам, заказанным министерством. В 1987 г. было изучено 5 таких тем, как обслуживание населения медицинским специальностям и по ряду европейских государств, проблема искусственной стерилизации, изучение систем финансирования здравоохранения.

Отдел публикует издание ДОР. Один раз в месяц публикуются рефераты, небольшие доклады, библиографические подборки по самым актуальным проблемам. В 1987 г. одной из таких тем был СПИД.

В этом же отделе издается журнал Экономики здравоохранения, выходящий 4 раза в год.

После вышеупомянутой реорганизации наш Институт имеет 2 библиотеки: медицинскую библиотеку в собственном здании и библиотеку по вопросам здравоохранения в здании министерства. В этом году были уточнены профили библиотек и скоординированы заказы на журналы на 1988 г. Документационный фонд двух библиотек вместе с другими отделами нашего института к концу 1987 г. составил 99 000 библиографических единиц.

Медицинская библиотека

Приобретены 587 томов книг и 581 названий журналов, 3000 читателей были снабжены запрошенными ими документами. Объем межбиблиотечного обмена - 3300 изданий, количество сделанных копий составило 23 700 штук. Обмен производится с 203 иностранными партнерами. 117 заказчиков получили 190 запрошенных ими оглавлений журналов. Было сделано 220 000 страниц копий.

Библиотека по вопросам здравоохранения

Прежде всего обслуживала сотрудников министерства, предоставляя им необходимую литературу и информацию. Приобретены II06 книг и 278 журналов. 5I00 читателям посланы I5 000 запрошенных документов. 400 документов было передано в рамках межбиблиотечного обмена.

Репрографический отдел

Было издано 20 различных изданий всего на 2 335 000 страниц.

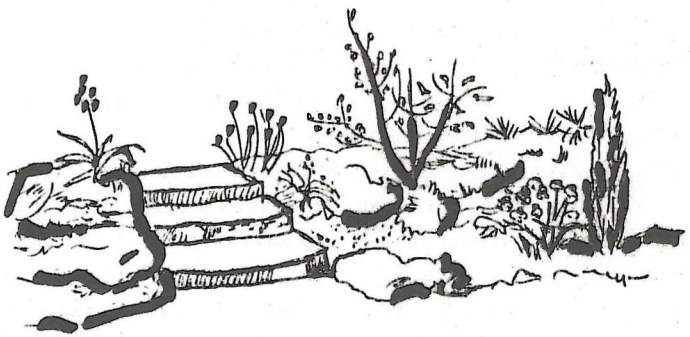

xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx

Könyvtárosaink írják

xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx

AZ INTERMEDBEN FELDOLGOZOTT FOLYÓIRATOKRÓL

KOLTAY Tibor
Országos Orvostudományi Információs Intézet és Könyvtár
Budapest

Egy referáló lapot kézbe véve, szembetűnik sok jellemző vonása, sajátosságainak egy részére azonban csak közelebbi vizsgálódás nyomán derülhet fény.

Az OIK, a MOTESZ és az Interpress kooperációjának köszönhetően 1987 óta megjelenő referáló lap, az Intermed esetében - ahogy hasonló kiadványoknál is - két, alapvetően kézenfekvő kérdésre kereshetünk választ: Mit dolgoz fel? Hogyan, milyen minőséget produkálva teszi ezt?

Mi most az első kérdéssel kapcsolatos problémák néhány vonatkozását vizsgáljuk a számok tükrében.

A világ orvostudományának élenjáró eredményeiről tudósítani szándékozó referáló lap esetében feltételezhető, hogy forrásai nemzetközileg elismert, tekintélyes folyóiratok. A tekintély nem mindig teljesen objektív kategória, mégis a gyakorlatban presztizst jelent, ha valamely folyóiratot az Index Medicus, vagy az Excerpta Medica feldolgoz. A köztük meglévő átfedések ellenére még nagyobb tekintélyt jelent, ha mindkettő feldolgozza az adott folyóiratot.

Az Intermed 1987. évi 4. számában 101 folyóirat cikkeiből közölt referátumokat. Ezekből 75-öt dolgoz fel az Index Medicus (74,2%) és 89-et az Excerpta Medica (88,1%). Mindkettő indexel, ill. referál 73 folyóiratot (72,3%) és a két orgánum közül legalább egyik feldolgoz 91, az Intermedben is referált folyóiratot, tehát ezeknek a folyóiratoknak 90,9%-a nagy presztizsűnek tekinthető.

A tekintély kérdéséhez úgy is közelíthetünk, hogy a Science Citation Index alapján megnézzük a folyóiratok impakt faktorát (az egy cikkre jutó átlagos idézettséget). Láthatjuk, hogy az Intermedben feldolgozott 101 folyóiratból 32 (31,7%) nem szerepel a rangsorban.

Anélkül, hogy minősítenénk a két megközelítés közötti különbséget, álljon itt a következő adat: az Index Medicusban és az Excerpta Medicában egyaránt feldolgozott 73 folyóiratból 14 nem szerepel az SCI rangsorában. Az impakt faktorok nagysága valódi összevetés lehetőségének hiányában, csak tájékoztató értékű lehet. Kiemelkedően magas az impakt faktora három folyóiratnak:

New England Journal of Medicine 17,752,

Lancet 12,857,

Annals of International Medicine 8,70.

8 folyóirat impakt faktora 3,740 és 2,384 között,

11 folyóiraté 1,987 és 1,014 között van, a fennmaradó rész impakt faktora 0,979, vagy az alatti.

Valamelyes támpontot adhat néhány magyar folyóirat impakt faktora:

Acta Microbiologica Hungarica 0,279,

Acta Morphologica Hungarica 0,265,

Acta Medica Hungarica 0,089.

Az Acta Medica Hungaricához hasonló olyan folyóirat, amelynek impakt faktora a 0,1-et sem éri el, a vizsgáltak között 4 van.

Az Orvosi Hetilap nem szerepel a rangsorban.

Milyen mértékben dolgoz fel az Intermed egy-egy folyóiratot? Erre a kérdésre az egyes folyóiratokra jutó referátumszám segítségével kereshetjük a választ.

Ha megnézzük, hány referátum kerül egy-egy folyóiratból az Intermedbe, viszonylag tarka képet kapunk, amely azonban világos tendenciákat mutat.

Két végletet érdemes kiemelnünk; a legnagyobb gyakorisággal és referátumszámmal, valamint a csupán egy-egy referátummal képviselt folyóiratokat.

A legtöbb referátumszámmal és a legnagyobb gyakorisággal

- ahogy az előre feltételezhető volt - a hetilapok és a nagy megjelenési gyakoriságú folyóiratok szerepelnek.

A legalább három számba bekerült és legnagyobb referátumszámmal képviselt 10 folyóirat a következő:

British Medical Journal 37,

Lancet 21,

Deutsche Medizinische Wochenschrift 16,

Schweizerische Rundschau für Medizin-Praxis 16,

New England Journal of Medicine 14,

JAMA 13,

Münchener Medizinische Wochenschrift 11,

Schweizerische Medizinische Wochenschrift 11,

Zeitschrift für Allgemeinmedizin 9,

Wiener Klinische Wochenschrift 6 referátummal.

Az 1987-ben megjelent 378 referátumból 152 jut erre a 10 folyóiratra, azaz a folyóiratok nem egészen 10%-ából került ki a referátumok 40,2%-a.

A csupán egy referátummal képviselt folyóiratok száma jelentős: 47, ami az összes feldolgozott folyóirat 46,5%-a.

A két szélsőség közötti sávban különböző gyakorisággal és referátumszámmal képviselt folyóiratok helyezkednek el. Már a folyóiratcímek végignézése is azt sugallja, hogy a referátumok forrásnyelvei közül az angol dominál. A részletes adatok megerősítik ezt. Az Intermed 235 referátumának (62,2%) forrásnyelve az angol.

A vártnál nagyobb ugyanakkor a német nyelv részesedése: 35,7% (135 referátum). Ez az arány az OIK jelölt fordításainak nyelvi arányához hasonló (60,7% angol, 32,7% német). A rendelt fordítások esetében kisebb a német nyelv részesedése. Felhasználóink a fordítások 63,9%-át angol, 20,1%-át német nyelvről rendelték meg 1987-ben.

Az egyéb nyelvek (orosz, francia, lengyel) részesedése az Intermedben igen kicsi: 2,1%, ami 8 referátumot jelent összesen.

Milyen szakágazatokat és mekkora rendszerességgel fog át az Intermed? Erre a kérdésre a lap beosztásának, rubrikációjának

vizsgálata ad választ.

A szakágazat szerinti beosztáson kívül az Intermedben állandó MOTESZ rovat található, a 3. számban Kongresszusi tudósítások c. rovattal találkozunk, a 4. szám pedig név- és tárgymutatót tartalmaz.

Mi most a szakágazati beosztás néhány jellemzőjét vizsgáljuk, ahogy ezt történeti aspektusból tette Forrai Judit is.

Mind a négy számban megtalálhatók 10 szakágazat referátumai. Ezek a következők (a lapban használt elnevezések egy része helyett rövidebbeket használva): Gyógyszergyártás, új gyógyszerek; endokrinológia, kardiológia, urológia, gasztroenterológia, mozgásszervi megbetegedések, gyermekgyógyászat, szülészet-nőgyógyászat, onkológia, ideg- és elmegyógyászat.

,Ezekre a rubrikákra jut a referátumok 70,4%-a (266 referátum). A referátumok száma rovatonként 17 és 45 között mozog, átlagosan 26,6.

A többi 10 rovat referátumszáma 4 és 17 között mozog, az átlagos referátumszám 11,2.

Az Intermed 1987. évi négy számából háromban szerepel 6, kettőben 3, egyben 1 rovat. Az aneszteziológia, intenzív terápia rovatot a kétszeri megjelenésűekhez számítottam, bár egyik alkalommal intenzív terápia megjelöléssel (és ennek megfelelő tematikával) szerepel.

Összefoglalva: az Intermed túlnyomó részben tekintélyes folyóiratokat dolgoz fel. A kevésbé tekintélyes folyóiratok arányát csökkenteni nem volna célszerű, mert az a folyóiratspektrum szegényedéséhez vezetne. Ugyanez érvényes a feldolgozott folyóiratokból vett referátumok számára is.

Az Intermed rubrikációja viszonylag stabil. Egy referáló folyóirat nem vállalhatja, hogy minden számban minden rubrika szerepeljen, mert ez a minőség rovására mehet. Ugyanakkor célszerű lenne az éppen szereplő rubrikák egymásutániságát állandósítani. A felhasználót bizonyára zavarja, ha az adott rubrikát a lap végén találja, amikor az az előző szám elején szerepelt.

Az Intermed forrásnyelvei közül, érthető módon, az angolé a vezető szerep. Megfontolandó lenne, nem túlzott-e a német nyelv részesedése.

Irodalom

List of journals abstracted 1987 Excerpta Medica.
Amsterdam etc., Elsevier, 1987.

List of journals indexed in Index Medicus 1987.
Bethesda, National Library of Medicine, 1987.

Forrai Judit: Referáló lap tegnap és ma. Orvosi Könyvtáros, 1988, 28, 2. megjelenés alatt.

Az OIK 1987. évi jelentése. Orvosi Könyvtáros, 1988, 28, 3. megjelenés alatt.

Science Citation Index. Journal Citation Reports.
Philadephia, Institute for Scientific Information, 1986.

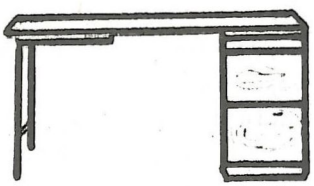

ABOUT THE PERIODICALS, ABSTRACTED IN "INTERMED"

Tibor KOLTAY

Some qualitative features of the NIMIL abstracting journal "Intermed" were investigated.

In 1987 101 periodicals were abstracted, 90,9% of which can be considered of importance, because they are processed by Index Medicus or Excerpta Medica.[x]

The most frequently processed in Intermed 10 periodicals, for the most part weeklies, represent 40,2% of the abstracts. These periodicals are enumerated.

The headings of Intermed are fairly constant. From 20 headings 10 figure in all the 4 numbers, 6 occur in 3. The most constant headings are enumerated. They contain 70,4% of the abstracts. The most frequent source language is English (62,2% of the abstracts), but the share of German is high as well (35,7%).

[x] The study of Science Citation Index impact factors does not contradict to this, although 31,7% of the periodicals does not figure in the SCI ranking.

О ПЕРИОДИКАХ, ОБРАБОТАННЫХ В РЖ "ИНТЕРМЕД"

Тибор КОЛТАИ

Исследовались некоторые количественные характеристики РЖ ЦИМИ "Интермед".

За 1987 г. обработано в нем 101 названий периодик, 90,9% которых можно считать престижными, так как они обрабатываются органами Index Medicus или Excerpta Medica.[x]

40,2% всех рефератов, опубликованных в РЖ "Интермед" составлены по статьям десяти, наиболее часто реферируемых в нем периодик, прежде всего еженедельников. Эти периодики перечислены.

Рубрикация РЖ в основном стабильна. Из 20-и рубрик 10 фигурировали во всех 4 номерах, 6 в трех.

Перечислены наиболее стабильные рубрики. В них помещено 70,4% всех рефератов.

Наиболее представительным исходным языком рефератов является английский (62,2% всех рефератов). Удельный вес немецкого языка также большой (35,7%).

[x] Этому в основном не противоречит изучение импактных факторов периодик, взятых из Science Citation Index, хотя 31,7% периодик не фигурирует в ранговом листе.

x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x

U t i b e s z á m o l ó k

x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x

BESZÁMOLÓ A NÉMET DEMOKRATIKUS KÖZTÁRSASÁGBAN, A BERLINI ORVOSTUDOMÁNYI INFORMÁCIÓS INTÉZETBEN (IWIM) TETT TANULMÁNYÚTRÓL

VARGA Dániel
Országos Orvostudományi Információs Intézet és Könyvtár
Budapest

A tanulmányút célja a Német Demokratikus Köztársaságban az orvostudomány területén folyó tudománymetriai kutatómunka tanulmányozása volt, különös tekintettel, egyrészt a számítógépes tudománymetriai módszerekre, másrészt a szövegelemzés (content analysis) lehetséges tudománymetriai felhasználására.

Megérkezésemet követően, 1988. április 19-én az intézet vezetőjének, Weiss professzornak távollétében helyettese, a Rendszerszervezési és Módszertani osztály vezetője, H.Sonntag fogadott. Megbeszélésünk során először röviden tájékoztatott az NDK könyvtári hálózatának felépítéséről, majd az IWIM-nek ebben a struktúrában elfoglalt helyéről, tevékenységének főbb elemeiről. A beszámoló során feltűnt könyvtári hálózatuk nagyfokú széttagoltsága (öt különálló minisztériumnak van olyan saját, ágazati információs és dokumentációs központja, amely, legalábbis részben, orvostudománnyal kapcsolatos információkat dolgoz fel). Mindez, feltehetően, nagyfokú párhuzamossága is vezet.

A továbbiakban az IWIM felépítéséről, az osztályok struktúrájáról, az alkalmazottak képzettség, illetve munkakör szerinti megoszlásáról kaptam tájékoztatást. Az intézet az OIK-nál némileg kisebb (összlétszám: 72 fő), de a munkavégzés tárgyi feltételei kifejezetten jobbnak tűnnek. Az intézet felépítése és működése hasonlónak mondható. Számítógéppel az IWIM meglehetősen jól ellátott: 1 db IBM/PC/AT, két hazai, Robotron gyártmányú és még egy, az

USÁ-ból származó, de már kissé elavultnak mondott (PC/DEC) személyi számítógép van az intézetnél üzembe helyezve. Mindazonáltal úgy tűnt, a gépek nincsenek túlságosan kihasználva - a tájékoztatás szerint egyelőre a tapasztalatszerzés fázisánál tartanak s a gépi bázis teljes kihasználása csak folyamatában, fokozatosan valósul majd meg.

Számítógépes irodalomkutatás céljából a stockholmi Karolinska Institutettel állnak kapcsolatban, ehhez 2 vonal áll rendelkezésükre, egy DEC LA 34 (USA; 300 bit/s) és egy DEC LA 120 (1200 bit/s) terminállal. A MIC Stockholmmal való kapcsolatuk évente kb. 250 óra - a gépidő fedezésére évi mintegy 100.000 keletnémet márkás kerettel gazdálkodnak.

Az irodalomkutatáshoz túlnyomórészt a MEDLINE, kevésbé gyakran (A RTEC, NORDSER és a CANCERLIT adatbázisokat használják fel.

Az IWIM-ben folyó tudománymetriai kutatómunkába az intézet munkatársával, G.Gehringgel folytatott konzultációk során nyertem bepillantást.

Itt az NDK orvostovábbképző folyóirata, a "Zeitschrift für ärztliche Fortbildung" több évfolyamának átfogó, bibliometriai és tartalmi analízise folyik. A vizsgálat kiterjed részben

a/ a megjelent publikációk bibliometriai jellemzőinek széleskörű elemzésére (megjelenési év, nyelv, terjedelem!, szerzőszám, a szerzők nemzetisége, tudományos fokozata, a hivatkozások száma stb.)

b/ a hivatkozások átfogó vizsgálatára (a hivatkozás típusa, nyelve, kora, a dokumentum származási helye szerinti megoszlás, az önhivatkozás aránya stb.)

c/ a publikációk tartalmi elemzésére (szabad tárgyszavak segítségével történő feltárás, illetve a címben és az összefoglalásban később pontosítandó módszerek segítségével szó- ill. szóösszetétel gyakoriság számlálás).

A mi intézetünkben, az OIK-ban jelenleg a Medinform tagországokban "experimentális onkológia" témakörben elfogadott kandidátusi és nagydoktori disszertációk tudománymetriai feldolgozása folyik.

Bár a két intézetben folytatott vizsgálat tárgya (folyóirat-publikációk ill. disszertációk) különbözik, a munka célja és elvi alapjai között nagyfokú a hasonlóság, így ezek a konzultációk különösen hasznosak voltak. Az intézetünkben folytatott munkához hasonlóan ők is tervezik számítógépes módszerek bevezetését, ill. alkalmazását, bár a konkrét feltételek kimunkálásának (rendszerterv, megfelelő speciális programok stb.) még csak az alapjainál tartanak.

A szövegelemzés lehetséges módszereiről tartott konzultáció, úgy vélem, mindkettőnk számára különösen tanulságos volt.

A találkozók során szó esett az intézetünkben folyó vizsgálatokhoz szükséges disszertációk biztosításának szervezési kérdéseiről is.

Az IWIM-ben folytatott megbeszéléseket követően az NDK Tudományos Akadémia Tudományos Információs Központjának főmunkatársával, H.-J. Czerwon-nal folytatott konzultáció révén nyílt alkalmam képet alkotni az itt folyó tudománymetriai kutatómunkáról. A Központban három fő irányban folytatnak kutatásokat:

a/ kutatási frontok, illetve ezek változásainak vizsgálata meghatározott természettudományi területeken (szilárdtest-fizika, alkalmazott matematika stb.)

b/ nemzetközi tudományos folyóiratok tanulmányozása az SCI adatbázis alapján, különös tekintettel az NDK publikációinak helyzetére a világ tudományos információáramlásában

c/ konkrét akadémiai intézmények publikációs teljesítményének elemzése - meg kell jegyezni, hogy ezek a vizsgálatok még meglehetősen kezdeti stádiumban vannak: úgy tűnt, hogy egyes intézmények munkájának objektív, számszerűsített módszerekkel való minősítése csak napjainkban kezd polgárjogot nyerni az NDK-ban.

A számítógépes módszerek alkalmazását megfelelő géppark hiányában egyelőre csak tervezik, bár H.-J. Czerwon tájékoztatója szerint IBM PC/AT gép beszerzése folyamatban van.

1988. április 21-én a Tudományos Akadémia Elméleti, Történeti és Szervezési Intézetében a tudománymetria nemzetközi szinten is ismert képviselőjével, H.Kretschmer-rel találkoztam. Az Intézet

bemutatását követő konzultáció során az itt folyó tudománymetriai kutatásokról kaptam tájékoztatást, melyeket egyébként leginkább maga Kretschmer neve fémjelez. Az általa kifejlesztett matematikai módszer, amely tudóscsoportok struktúrálódásának, illetve a tagok közötti kommunikáció mértékének quantitatív analízisére alkalmas, specifikus lehetőségeket kínál részben a tudományos tevékenységet végzők rétegződésének vizsgálatára, másrészt adott tudományos közösségek tagjai közötti információáramlás elemzésére. Az igen tanulságos megbeszélés végén fölmerült közös - magyar publikációk idézetelemzésének eredményeire támaszkodó - munka, ill. közlemény megjelentetésének lehetősége is.

x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x

Referátumok

x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x

A VINITI "ONKOLOGIJA" REFERÁLÓ LAP ÉS AZ EXCERPTA MEDICA 16. SZEKCIÓ (CANCER) ÖSSZEHASONLÍTÁSA

A rosszindulatú daganatos megbetegedések témájában jelentős gépi adatbázisokon kívül több referáló lap is megjelenik. Közülük a szovjet szerzők az összehasonlított két orgánumot tekintik a legfontosabbnak.

A VINITI (Össz-szövetségi Műszaki-Tudományos Információs Intézet) Referáló Folyóirat sorozatában 1964 óta a biológiai szekcióban, 1978-tól önálló referáló lapként jelennek meg onkológiai témájú referátumok. Az Excerpta Medica 16. Cancer szekciója (EM) 1953 óta létezik.

A VINITI "Onkologija" referáló lap (RZS) havonta, az EM évente 30-szor jelenik meg.

Az összehasonlítást a szerzők az 1981-1983. évi számok alapján végezték.

Az adatmennyiség az RZS-ben az 1981. évi 14 ezerről (kerekítve) 1983-ra 16 ezerre emelkedett, míg az EM-ben lényegében stabil, 11,5 ezer maradt, ami 1983-ban 10 ezer alá csökkent. Ezek a tendenciák 1985-ben is érvényesek voltak: Az RZS 17,5 ezer, az EM 10 ezer adatot dolgozott fel.

A bibliográfiai adatokat az RZS-ben orosz, az EM-ben angol címfordítások kísérik. Mindkét kiadvány rubrikációja igen részletes, bár egymástól részben eltér. Mindkettőben találhatunk szerzői és tárgymutatót. Az azonos rubrikákban feldolgozott dokumentumok számának összehasonlítását az ábra mutatja.

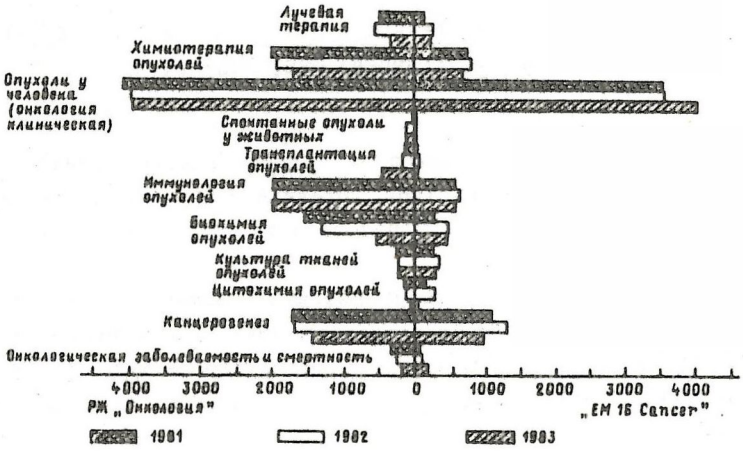

Sugárterápia

Gyógyszeres terápia

Klinikai onkológia

Spontán daganatok állatoknál

Tanszplantáció

Immunológia

Biokémia

Szövetkultúrák

Citokémia

Karcinogenezis

Onkológiai morbiditás és mortalitás

RZS EM

Az átfutási idő az RZS-ben átlagosan 7 hónap (3 hónaptól 1 év 9 hónapig), az EM-ben 12,5 hónap (5 hónaptól 2 évig). Mindkét kiadványban dominálnak az angol nyelvű források: az RZS-ben 60, az EM-ben 80%-ot tesznek ki.

Az RZS-ben sokkal nagyobb a szocialista országok periodikus kiadványainak feldolgozottsága.

Néhány adat az 1986-ban referált periodikus kiadványok számáról (az 1. táblázat alapján):

	RZS	EM
Nagy-Britannia	66	89
Magyarország	17	-
NDK	30	11
Csehszlovákia	18	-
USA	195	264
Japán	51	39
NSZK	34	43
Szovjetúnió	81	1

Az RZS lényegesen több könyvet dolgoz fel, mint az EM. Utóbbi nem referálja a kongresszusi kiadványokat és a találmányi leírásokat.

(Snirelman A.I., Benjumovics V.M.: Szravnitelnaja harakterisztika referativnüh zsurnalov "Onkologija" i "Excerpta Medica 16 Cancer". K voproszu konkurrentnoszposzobnoszti. Naucsno-tehnicseszkaja informacija, sz.1, 1988, No.4, 23-26. Irod.: 6, Ábra: 1, Tábl.: 2)

Ref.: KOLTAY Tibor

xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx

Könyvtári, információs és informatikai rövidítések

xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx

KIEGÉSZÍTÉSEK A "SZIGLÁK, FANTÁZIANEVEK ÉS SZÖVEGBEN ELŐFORDULÓ EGYÉB RÖVIDÍTÉSEK" CÍMŰ RÉSZHEZ

(Megj.: Az Orvosi Könyvtáros, 1988, 28, 1. sz.)

ASLIB	Association for Information Management
DOBIS/LIBIS	Számítógépes katalógus és kölcsönzőrendszer (előállítók: University of Dortmund (Dobis) és a K.U. Leuven (Libis) (5 nyelvű)
FINUC	Finish Union Catalog
INTERNIST	a diagnózis és a terápia megállapítását segítő "mesterséges intellingecia rendszer"
ITS	Intecs Tex Selection
KIST	Keyword Index to Serial Titles (a BLDSC időszaki kiadványait tartalmazó katalógus)
NOSP	Nordic Serial Periodicals (a skandináv országok közös folyóirat lelőhelyjegyzéke)
ODIS	Odvětvové Informační Středisko (ágazati információs központ, Csehszlovákia)
OSVLI	Odvětvový Systém Vědeckých Lékařských Informací (Orvostudományi ágazati információs rendszer, Csehország)
OSVZI	Odvětvový System Vědeckých Zdravotnických Informácii (Egészségtudományi ágazati információs rendszer, Szlovákia)
PICA-NCC/IBL	holland könyvtárközi kölcsönzési rendszer
QRM - QESTQUORUM	User friendly (felhasználóbarát) lekérdezés, egy bizonyos "menü"-típus

URFIST Unités Régionales pour la Formation a l'Information Scientifique et Technique (regionális műszaki-tudományos információképző intézmények Franciaországban)

x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x

Hírek - közlemények

x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x x

Az OIK 1989. januárjában - megfelelő számú jelentkező esetén - újból könyvtárkezelői tanfolyamot kíván indítani.
A tanfolyamra való jelentkezés feltételei:

- 2 éves könyvtári gyakorlat
- érettségi
- a jelentkező főállásban foglalkoztatott könyvtári dolgozó legyen.

A tanfolyam egy éves, 220 órás, a hallgatók havi 3 napos konzultáción sajátítják el a könyvtárkezelői ismereteket. A tanfolyam vizsgával zárul, a bizonyítvány könyvtárkezelői munkakör betöltésére képesít.

A tanfolyam önköltséges. A költségeket a küldő intézet átvállalhatja.

A tanfolyamon a hallgatóknak a könyvtárismeret, dokumentumismeret, állományalakítás és tárolás, továbbá a bibliográfiai leírás, osztályozás, olvasószolgálat, a tájékoztató munka kérdéseit, ill. orvosi terminológiai ismereteket kell elsajátítaniuk.

x x x

xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx

P e r s o n a l i a

xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx

T E R E B E S S Y Ákos

az Országos Orvostudományi Információs Intézet és Könyvtár uj főigazgatóhelyettese.

1954-ben szerzett könyvtárosi oklevelet. 1957-61 között a Csepel Vas és Fémmüvek Központi Müszaki Könyvtárának vezetőjeként dolgozott. 1961-70 között az Országos Müszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ Módszertani osztályán dolgozott, kezdetben mint tudományos főmunkatárs, majd 1965-től az osztály helyettes vezetője. 1970-88 között az Épitésügyi Tájékoztatási Központ Módszertani osztályán dolgozott mint munkatárs, később mint a Számitástechnikai önálló osztály vezetője. Eddigi pályafutása során foglalkozott könyvtárszervezéssel, könyvtárvezetéssel, a müszaki termelési hálózat módszertani irányitásával, a különböző osztályozási rendszerekkel, a könyvtári és a tájékoztatási munka valamint a tájékoztatási szolgáltatások számitógépesitésével, a tájékoztatási igények és szükségletek vizsgálatával. A felsorolt témákkal kapcsolatban számos publikációja jelent meg a Tudományos és Müszaki Tájékoztatásban, a Könyvtári Figyelőben és az Épitésügyi Szemle cimü folyóiratban. Részt vett több tájékoztatási témáju OMFB tanulmány kidolgozásában.

Az OIK-ban főigazgatóhelyettesként 1988 junius 1 óta dolgozik.

Ára: 60.- Ft